



# Studiestödet 2023

- en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter

Vi gör studier möjligt.

**CSN**

# Studiestödet 2023

– en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

---

Producent

CSN, Enheten Kunskap om studiestödet  
851 82 Sundsvall  
060-18 60 00

Kontaktpersoner

Jonas Larsson  
060-14 63 61  
[jonas.larsson@csn.se](mailto:jonas.larsson@csn.se)

Malin Lundquist  
060-14 63 04  
[malin.lundquist@csn.se](mailto:malin.lundquist@csn.se)

Webbsida

[www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter.html](http://www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter.html)

# Innehåll

<b>Sammanfattning .....</b>	<b>4</b>
<b>1 Inledning.....</b>	<b>8</b>
1.1 Uppgiften att följa och analysera studiestödets utveckling och effekter .....	8
1.2 Faktaunderlag .....	8
1.3 Avgränsningar.....	8
<b>2 Regler och mål för studiestödet .....</b>	<b>9</b>
2.1 Studiestödet i korthet .....	9
2.2 Indikatorer för studiestödets måluppfyllelse .....	10
<b>3 Studiehjälp, lärlingsersättning och Rg-bidrag .....</b>	<b>13</b>
3.1 Studiehjälp för studier i Sverige .....	14
3.2 Studiehjälp för studier utomlands.....	18
3.3 Studiehjälp totalt i Sverige och utomlands .....	19
3.4 Lärlingsersättning.....	20
3.5 Rg-bidrag .....	21
3.6 Återkrav av studiehjälp.....	22
<b>4 Studiemedel .....</b>	<b>25</b>
4.1 Antal studiemedelstagare och utbetalda belopp .....	25
4.2 Studiebidrag.....	36
4.3 Studielån .....	43
4.4 Antalet använda studiemedelsveckor och studieskuld bland nya återbetalare .....	49
4.5 Studiemedlens köpkraft .....	53
4.6 Nyttjande av studiemedel.....	54
4.7 Studiemedel vid sjukdom, vård av barn eller vård av närstående .....	55
4.8 Återkrav av studiemedel .....	58
<b>5 Studiestartsstöd .....</b>	<b>61</b>
5.1 De studerande .....	61
5.2 Studierna.....	63
5.3 Studiemedel efter studierna med studiestartsstöd .....	65
5.4 Återkrav av studiestartsstöd.....	65
5.5 Kommuner och medelstilldelning .....	67
<b>6 Omställningsstudiestöd .....</b>	<b>68</b>
6.1 Antal studerande och utbetalt belopp.....	69
6.2 Bidrag och lån .....	73
6.3 Återkrav.....	77

<b>7</b>	<b>Återbetalning .....</b>	<b>78</b>
7.1	Återbetalningsregler.....	78
7.2	Låntagare och fordran.....	79
7.3	Debitering och inbetalning.....	83
7.4	Nedsatta årsbelopp.....	89
7.5	Avskrivning av lån .....	92
7.6	Låntagare som inte betalar i tid.....	94
7.7	Reserveringar för låneförluster.....	97
7.8	Låntagare bosatta utomlands.....	101
7.9	Låntagare som CSN saknar giltig adress till .....	104
7.10	Ränteutveckling .....	105
7.11	Återbetalning av återkrav .....	106
<b>8</b>	<b>Studiestödets måluppfyllelse.....</b>	<b>109</b>
8.1	Rekryterande effekt.....	110
8.2	Utjämnande effekt.....	113
8.3	God effekt på samhällsekonomin.....	116
	<b>Referenser.....</b>	<b>121</b>

# Sammanfattning

*Den här rapporten beskriver och analyserar studiestödets utveckling på kort och lång sikt. Rapporten sammanfattar nuläget inom studiestödets olika delar och bedömer studiestödssystemets måluppfyllelse, utifrån de indikatorer som är fastställda av regering och riksdag. Vi inleder med en kort sammanfattning av rapportinnehållet.*

## Färre studerande med studiemedel – men en högre andel tar lån

Under 2023 minskade antalet studerande med studiemedel med 6 procent, till 517 900 personer. Den minskning av antalet studiemedelstagare som vi sett efter covid-19-pandemin fortsatte alltså även under 2023. Minskningen gäller samtliga utbildningsnivåer i Sverige, men den är störst på grundskole- och gymnasienivå. Antalet som studerar utomlands är däremot i princip oförändrat.

Andelen studiemedelstagare som tar lån har ökat kontinuerligt sedan 2011, men de två senaste åren har ökningen varit ovanligt stor. Under 2023 tog 75,4 procent av alla studerande med studiemedel studielån. Ökningen kan delvis förklaras av att andelen studerande på eftergymnasial nivå ökar, men den kan också bero på prisökningar i samhället.

Studiemedelsbeloppet är knutet till prisbasbeloppet. Det innebär att studiemedlen följer prisutvecklingen i samhället, med viss fördröjning. Sammantaget ökade studiemedlens köpkraft marginellt under 2023.

CSN betalade ut totalt 39,6 miljarder kronor i studiemedel under 2023. Det totala utbetalade beloppet har ökat som en följd av att studiemedelsbeloppen höjts.

## Större årskullar innebär fler med studiehjälp

Inom studiehjälpen ökar antalet studerande med studiebidrag långsamt, i och med att de årskullar som når gymnasieålder blir större. Under 2023 betalade CSN ut 4,2 miljarder kronor i studiehjälp till 449 300 ungdomar på gymnasienivå.

Antalet extra tillägg till mycket inkomstsvaga hushåll har minskat kraftigt under de senaste åren, vilket huvudsakligen beror på att antalet asylsökande barn har minskat. Sett i ett längre perspektiv har målgruppen för det extra tillägget förändrats, i och med att inkomstgränsen för att vara berättigad till stödet varit oförändrad under lång tid.

## Första året med omställningsstudiestöd

Under det första året med omställningsstudiestöd betalade CSN ut 577 miljoner kronor till 5 200 personer. De flesta studerande med omställningsstudiestöd läser på yrkeshögskola eller universitet/högskola. Sju av tio är över 40 år. Regelverket för stödet, i kombination med utbildningarnas längd, gör att de flesta som är under 40 år läser på yrkeshögskola, medan de flesta som är över 40 läser på universitet/högskola.

En klar majoritet av de studerande med omställningsstudiestöd har en tidigare inkomst som ger dem det maximala bidragsbeloppet. Hälften av de studerande med omställningsstudiestöd tar lån.

### Antalet studerande med studiestartsstöd minskar

4 700 personer studerade under året med studiestartsstöd, vilket är en minskning med drygt 20 procent. Totalt betalades 263 miljoner kronor ut till de studerande. Många som studerar med studiestartsstöd har barn och får tilläggsbidrag.

Nästan fyra av tio studerande med studiestartsstöd har en kort grundskoleutbildning eller saknar utbildning helt. Det är vanligt att studerande som haft studiestartsstöd fortsätter att studera med studiemedel.

75 procent av de som studerar med studiestartsstöd är kvinnor. Skillnaden mellan könen ökar.

### Fortsatt ökning av antal låntagare och total fordran

Antalet låntagare med en studieskuld hos CSN fortsätter att öka. Vid utgången av 2023 hade nästan 1,8 miljoner låntagare en studieskuld.

Den totala fordran för lån var i slutet av året 275 miljarder kronor. Det innebär en ökning med 12 miljarder kronor under 2023.

De som blev återbetalningsskyldiga i januari 2024 hade en genomsnittlig studieskuld på 201 700 kronor. Det är en ökning med hela 29 900 kronor jämfört med föregående år. Ökningen beror på att fler har studerat under lång tid, och på att fler har studerat på eftergymnasial nivå, där studieskulden är som högst. Skuldsättningen har dock ökat på samtliga utbildningsnivåer.

Antalet personer som ansökte om att få sina årsbelopp nedsatta med hänsyn till sin inkomst ökade kraftigt. Även antalet personer som var beviljade sådan nedsättning vid årets slut ökade, men inte lika mycket. Detta indikerar att kostnadsökningar, snarare än minskade inkomster, har försämrat låntagarnas betalningsmöjligheter.

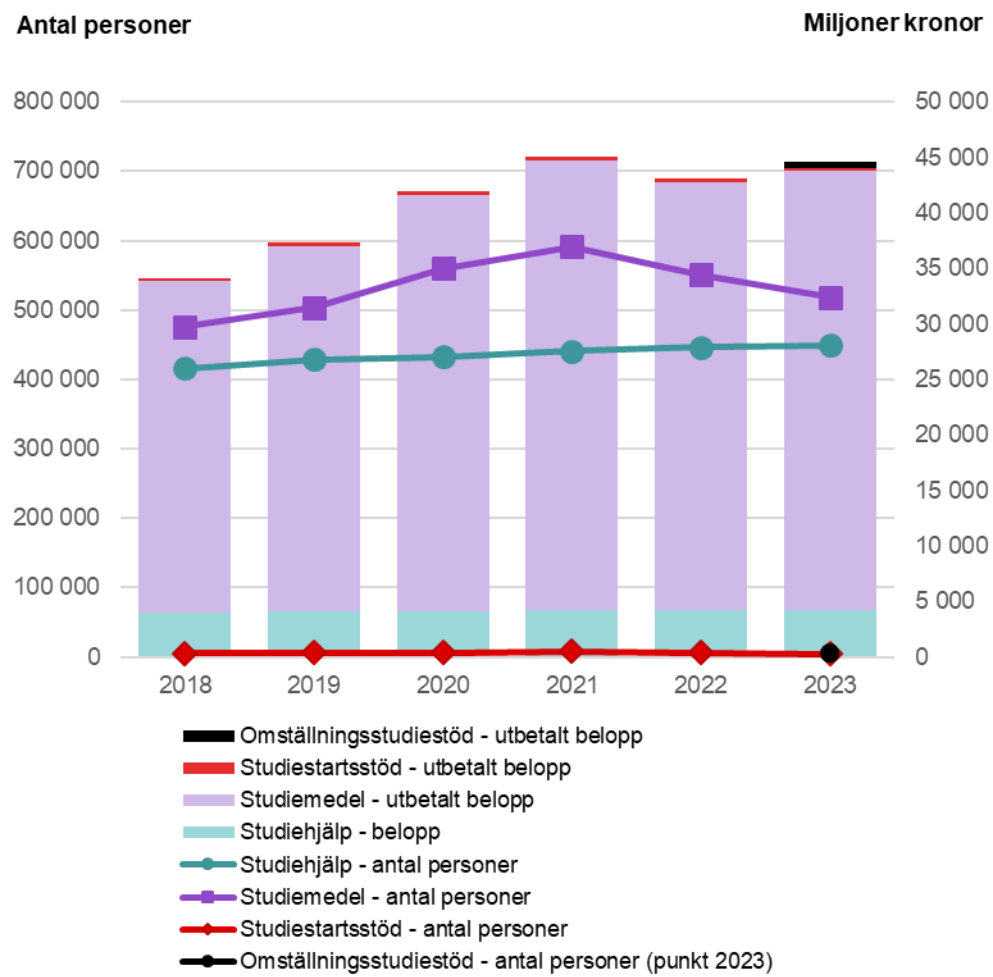
Totalt betalade låntagarna in 92,4 procent av de debiterade årsbeloppen under 2023. Det innebär att den så kallade återbetalningsgraden minskade något. Återbetalningsgraden bland låntagare bosatta utomlands fortsätter däremot att öka.

De totala inbetalda beloppen på lån ökade till 14,7 miljarder kronor.

### Måluppfyllelse

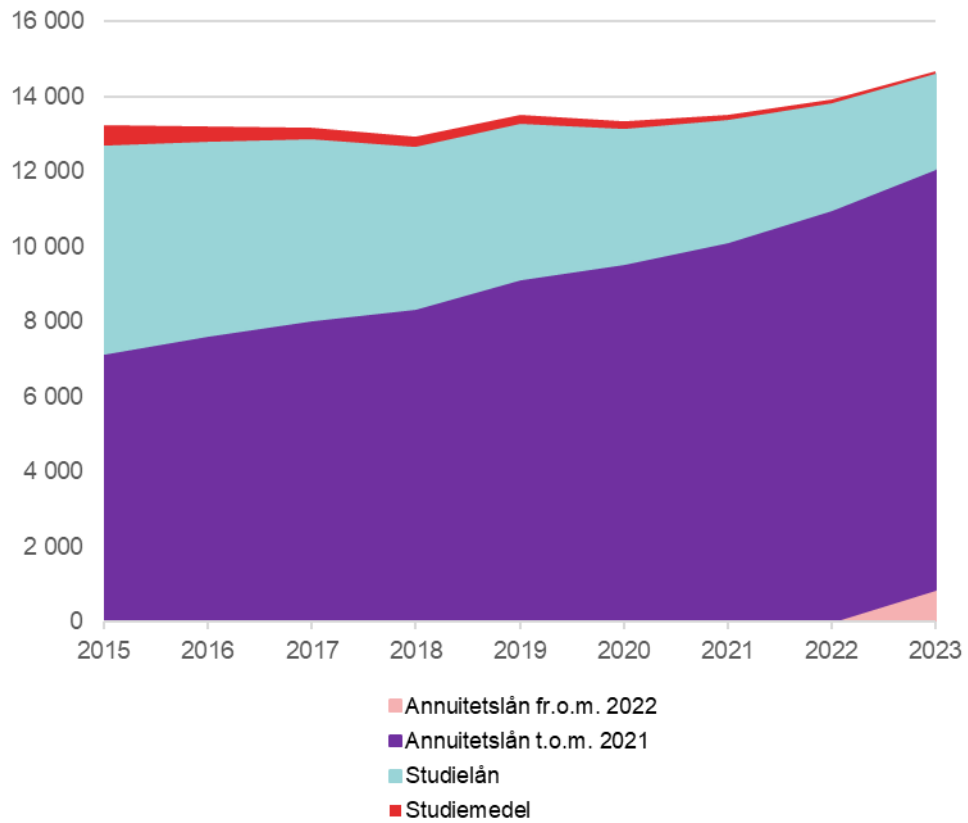
Flera indikatorer visar att studiestödets utjämnande effekt har minskat de senaste åren. Studiestödets rekryterande effekt är dock fortsatt hög och systemets påverkan på samhällsekonomin är fortsatt positiv.

**Studiehjälp, studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd 2018–2023**  
 Antal personer och utbetalda belopp



**Inbetalade belopp på studielån 2015–2023**  
Fördelat efter lånetyp och totalt, miljoner kronor

**Miljoner kronor**





# 1 Inledning

## 1.1 Uppgiften att följa och analysera studiestödets utveckling och effekter

Den här rapporten är en redovisning av CSN:s uppgift att följa och analysera studiestödets utveckling och effekter.<sup>1</sup> Uppföljningen och analysen ska öka kunskaperna om hur studiestödet har utvecklats i förhållande till målen för studiestödet. Redogörelsen ska framför allt ta upp sådana långsiktiga och kortsiktiga förändringar som myndigheten ser som väsentliga. I uppföljnings- och analysarbetet ska kvinnors och mäns villkor särskilt beaktas.

## 1.2 Faktaunderlag

Underlaget till denna rapport utgörs av registerdata. Uppgifterna kommer ursprungligen från CSN:s system för handläggning av studiestöd samt från myndighetens ekonomisystem.

En stor del av de uppgifter som presenteras i rapporten är också tillgängliga genom den officiella statistiken inom området studiestöd. Den officiella statistiken publiceras i en databas på CSN:s webbplats.<sup>2</sup> Statistik som avser föregående kalenderår publiceras i februari varje år.

## 1.3 Avgränsningar

Denna rapport behandlar utvecklingen och effekterna inom det svenska studiestöds-systemet. Andra ersättningar och lån som CSN administrerar tas inte upp i den här rapporten.<sup>3</sup> För information om CSN:s service och handläggning hänvisas till CSN:s årsredovisning.<sup>4</sup>

Samtliga beloppsuppgifter och regler som redovisas avser kalenderåret 2023, om inget annat anges. Statistik om utbetalningar och antal studerande redovisas utifrån året för utbetalning, förutom när statistiken avser utlandsstudier. Statistik om utlandsstudier har istället sin utgångspunkt i den period då studierna bedrevs (studieåret), om inget annat anges. Detta beror på att utbetalningar för utlandsstudier kan ske i förtid, vilket innebär att data som fördelas efter utbetalningstidpunkt kan bli felaktig.

I siffror som redovisas i löptext förekommer avrundningar.

---

<sup>1</sup> 7 § förordningen [2017:1114] med instruktion för Centrala studiestödsnämnden.

<sup>2</sup> CSN. [Officiell statistik om studiestöd](#). 2024.

<sup>3</sup> Kärkortslån, hemutrustningslån, samt ersättning vid teckenspråksutbildning för föräldrar med barn som är beroende av teckenspråk för att kommunicera, redovisas inte i denna rapport.

<sup>4</sup> CSN. [Årsredovisning 2023](#). 2024.

## 2 Regler och mål för studiestödet

### 2.1 Studiestödet i korthet

Studiestöd är ett samlingsnamn för flera olika stöd som CSN betalar ut. Studiestöd ges som bidrag eller lån och är avsett att finansiera studerandes levnadsomkostnader under studietiden. Målen för studiestödet anger att det ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska också ha en god effekt på samhälls-ekonomi över tiden.<sup>5, 6</sup>

Studiestödssystemet ska vara effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert. Det ska också vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som görs från systemet ska vara korrekta, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

De olika typer av studiestöd som CSN administrerar är

- **studiehjälp**
- **lärlingsersättning**
- **Rg-bidrag** till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan
- **studiemedel**
- **studiestartsstöd**
- **omställningsstudiestöd**

**Studiehjälp** består av tre olika bidrag som lämnas till heltidsstuderande mellan 16 och 20 år, framför allt i gymnasieskolan. *Studiebidraget* ges till alla studerande medan *extra tillägg* kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll. Det finns även ett *inackorderingstillägg*, som kan lämnas till vissa studerande som inte kan bo kvar på hemorten under sin studietid.

**Lärlingsersättning** är en kostnadsersättning som ges till studerande inom gymnasial lärlingsutbildning.<sup>7</sup> Den ges även till studerande inom lärlingsliknande utbildningar inom gymnasieskolans introduktionsprogram. Ersättningen ska täcka extra kostnader i form av mat och resor som en lärlingsutbildning kan medföra.

---

<sup>5</sup> Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

<sup>6</sup> Denna rapport följer upp de mål för studiestödet som gällde under 2023. Det utjämnande målet utgår 2024 (prop. 2023/24:1, utgiftsomr. 15, bet. 2023/24:UbU2, rskr. 2023/24/96).

<sup>7</sup> Den fullständiga benämningen är ”Kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram”.

**Rg-bidrag** lämnas för kostnader vid viss gymnasieutbildning för döva och hörsel-skadade studerande vid riksgymnasierna, samt till svårt rörelsehindrade studerande i särskilt anpassad utbildning.

**Studiemedel** ges till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå samt till studerande på eftergymnasiala utbildningar. Studiemedel lämnas även till studerande utomlands. Studiemedlen består av en **bidragsdel** och en valbar **lånedel** som ska betalas tillbaka. I vissa fall kan en studerande med studiemedel även få *tilläggsbidrag*, *tilläggs lån* och *merkostnadslån*. Tilläggsbidrag lämnas till studerande med barn, medan tilläggs lån kan lämnas till studerande som är 25 år eller äldre och som har haft en arbetsinkomst över en viss nivå före studierna. Merkostnadslån kan lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier, exempelvis för resor och undervisningsavgifter.

**Studiestartsstöd** är ett bidrag som riktar sig till den som har en kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet kan sökas av personer som är eller har varit arbetslösa, från och med det kalenderår de fyller 25 år.

**Omställningsstudiestödet** är ett studiestöd för vuxna mitt i arbetslivet som studerar för att bredda eller fördjupa sin kompetens. Det består dels av ett bidrag på upp till 80 procent av lönen (upp till ett maxbelopp), dels av en frivillig lånedel.

Studerande som har fått studiestöd felaktigt utbetalt kan genom ett **återkrav** bli skyldiga att betala tillbaka en summa de inte har rätt till.

**Återbetalningen** av studielån administreras också av CSN. Det finns fyra typer av lån för studier:

- Studiemedel, lån utbetalda före den 1 januari 1989
- Studielån, lån utbetalda mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001
- Annuitetslån utbetalda mellan den 1 juli 2001 och den 31 december 2021
- Annuitetslån utbetalda från och med den 1 januari 2022.

Annuitetslånen betalas normalt tillbaka på 25 år. Åldersgränsen för uträkning av årsbelopp och tidpunkten för avskrivning höjdes i och med det nya lån som infördes 2022.

## 2.2 Indikatorer för studiestödets målpuffyllelse

I uppgiften att följa studiestödets utveckling och effekter ingår bland annat att öka kunskapen om hur studiestödet har utvecklats i förhållande till målen för studiestödet.<sup>8</sup> Målen anger att studiestödet ska vara rekryterande, utjämnande och ha

---

<sup>8</sup> Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

god effekt på samhällsekonomin.<sup>9</sup> För att bedöma måluppfyllelsen används vissa bestämda indikatorer som varje år anges i budgetpropositionen.

Det finns en nära koppling mellan det rekryterande och det utjämnande målet, på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha börjat studera gör det. Det rekryterande målet är dock av mer generell karaktär och innebär att studiestödet ska rekrytera bredare grupper till studier. Det utjämnande målet är selektivt rekryterande, vilket innebär att studiestödet ska vara utformat på ett sådant sätt att det rekryterar särskilda grupper till studier.

När det gäller att studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden har fokus lagts på att den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

### **2.2.1 Indikatorer för att mäta den rekryterande effekten**

De indikatorer som används för att mäta studiestödets rekryterande effekt är

- andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, även fördelat efter kön
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön
- andelen studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå av samtliga studerande med studiemedel på dessa nivåer, även fördelat efter kön
- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex
- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet) på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön
- andel studerande med tillägglån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå.

### **2.2.2 Indikatorer för att mäta den utjämnande effekten**

De indikatorer som används för att mäta den utjämnande effekten av studiestödet är

- andel studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg
- antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiestartsstöd, även fördelat efter kön
- andel studerande med den högre bidragsnivån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå och
- andelen studerande med tilläggsbidrag på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande med studiemedel på dessa nivåer.

---

<sup>9</sup> Denna rapport följer upp de mål för studiestödet som gällde under 2023.

### **2.2.3 Indikatorer för att mäta effekten på samhällsekonomin**

De indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin är

- andel förväntade förluster, tidigare benämnt osäkra fordringar, av den totala studieskulden
- andel inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning
- andel av låntagarna som har beviljats nedsättning av årsbeloppet vid årets slut av samtliga återbetalningskyldiga låntagare och totalt värde på nedsättningen
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel reserveringar för låneförluster, tidigare kallade osäkra fordringar.

### 3 Studiehjälp, lärlingsersättning och Rg-bidrag

Antalet studerande med studiehjälp fortsätter att öka, i takt med att de årskullar som når gymnasieålder blir större. Ökningen är relativt långsam, men väntas fortsätta ytterligare några år. Antalet studerande med extra tillägg minskar däremot snabbt. Återkraven av studiehjälp har blivit fler, som en följd av en ökad ogiltig frånvaro.

**Studiehjälp** ges normalt till ungdomar för heltidsstudier på gymnasieskolor, folkhögskolor och inom komvux. Det här kapitlet beskriver utvecklingen av studiehjälpens stödformer, det vill säga *studiebidrag*, *extra tillägg* och *inackorderingstillägg*. Samtliga dessa stöd kan ges till ungdomar som studerar i Sverige eller utomlands.<sup>10</sup> I vissa fall kan CSN även ge bidrag för dagliga resor utomlands. Kapitlet tar dessutom upp **lärlingsersättning** och **Rg-bidrag**, eftersom även dessa stödformer riktar sig till ungdomar som studerar på gymnasienivå.

Syftet med studiehjälpen är att ge ekonomiska förutsättningar för gymnasiala studier och erbjuda alla lika möjligheter att studera, oberoende av bostadsort eller social och ekonomisk bakgrund. I linje med de politiska målen för studiestödet i sin helhet ska studiehjälpen därmed verka rekryterande och utjämnande.

De allra flesta studerande får **studiehjälp** endast i form av *studiebidrag*, ett generellt stöd på 1 250 kronor i månaden, som går till studerande mellan 16 och 20 år. Studiebidrag lämnas normalt under tio månader per läsår. För studerande i Sverige beviljas studiebidrag utan att någon ansökan behöver göras. Sammantaget ska studiehjälpen bidra till att rekrytera studerande till studier på gymnasienivå.

Det *extra tillägget* ska förbättra studiemöjligheterna för ungdomar i mycket inkomstsvaga hushåll och därmed bidra till att undanröja sociala hinder för utbildning. Vårdnadshavarnas och den studerandes inkomst, samt en del av deras eventuella förmögenhet, ligger till grund för beräkningen av ett ekonomiskt underlag. Extra tillägg beviljas endast om det ekonomiska underlaget understiger 125 000 kronor under det aktuella läsåret.<sup>11</sup>

*Inackorderingstillägget* är ett ekonomiskt stöd till gymnasiestuderande som läser på annan ort än hemorten.<sup>12</sup> Det syftar till att undanröja geografiska hinder för gymnasie-

---

<sup>10</sup> Utöver de som får studiehjälp i enlighet med det svenska regelverket finns även studerande som får studiestöd inom ramen för EU:s förordningar om samordning av familjeförmåner, vilka berör studiebidrag och det extra tillägget inom studiehjälpen.

<sup>11</sup> Beloppen och inkomstgränserna har inte ändrats sedan 1994. Det extra tillägget varierar mellan 285 och 855 kronor i månaden beroende på familjens ekonomi.

<sup>12</sup> CSN administrerar inackorderingstillägg för studerande på fristående gymnasieskolor och folkhögskolor, medan kommunerna ansvarar för stöd till inackordering för studerande vid skolor med offentlig huvudman. En statlig utredning utredde 2020 ett förslag om att CSN ska få det samlade ansvaret för stöd till inackordering vid gymnasial utbildning. Något beslut i frågan har dock ännu inte fattats.

utbildning. En studerande anses behöva inackordering om den utbildning som hen ska gå inte finns på hemorten och om skolan ligger på ett sådant avstånd att det inte är möjligt att resa varje dag. Storleken på beloppet bestäms av avståndet mellan hemmet och skolan. Det finns nio olika avstånds- och beloppsskylor.<sup>13</sup>

**Lärlingsersättning** betalas ut till studerande som har rätt till studiehjälp och som deltar i en gymnasial lärlingsutbildning eller en lärlingsliknande utbildning inom ett introduktionsprogram.<sup>14</sup> Lärlingsersättningen ska täcka den studerandes kostnader för resor och måltider under den tid som utbildningen är förlagd till en arbetsplats.

**Rg-bidrag** ges till studerande vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade i Örebro och vid riksgymnasierna för rörelsehindrade i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Bidraget syftar till att täcka skäligena kostnader för resor, kost, logi och annan service i samband med boendet, samt andra skäligena kostnader i samband med studierna som är merkostnader på grund av funktionsnedsättningen. Bidraget ges endast till studerande som inte kan bo kvar på hemorten under studietiden.<sup>15</sup>

## 3.1 Studiehjälp för studier i Sverige

I detta avsnitt beskriver vi i tur och ordning utvecklingen av studiehjälpens tre stödformer för studerande med studiehjälp i Sverige: studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg.

### 3.1.1 Större årskullar gör att fler får studiebidrag

Antalet studerande med studiebidrag har ökat långsamt under ett flertal år. Eftersom de allra flesta elever som går ut grundskolan börjar studera på gymnasiet så följer utvecklingen av antalet studerande med studiebidrag i stort sett storleken på årskullarna i åldrarna 16–20 år. Aktuella uppgifter om folkmängd fördelad på ålder visar att ökningen kommer att fortsätta åtminstone de närmaste tre åren.<sup>16</sup>

Antalet studerande med studiebidrag i Sverige uppgick 2023 till 448 300 personer. Det totala utbetalade beloppet var knappt 4,1 miljarder kronor.

---

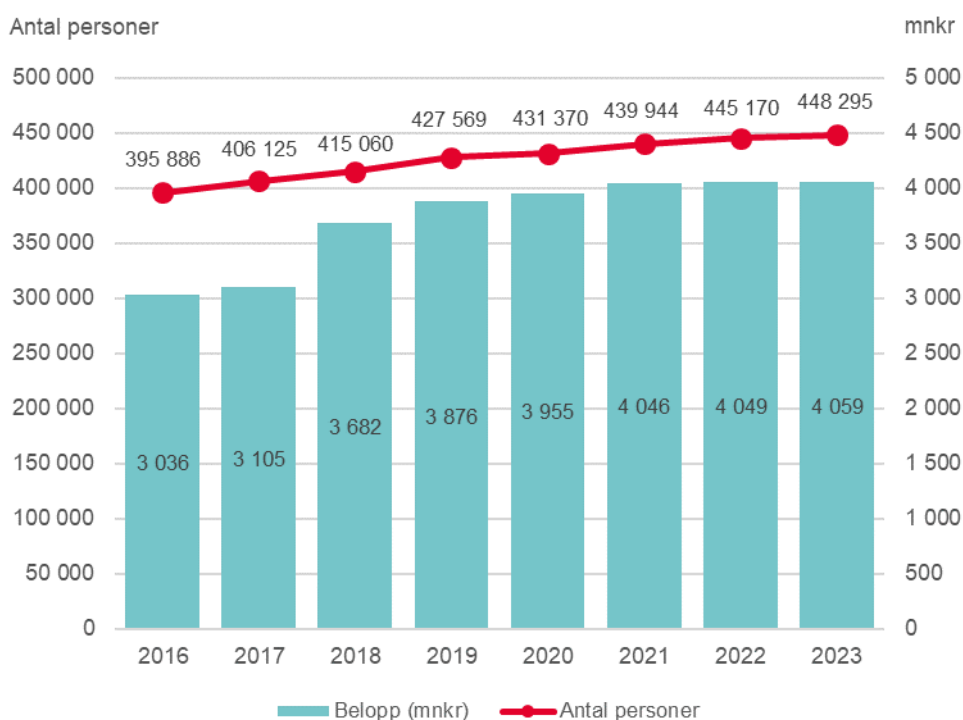
<sup>13</sup> Om avståndet från hemmet till skolan är upp till 44 kilometer får en inackorderad elev 1 190 kronor per månad i inackorderingstillägg. Det är det lägsta beloppet. Det högsta beloppet är 2 350 kronor per månad. Det betalas ut när avståndet till skolan är längre än 1 300 kilometer. Beloppen har inte ändrats sedan 1995.

<sup>14</sup> Lärlingsersättning lämnas enligt förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram. Att lärlingsersättning även lämnas för lärlingsliknande utbildning inom gymnasieskolans introduktionsprogram infördes den 1 augusti 2018.

<sup>15</sup> Rg-bidrag lämnas enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

<sup>16</sup> Statistiska centralbyrån. Statistikdatabasen - [Folkmängden efter ålder och kön. År 1860–2023](#).

**Diagram 3.1 Studiebidrag för studier i Sverige 2016–2023**  
Antal personer och utbetalt belopp, miljoner kronor



De allra flesta som får studiebidrag går på gymnasiet. En knapp tredjedel av dessa går på en fristående gymnasieskola. Under 2023 fick 5 100 personer studiebidrag för studier på folkhögskola och 6 800 för studier på komvux. Antalet på komvux ökade, efter en minskning under 2022.

Andelen studiebidragstagare är nästan helt jämnt fördelad mellan könen. Fler kvinnor än män får dock studiebidrag för studier på komvux<sup>17</sup> och folkhögskola<sup>18</sup>.

Under 2023 fick 21 700 utländska medborgare studiebidrag.<sup>19</sup> Det är en minskning med 2 500 personer, motsvarande 11 procent, jämfört med 2022. Antalet utländska medborgare med studiehjälp följer (med viss eftersläpning) utvecklingen av antalet barn som söker asyl i Sverige.<sup>20</sup> De tre vanligaste medborgarskapsländerna för de utländska medborgare som studerade med studiebidrag var Syrien, Afghanistan och Eritrea.<sup>21</sup>

<sup>17</sup> Andelen kvinnor på komvux: 56 procent (av alla med studiebidrag).

<sup>18</sup> Andelen kvinnor på folkhögskola: 60 procent (av alla med studiebidrag).

<sup>19</sup> De studerande var utländska medborgare när deras rätt prövades, men kan senare ha blivit svenska medborgare.

<sup>20</sup> Utländska medborgare kan beviljas studiehjälp efter att CSN prövat om personen uppfyller villkoren för att få rätt till svenskt studiestöd. Utländska medborgare kan antingen beviljas rätt till studiehjälp utifrån nationella bestämmelser eller utifrån EU-rätten.

<sup>21</sup> Uppgift om medborgarskap saknas för 433 personer. Att en utländsk medborgare saknar nationalitet beror vanligtvis på att personens nationalitet är under utredning.



## Ogiltig frånvaro och indragen studiehjälp

Studiehjälp ges normalt endast för heltidsstudier. Den kan därför dras in om den studerande är frånvarande utan giltigt skäl i sådan omfattning att heltidsstudier inte längre bedrivs.

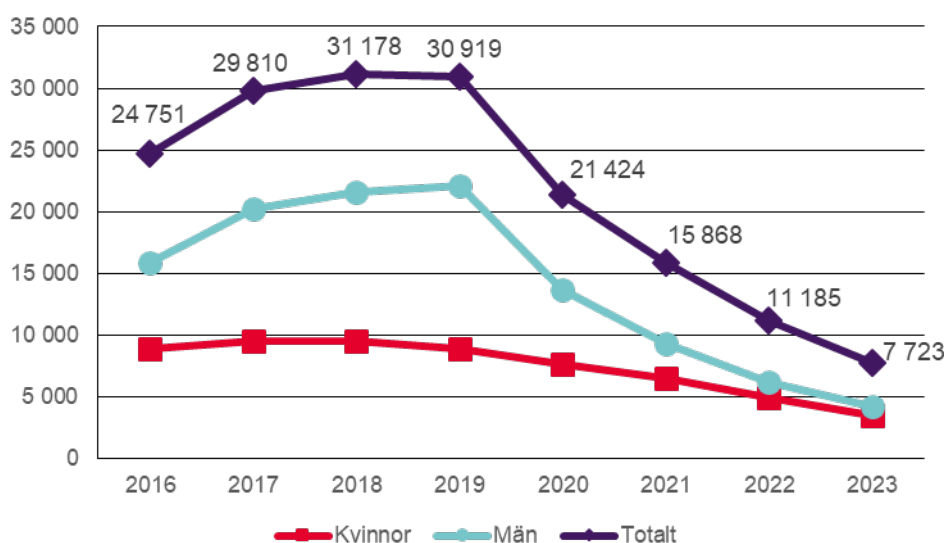
Läsåret 2022/2023 fick 34 600 elever i gymnasieskolan sin studiehjälp indragen på grund av ogiltig frånvaro. Andelen elever med indragen studiehjälp uppgick till 9,8 procent. I de flesta fall är det studiebidrag som dras in.

Om man undantar tiden för covid-19-pandemin så har andelen elever som får sin studiehjälp indragen ökat kontinuerligt de senaste 15 åren.

### 3.1.2 Fortsatt kraftig minskning av extra tillägg

Antalet studerande som får extra tillägg har minskat kraftigt sedan 2019. Under 2023 fick 7 700 studerande extra tillägg. För fyra år sedan var antalet fyra gånger så högt. I förhållande till det totala antalet studerande med studiehjälp ligger den andel som får extra tillägg på under 2 procent. Det är den lägsta andelen någonsin, sedan stödet infördes 1984. Noterbart är också att den tidigare så sneda könsfördelningen bland dem som får extra tillägg är på väg att jämnas ut.

**Diagram 3.2** Antal studerande med extra tillägg för studier i Sverige 2016–2023  
Fördelade efter kön



Av de som fick extra tillägg 2023 var 3 300 utländska medborgare<sup>22</sup>, vilket innebär att utländska medborgare utgjorde 43 procent av samtliga som fick extra tillägg. Det är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2022.

Utvecklingen för det extra tillägget följer utvecklingen för antalet barn som söker asyl till Sverige. Detta beror på att många barn som sökt asyl i Sverige är ensamkommande flyktingbarn.<sup>23, 24</sup> De senaste åren har antalet asylsökande barn minskat, vilket påverkat

<sup>22</sup> Personen var utländsk medborgare vid ansökanstillfället men kan senare ha blivit svensk medborgare.

<sup>23</sup> Migrationsverket. Statistik om asylansökningar. Tabell: [Asylsökande till Sverige 2000 – 2021](#).

<sup>24</sup> Migrationsverket. Statistik om asylansökningar. Tabell: [Inkomna ansökningar om asyl 2022](#).

antalet som får extra tillägg. Jämfört med svenska medborgare är det fortfarande en hög andel utländska medborgare som får extra tillägg. Den höga andelen visar att många av dem lever i hushåll med mycket låga inkomster.

En annan orsak till att antalet studerande med extra tillägg minskat, sett över en längre tidsperiod, är att inkomstgränserna för att få tillägget inte har förändrats sedan mitten av 1990-talet. Detta medför att betydligt färre studerande nu är berättigade till denna form av stöd.

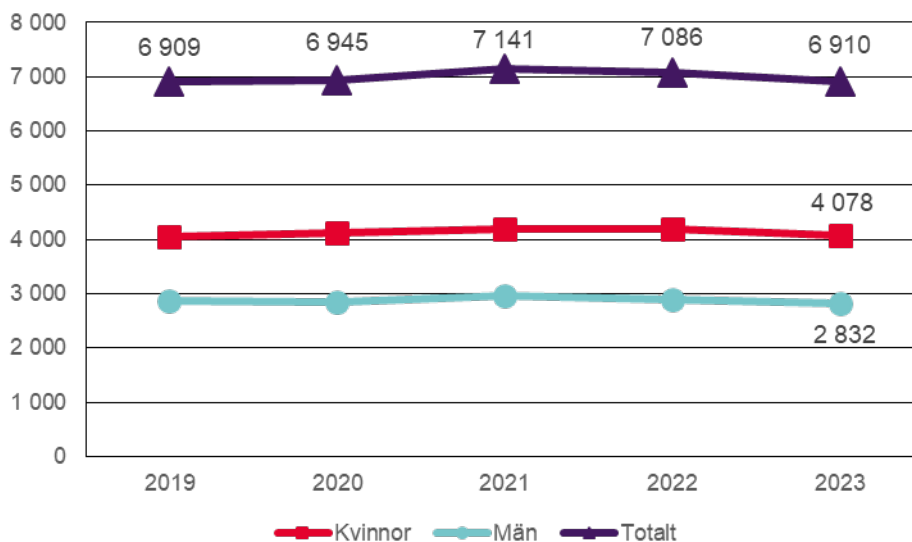
Den grupp som får extra tillägg har förändrats mycket över tid. Ursprungligen var det främst studerande i familjer bestående av ensamstående mödrar med barn som fick extra tillägg.<sup>25</sup>

De totala utbetalda beloppen för extra tillägg har minskat i takt med antalet mottagare. Under 2023 utbetalades 46 miljoner kronor i extra tillägg, vilket innebär en minskning med omkring 30 procent sedan föregående år. 2019 uppgick utbetalningarna till 179 miljoner.

### 3.1.3 Små förändringar inom inackorderingstillägget

Antalet studerande med inackorderingstillägg har varit i stort sett oförändrat de senaste åren. Omkring 60 procent av de 6 900 personer som får inackorderingstillägg är kvinnor.

**Diagram 3.3** Antal studerande med inackorderingstillägg i Sverige 2019–2023  
Fördelade efter kön



Totalbeloppet för utbetalade inackorderingstillägg i Sverige 2023 var 64 miljoner kronor.

<sup>25</sup> CSN. *Studerande med extra tillägg – en grupp i förändring*. 2012.

## 3.2 Studiehjälp för studier utomlands

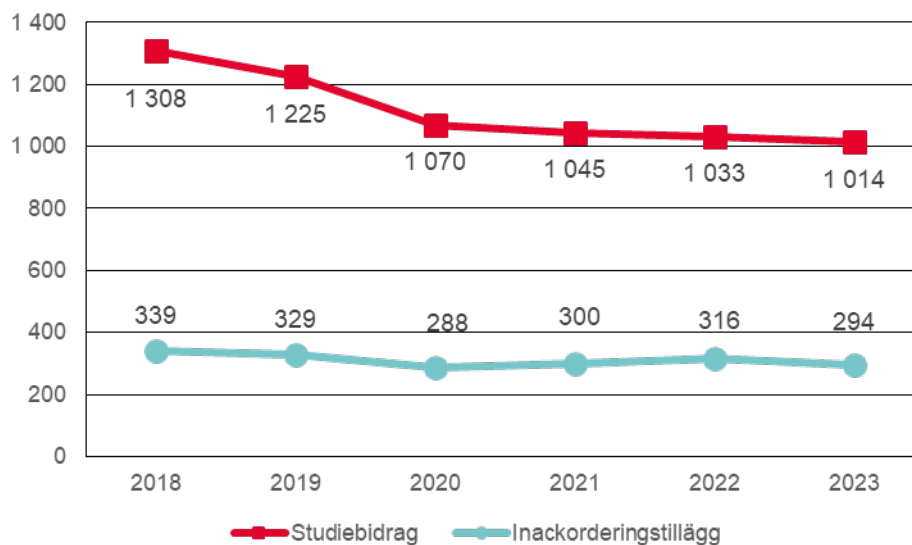
Under vissa förutsättningar går det att få studiehjälp för gymnasiestudier utomlands. Till skillnad från vad som gäller i Sverige måste en utlandsstuderande ansöka om studiebidrag vid utlandsstudier. Förutom studiebidrag går det även att få inackorderingstillägg, extra tillägg och bidrag för dagliga resor<sup>26</sup> vid studier utomlands.

Såväl svenska som utländska medborgare har möjlighet att få studiehjälp för gymnasiestudier utomlands, dock under olika förutsättningar.<sup>27</sup> Förutsättningarna att få studiehjälp för utlandsstudier skiljer sig även åt beroende på om studierna bedrivs inom eller utanför EU/EES-området och Schweiz.<sup>28</sup>

### 3.2.1 Stabilt antal studiehjälpstagare utomlands

Drygt 1 000 studerande fick studiebidrag för studier utomlands under 2023. Antalet studerande med inackorderingstillägg var knappt 300. De fyra senaste åren har antalet studerande med studiehjälp för studier utomlands varit relativt oförändrat.<sup>29</sup>

**Diagram 3.4** Antal studerande med studiebidrag och inackorderingstillägg för studier utomlands 2018–2023



Av de totalt 1 100 studerande<sup>30</sup> som under året fick någon form av studiehjälp för utlandsstudier var 62 procent kvinnor.

<sup>26</sup> Bidrag för dagliga resor lämnas till studerande utomlands om den studerande har rätt till studiehjälp, har minst sex kilometer mellan bostaden och skolan och om resorna inte bekostas av hemkommunen.

<sup>27</sup> Studiehjälp för studier utomlands regleras i 2 kap. 9 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) och i 2 kap. 15 och 16 §§ studiestödsförordningen (2000:655).

<sup>28</sup> Utöver de som får studiehjälp för utlandsstudier i enlighet med det svenska regelverket finns det studerande som får studiestöd inom ramen för EU:s förordningar om samordning av familjeförmåner (2022 handlade det om drygt 400 personer).

<sup>29</sup> Här sker redovisningen per kalenderår, på samma sätt som i studiehjälpkapitlet i övrigt. Statistik om utlandsstuderande redovisas annars ofta per studieår (se förklaring i avsnittet 1.3 Avgränsningar).

<sup>30</sup> Antalet unika individer.

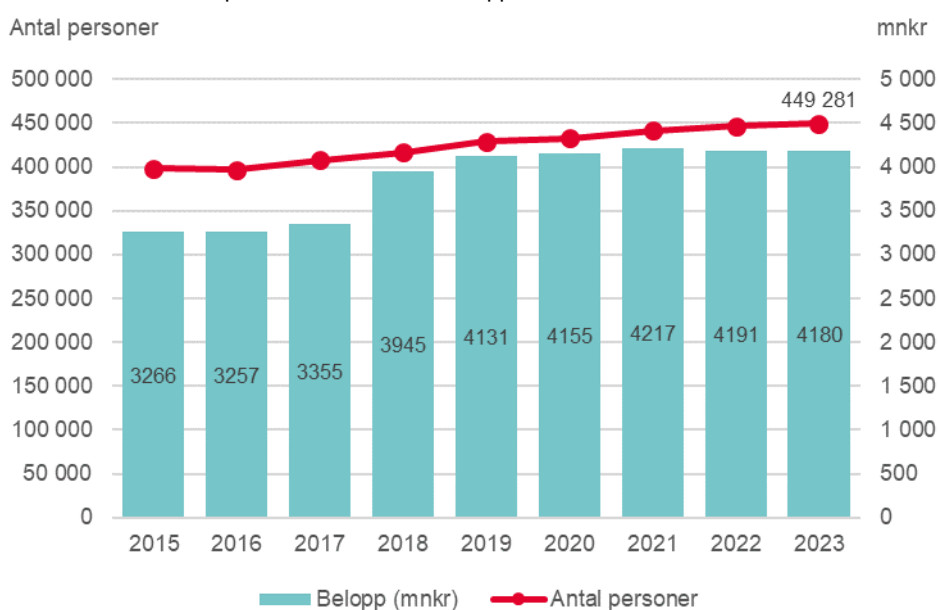
Ersättning för dagliga resor betalades ut till 60 studerande utomlands. Extra tillägg för studier utomlands betalades endast ut till ett fåtal studerande.

Det totala beloppet för studiehjälp utomlands var 11 miljoner kronor, varav studiebidraget stod för 8 miljoner.

### 3.3 Studiehjälp totalt i Sverige och utomlands

Under 2023 fick totalt 449 300 ungdomar i Sverige eller utomlands studiehjälp. Av dem hade 448 800 studiebidrag, 7 200 inackorderingstillägg och 7 700 extra tillägg.

**Diagram 3.5 Studiehjälp för studier i Sverige och utomlands 2015–2023**  
Antal personer och utbetalt belopp



Studiehjälp betalades ut till ett sammanlagt belopp av 4,2 miljarder kronor. Merparten betalades ut i form av studiebidrag. Utbetalningar av inackorderingstillägg och extra tillägg uppgick till 68 respektive 46 miljoner kronor.

Till det totala antalet som fick studiestöd för gymnasiestudier tillkommer även drygt 400 personer som fått studiehjälp utbetalt via rekvisition från Försäkringskassan med hänvisning till EU:s samordningsförfordningar.<sup>31</sup> En majoritet av dessa studerade utomlands. De utbetalningar av studiehjälp som gjordes via Försäkringskassan uppgick till 4,3 miljoner kronor.<sup>32</sup>

<sup>31</sup> Uppgiften avser enbart personer för vilka Sverige är primärt utbetalningsland. För de personer där Sverige är sekundärt utbetalningsland finns inga uppgifter tillgängliga.

<sup>32</sup> Avser enbart utbetalningar där Sverige är primärt utbetalningsland.

## 3.4 Lärlingsersättning

Lärlingsersättning är en kostnadsersättning till lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Ersättningen kan även lämnas för studier på en lärlingsliknande utbildning vid ett introduktionsprogram.<sup>33</sup> Syftet är att stärka attraktionskraften hos berörda utbildningar genom ett ekonomiskt bidrag för sådana extra kostnader i form av mat och resor som en lärlingsutbildning kan medföra. Avsikten är att ingen ska behöva välja bort en lärlingsutbildning av ekonomiska skäl. Även om lärlingsersättningen inte är en del av studiehjälpen så måste den studerande ha rätt till studiehjälp för att kunna få lärlingsersättning.

Lärlingsersättningen uppgår till 1 000 kronor per studiemånad och kan lämnas när delar av utbildningen bedrivs på en arbetsplats.<sup>34</sup> Beloppet är en schablonersättning och eleven behöver inte visa att hen har extra kostnader för mat eller resor.

### 3.4.1 Jämn ökning av antalet studerande med lärlingsersättning

Antalet studerande med lärlingsersättning har ökat stadigt sedan stödformen infördes. Under det gångna året fick 22 300 studerande lärlingsersättning. Det totala utbetalade beloppet var 132 miljoner kronor. Antalet studerande med lärlingsersättning har mer än fördubblats sedan 2015.

Ökningen de senaste åren kan delvis förklaras av att ersättningen sedan 2018 även kan ges till studerande vid lärlingsliknande utbildningar inom introduktionsprogram.<sup>35</sup> En ökad kännedom om stödformen kan också ha bidragit.

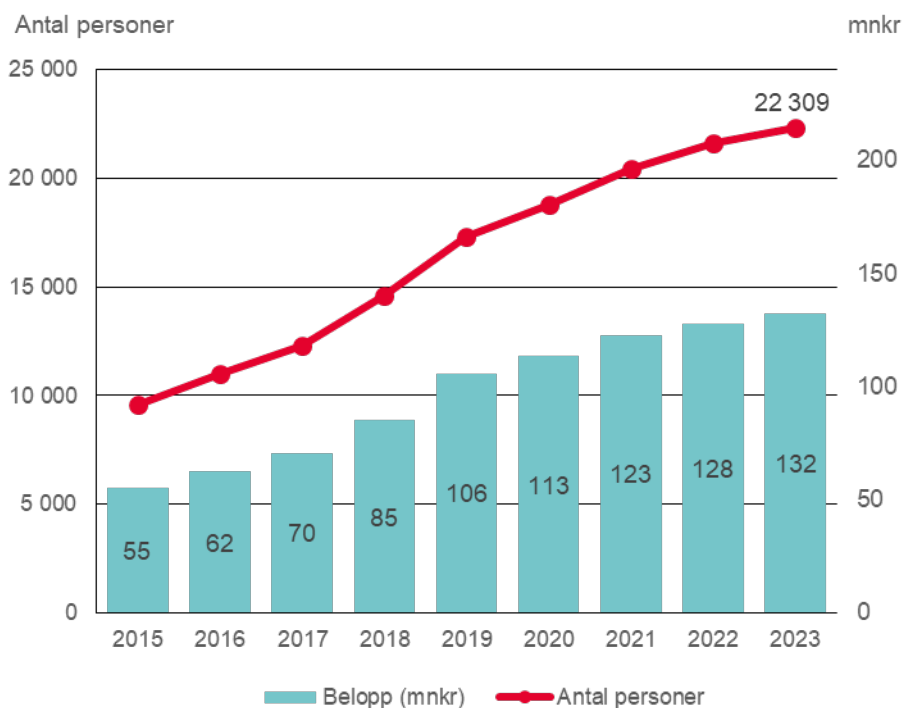
---

<sup>33</sup> Lärlingsliknande utbildning kan finnas inom introduktionsprogrammen programinriktat val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ.

<sup>34</sup> Lärlingsersättning kan, precis som inackorderingsstillägg och extra tillägg, lämnas även till studerande som är yngre än 16 år, så länge utbildningen berättigar till detta. Som längst kan lärlingsersättning lämnas till och med det första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år.

<sup>35</sup> Fram till och med mitten av 2018 krävdes att den studerande till CSN skulle lämna in ett avtal mellan eleven, skolan och arbetsgivaren, ett så kallat utbildningskontrakt, för att CSN skulle kunna göra en prövning av för vilka delar av utbildningen lärlingsersättning skulle beviljas. 2018 togs det kravet bort och sedan dess kan CSN bevilja lärlingsersättning för hela lärlingsutbildningen, oavsett hur kontraktet är skrivet. Även detta bidrog sannolikt till en ökning åren efter 2018.

**Diagram 3.6 Läringsersättning 2015–2023**  
Antal personer och utbetalt belopp, miljoner kronor



Av dem som får läringsersättning är 60 procent män. Andelen män har varit högre än andelen kvinnor under de år läringsersättningen har funnits, vilket är en följd av en sned könsfördelning bland lärlingsutbildningarnas elever.

Antalet studerande med läringsersättning är högst inom bygg- och anläggningsprogrammet, följt av introduktionsprogrammet, fordons- och transportprogrammet och barn- och fritidsprogrammet, hantverksprogrammet och handels- och administrationsprogrammet.

Av de studerande som får läringsersättning går hälften i fristående och hälften i kommunal gymnasieskola. Då det totala antalet elever är lägre i fristående gymnasieskolor än i kommunala innebär det att andelen studerande med läringsersättning är högre på skolor med fristående huvudman.

### 3.5 Rg-bidrag

Rg-bidrag, eller bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, kan lämnas till studerande vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade, vid riksgymnasierna för rörelsehindrade ungdomar, samt till döva och hörselskadade elever som läser en för dem särskild vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.<sup>36</sup>

Syftet med Rg-bidraget är att minska de ekonomiska och geografiska hindren för gymnasiestudier. En studerande som måste bo tillfälligt på skolorten på grund av att den ligger för långt från hemorten för att hen ska kunna pendla, kan få ersättning för

<sup>36</sup> Rg-bidrag betalas ut i enlighet med förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

bland annat mat, boende och hemresor. Om en studerande har aktivitetsersättning, kan hen få bidrag för kostnader som inte täcks av aktivitetsersättningen. Hur mycket en studerande får i Rg-bidrag beror bland annat på kostnader för boende och vilka typer av bidrag den studerande har i övrigt.

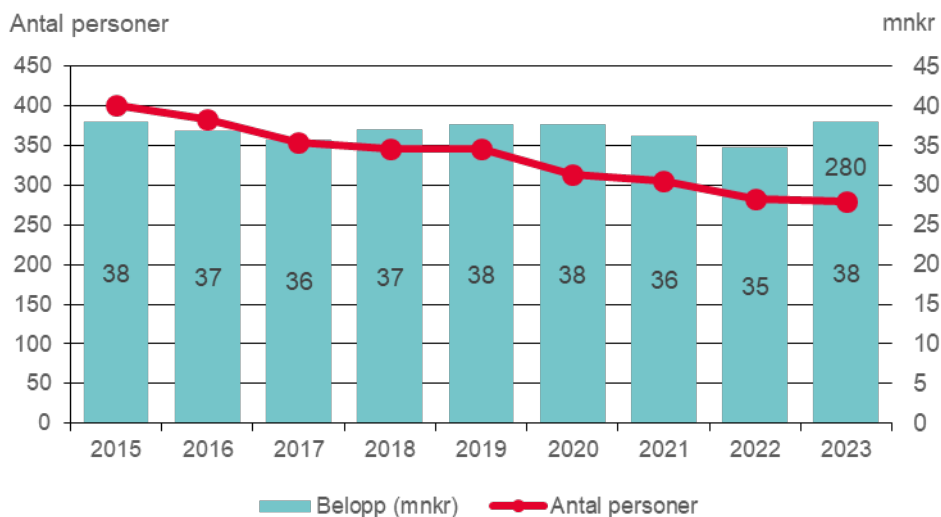
För ett normalt läsår betalas Rg-bidrag ut under nio månader. Till skillnad från studiehjälpen kan bidraget även lämnas efter 20 års ålder, för att en studerande ska kunna avsluta sin utbildning. Den som har rätt till Rg-bidrag, men som på grund av sin ålder inte längre har rätt till studiehjälp, kan i stället få ett extra tilläggsbidrag för sina levnadsomkostnader under studietiden.

### 3.5.1 Långsamt allt färre studerande med Rg-bidrag

Antalet studerande med Rg-bidrag har följt en långsamt nedåtgående trend under ett antal år. Under 2023 fick 280 personer Rg-bidrag. Sedan 2015 har antalet sjunkit med 30 procent. Färre studerande får alltså ersättning för att deras resväg till de aktuella riksgymnasierna är för lång för att de ska kunna bo kvar på hemorten.

Sett i ett längre perspektiv verkar utvecklingen gå mot att fler döva, hörselskadade och rörelsehindrade kan välja en gymnasieskola nära hemmet. Antalet studerande med Rg-bidrag är dock så pass lågt att man bör undvika att dra alltför långtgående slutsatser utifrån förändringen.

**Diagram 3.7 Rg-bidrag 2015–2023**  
Antal personer och utbetalt belopp, miljoner kronor



Under året betalades 38 miljoner kronor ut i Rg-bidrag. Den genomsnittliga utbetalade summan bland dem som får bidraget är 133 000 kronor per år.

### 3.6 Återkrav av studiehjälp

Utbetald studiehjälp kan under vissa omständigheter återkrävas. Den vanligaste orsaken till återkrav är att den studerande har fått studiehjälp utbetalt för en period då hen haft ogiltig frånvaro i så hög omfattning att den studerande inte kan anses läsa på

heltid.<sup>37</sup> Om den studerande är myndig när studiehjälpen betalas ut, blir hen själv mottagare av beslutet och betalningsskyldig för återkravet. Är den studerande däremot omyndig när studiehjälpen betalas ut, blir den vårdnadshavare som tog emot utbetalningen betalningsskyldig för återkravet. Ränta på beloppet tas ut när förfalldatumet har passerat.

Ibland kan det finnas möjlighet att justera felaktigt utbetalad studiehjälp mot kommande utbetalningar inom samma läsår. Beslut om justeringar är inga återkrav och ingår därför inte i detta avsnitt.

### 3.6.1 Fler fick beslut om återkrav av studiehjälp

Under 2023 fick 19 500 personer<sup>38</sup> minst ett beslut om återkrav av studiehjälp.<sup>39</sup> Detta innebär en ökning med 3 000 personer jämfört med 2022. Ogiltig frånvaro är den klart vanligaste orsaken till återkrav av studiehjälp. Under 2023 orsakades antalet återkrav av studiehjälp till 82 procent av ogiltig frånvaro.

Med undantag för åren under covid-19-pandemin har antalet inrapporterade elever med för hög ogiltig frånvaro ökat varje år sedan 2008. Årets ökning följer därmed en längre trend.

**Tabell 3.1 Antal studerande med studiehjälp som fått återkravsbeslut 2021–2023**<sup>1,2</sup>  
Fördelat efter orsak och år

	2021	2022	2023
Ogiltig frånvaro	9 381	12 738	15 982
Avbrott	1 280	1 684	1 530
Övriga skolorsaker <sup>3</sup>	1 181	1 248	1 354
Övrigt	373	486	424
Minskad studieomfattning	280	315	292
Inkomständring <sup>4</sup>	58	101	33
<b>Totalt<sup>5</sup></b>	<b>12 479</b>	<b>16 477</b>	<b>19 507</b>

<sup>1</sup> I tabellen ingår även återkrav av Rg-bidrag och lärlingsersättning.

<sup>2</sup> En studerande kan få återkrav av flera skäl under året och förekommer då i mer än en kategori.

<sup>3</sup> Exempelvis byte av skola eller studieväg.

<sup>4</sup> Inkomst för extra tillägg.

<sup>5</sup> Nettoräknat antal.

Av de som fick återkrav av studiehjälp under 2023 var 59 procent män. Att män är överrepresenterade bland dem som får återkrav beror främst på att det är vanligare att män har ogiltig frånvaro.

Under 2023 återkrävdes totalt 28 miljoner kronor inom studiehjälpen.<sup>40</sup> Det återkrävda beloppet per person exklusive ränta var i genomsnitt 1 440 kronor, vilket i stort sett är oförändrat jämfört med 2022.

<sup>37</sup> Riktlinjen är att skolan ska ha sett ett mönster av upprepad frånvaro och att frånvaron uppgår till minst fyra timmar under en 30-dagarsperiod.

<sup>38</sup> Personen fick både beslutet och aviseringen under 2023.

<sup>39</sup> Inkluderat Rg-bidrag och lärlingsersättning.

<sup>40</sup> Inkluderat Rg-bidrag och lärlingsersättning.



Det är vanligare att återkrav riktas till myndiga elever än till omyndiga. Av återkraven gick 60 procent direkt till eleven, medan 40 procent gick till den vårdnadshavare som tog emot utbetalningen.

## 4 Studiemedel

Under 2023 minskade antalet studerande med studiemedel med 6 procent, till 517 900 personer. I Sverige minskar antalet på alla utbildningsnivåer. Däremot ökar den andel av studiemedelstagarna som väljer att ta lån. Totalt betalade CSN under året ut 39,6 miljarder kronor i studiemedel. Den genomsnittliga skulden bland låntagare som nyligen blivit återbetalningsskyldiga ökar kraftigt.

Studiemedel ges till studerande på eftergymnasiala utbildningar, samt till studerande på grundskole- och gymnasienivå från och med andra kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.<sup>41</sup> För studier på eftergymnasial nivå finns ingen nedre åldersgräns för rätt till studiemedel. Från och med 1 januari 2022 är den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel 60 år.<sup>42</sup>

**Studiemedlen** består av en **bidragsdel** och en valbar **lånedel** som ska betalas tillbaka. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tillägglån och merkostnadslån. *Tilläggsbidrag* lämnas till studerande med barn, medan *tillägglån* kan lämnas till studerande äldre än 24 år som har haft en viss inkomst före studiestarten. *Merkostnadslån* kan lämnas för merkostnader som den studerande har i samband med sina studier, till exempel resor och undervisningsavgifter.

### 4.1 Antal studiemedelstagare och utbetalda belopp

I de kommande avsnitten presenterar vi först den övergripande utvecklingen av samtliga studerande med studiemedel. Därefter följer enskilda avsnitt om studerande på olika utbildningsnivåer i Sverige respektive i utlandet.

#### 4.1.1 Samtliga studerande med studiemedel

Under 2023 studerade 517 900 personer med studiemedel. Det är en minskning med 6 procent jämfört med året innan. Antalet studiemedelstagare är fortfarande högre än innan covid-19-pandemin, då fler sökte sig till studier.

Kvinnor har länge varit överrepresenterade bland studerande med studiemedel. Andelen kvinnor ökar, och utgjorde 61 procent av de studerande med studiemedel under 2023.

Det är vanligt att studier bedrivs på deltid eller att studier enbart pågår under delar av året. För att komplettera beskrivningen av antalet studerande har vi därför beräknat

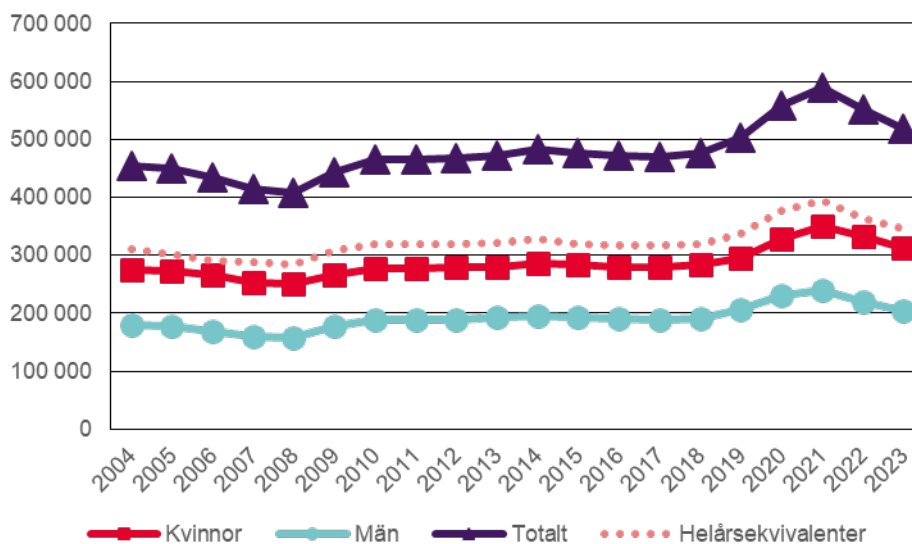
---

<sup>41</sup> Undantag finns för vissa konst- och kulturutbildningar, behörighetsgivande förutbildningar vid yrkeshögskola och utbildning vid statliga universitet och högskolor enligt 3 § första stycket 1 och 2 förordningen (2018:1519) om behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar.

<sup>42</sup> Tidigare var den övre åldersgränsen 56 år. Rätten till lån begränsades tidigare successivt från och med det kalenderår den studerande fyller 47 år. Från och med 1 januari 2022 höjdes denna åldersgräns till det år den studerande fyller 51 år.

antalet helårsekvivalenter.<sup>43</sup> Antalet helårsekvivalenter med studiemedel för 2023 är 346 100, en minskning med 5 procent jämfört med föregående år.

**Diagram 4.1 Antal studerande med studiemedel 2004–2023**  
Fördelat efter kön och helårsekvivalenter



Under 2023 studerade 501 700 personer med studiemedel i Sverige, medan 25 800 personer studerade med studiemedel utomlands.<sup>44</sup> I Sverige minskade antalet studerande på samtliga utbildningsnivåer medan antalet utlandsstuderande i stort sett var oförändrat.

**Tabell 4.1 Antal studerande med studiemedel 2019–2023**  
Fördelat efter utbildningsnivå i Sverige och utlandsstudier<sup>1</sup>

	Grundskolenivå	Gymnasienivå	Eftergymnasial nivå	Utlandsstudier <sup>2</sup>
<b>2019</b>	28 798	125 025	355 133	29 013
<b>2020</b>	32 188	146 847	394 207	22 967
<b>2021</b>	32 710	155 306	416 632	21 630
<b>2022</b>	27 629	131 598	400 083	25 872
<b>2023</b>	23 982	116 099	384 858	25 821

<sup>1</sup> En person kan förekomma inom flera utbildningsnivåer eller inom både studier i Sverige och utlandsstudier.

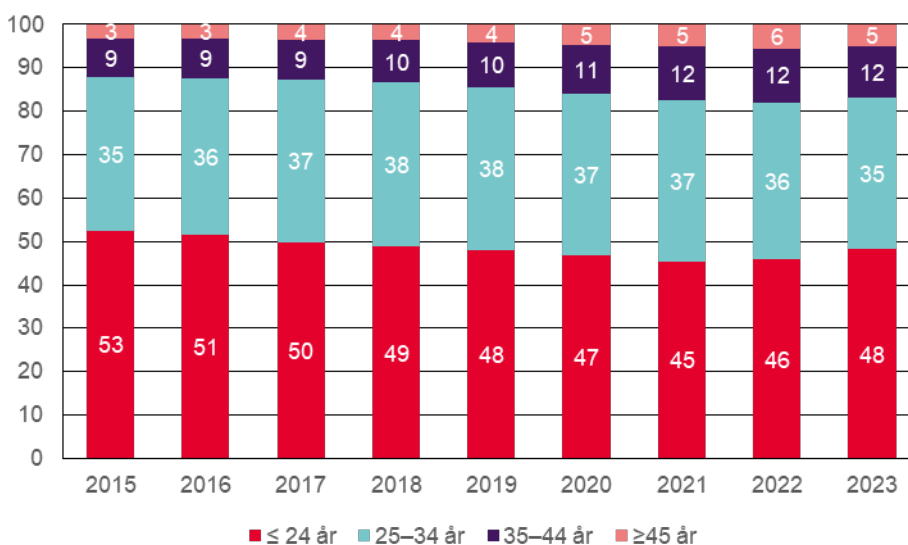
<sup>2</sup> Inkluderar studerande på både gymnasienivå och eftergymnasial nivå i utlandet. Uppgiften om antal studerande utomlands kan skilja sig något från annan framtagen statistik på området.

Åldersstrukturen bland studiemedelstagarna har förändrats det senaste decenniet genom att andelen äldre studerande har ökat något. Under de senaste två åren har dock andelen studerande under 25 år ökat, en effekt av att antalet studiemedelstagare har minskat mest i de äldre åldersgrupperna.

<sup>43</sup> Helårsekvivalenter beräknas utifrån de utbetalda beloppen för bidrag och visar hur många personer de utbetalda beloppen skulle räcka till om alla studerade på heltid under 40 veckor. De utbetalda beloppen för generell och högre bidrag har använts. Hänsyn har tagits till att bidragsbeloppet skiljer sig åt mellan dessa bidrag.

<sup>44</sup> Vissa personer studerade både i Sverige och utomlands och förekommer då i båda grupperna.

**Diagram 4.2 Åldersfördelning bland studiemedelstagare 2015–2023**  
Fördelat efter åldersgrupp, andelar i procent



Kvinnorna utgör en majoritet i alla åldersgrupper. Andelen kvinnor är lägst i den yngsta åldersgruppen, där de under 25 år ingår. Här utgjorde de 56 procent av de studerande under 2023. Andelen kvinnor ökar därefter gradvis i de äldre åldersgrupperna. I den äldsta åldersgruppen, som inkluderar studiemedelstagare äldre än 44 år, var 74 procent kvinnor.<sup>45</sup> Kvinnor är överrepresenterade bland dem som återgår till studier med studiemedel.<sup>46</sup> Det kan vara en förklaring till den större andelen kvinnor i de äldre åldersgrupperna.

### Färre utländska medborgare

Under 2023 studerade 48 600 utländska medborgare med studiemedel.<sup>47</sup> Det är en minskning med 11 300 personer, eller 19 procent jämfört med 2022. Antalet kvinnor minskade med 13 procent och antalet män minskade med 28 procent. Den kraftiga minskningen beror på att färre har sökt asyl i Sverige de senaste åren.<sup>48</sup> Dessutom har fler av de som kom till Sverige under 2015, när antalet asylsökande var som högst, antingen slutat studera eller blivit svenska medborgare.

### Färre deltidstuderande

Under 2023 fick 470 900 personer studiemedel för heltidsstudier och 90 200 personer fick studiemedel för deltidstudies.<sup>49</sup> Antalet deltidstuderande ökade kraftigt under covid-19-pandemin, på grund av att inkomstprövningen för studiemedel tillfälligt togs bort. Antalet har nu minskat två år i rad, och minskningen av antalet studerande under

<sup>45</sup> Detta framgår även i CSN. *Studerande i högre ålder*. 2023, s 2.

<sup>46</sup> CSN. *Vilka återgår till studier?*. 2021.

<sup>47</sup> De studerande var utländska medborgare när de ansökte om studiestödet, men kan senare ha blivit svenska medborgare.

<sup>48</sup> Migrationsverket. Statistik om asylansökningar. Tabell: *Asylsökande till Sverige 2000 – 2021*

<sup>49</sup> En person kan ha studerat på både heltid och deltid under året, och förekommer då i båda grupperna.

2023 var procentuellt större bland deltidsstuderande än bland heltidsstuderande (9 respektive 5 procent).

Det är vanligast att studera på deltid vid studier på grundskolenivå eller gymnasienivå, där ungefär en av tre läste på deltid. På eftergymnasial nivå studerade drygt en av tio personer på deltid.

Kvinnor är överrepresenterade bland dem som studerar på deltid. Av samtliga deltidsstuderande var 68 procent kvinnor, precis som föregående år. Bland de som studerade på heltid var istället 59 procent kvinnor.

## De utbetalda beloppen ökade

Under 2023 betalade CSN ut totalt 39,6 miljarder kronor i studiemedel. Det är en ökning med 1 miljard jämfört med föregående år. Att de utbetalda beloppen ökade samtidigt som antalet studiemedelstagare minskade kan förklaras av att studiemedelsbeloppen har höjts. Beloppen är knutna till prisbasbeloppet, som ökade ovanligt mycket under 2023.

**Tabell 4.2 Utbetalda studiemedel 2021–2023<sup>1</sup>**  
Fördelat efter bidrag och lån, miljoner kronor

	2021	2022	2023
<b>Studiebidrag</b>	14 397	13 377	13 716
<b>Tilläggsbidrag</b>	693	639	614
<b>Bidrag totalt</b>	15 090	14 016	14 330
<b>Grundlån</b>	22 033	21 154	22 157
<b>Merkostnadslån</b>	1 130	1 196	1 270
<b>Tillägglån</b>	2 228	2 260	1 860
<b>Lån totalt</b>	25 391	24 610	25 287
<b>Studiemedel totalt</b>	40 481	38 626	39 617

<sup>1</sup> De utbetalda beloppen redovisas utifrån ekonomiskt redovisningsdatum, det vill säga det år som utbetalningen gjordes.

De totala utbetalningarna av bidrag ökade med 314 miljoner kronor medan de totala utbetalningarna av lån ökade med 677 miljoner kronor. Utbetalningarna av grundlån stod för den största ökningen, samtidigt som utbetalningarna av tillägglån minskade med 400 miljoner kronor.

### 4.1.2 Studerande på grundskolenivå i Sverige

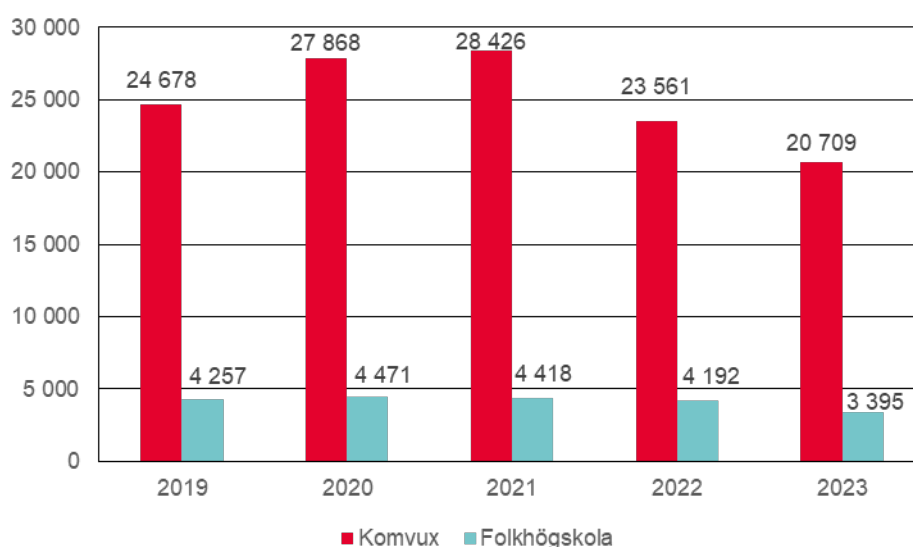
Under 2023 studerade 24 000 personer med studiemedel på grundskolenivå i Sverige, vilket innebär en minskning med 13 procent. Minskningen kan delvis förklaras av att 2023 var första hela året med inkomstprövning efter pandemin. En studie har visat att andelen som inte skulle ha haft rätt till studiemedel med bibehållen inkomstprövning var högst bland studerande på grundskolenivå.<sup>50</sup> När inkomstprövningen återinfördes var det därför en större andel studerande på grundskolenivå som inte längre kunde få studiemedel, jämfört med studerande på övriga utbildningsnivåer. Minskningen kan

<sup>50</sup> CSN. [Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin](#). 2023, s 30.

även förklaras av att många som studerar på grundskolenivå är utländska medborgare, och de senaste åren har antalet asylsökande minskat.

Antalet studerande på grundskolenivå minskade bland både kvinnor och män, men minskningen var störst bland männen. Det bidrog till att könsfördelningen bland studerande på grundskolenivå förändrades, och andelen kvinnor ökade med drygt 5 procentenheter till 76 procent. På bara två år har andelen kvinnor ökat med 10 procentenheter. Det kan förklaras av att färre sökt asyl i Sverige de senaste åren, och de flesta asylsökande är män. Därför har antalet män minskat mer än antalet kvinnor.

**Diagram 4.3** Antal studerande med studiemedel på grundskolenivå i Sverige 2019–2023  
Fördelat efter skolform<sup>1</sup>



<sup>1</sup> En person kan studera inom båda skolformerna under året och förekommer då i båda kategorierna.

De flesta som studerar på grundskolenivå läser på komvux. Under 2023 läste 86 procent av samtliga studerande med studiemedel på grundskolenivå på komvux, medan 14 procent läste på folkhögskola. Antalet studerande på folkhögskola minskade med 19 procent, och antalet på komvux minskade med 12 procent.

De som får studiemedel för studier på grundskolenivå är äldre än de som studerar på högre utbildningsnivåer. Under 2023 var nästan två tredjedelar av de studerande på grundskolenivå 30 år eller äldre, och endast en femtedel var yngre än 25 år. Bland studerande på eftergymnasial nivå var hälften yngre än 25 år.

### 4.1.3 Studerande på gymnasienivå i Sverige

Under 2023 studerade 116 100 personer med studiemedel på gymnasienivå i Sverige. Det är en minskning med 12 procent jämfört med året innan. En förklaring till minskningen är att många utländska medborgare studerar på gymnasienivå, och antalet som söker asyl i Sverige har minskat de senaste åren. Precis som för studier på grundskolenivå kan nedgången även förklaras av den återinförda inkomstprövningen. Även bland studerande på gymnasienivå var andelen som inte hade haft rätt till studiemedel med bibehållen inkomstprövning högre än bland studerande på

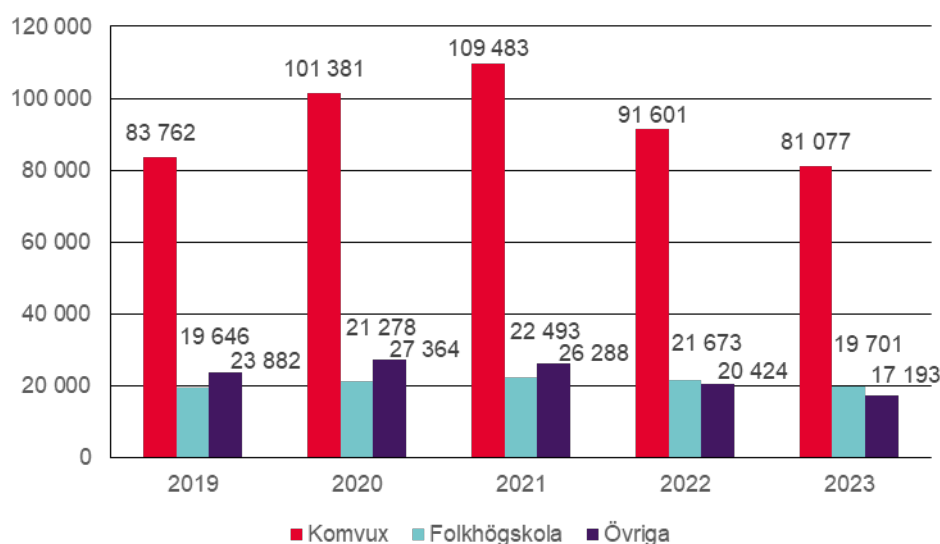
eftergymnasial nivå.<sup>51</sup> En del av de som tidigare kunde få studiemedel har alltså inte längre rätt till det, på grund av att de har för hög inkomst.

Antalet studerande minskade bland både kvinnor och män, men nedgången var större bland männen än bland kvinnorna (15 respektive 10 procent). Könsfördelningen på gymnasienivå speglar ungefär den för studiemedelstagarna i stort, med 62 procent kvinnor.

De flesta som studerar på gymnasienivå läser på komvux. Under 2023 läste sju av tio studiemedelstagare på komvux, medan de resterande fördelades i ungefär lika stora delar mellan folkhögskola och övriga gymnasiala skolformer.<sup>52</sup>

Antalet studerande minskade inom samtliga skolformer. Antalet minskade i ungefär lika stor utsträckning på komvux och folkhögskola, med 11 respektive 9 procent.

**Diagram 4.4** Antal studerande med studiemedel på gymnasienivå i Sverige 2019–2023  
Fördelat efter skolform<sup>1,2</sup>



<sup>1</sup> En person kan studera inom flera skolformer under året och förekommer då i flera kategorier.

<sup>2</sup> I ”övriga gymnasiala skolformer” ingår gymnasieskola, behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar vid universitet och högskolor, behörighetsgivande förutbildningar inom yrkeshögskolan samt konst- och kulturutbildningar.

Könsfördelningen varierar något inom de olika skolformerna. Kvinnor är överrepresenterade på komvux och folkhögskola. Under 2023 utgjorde kvinnorna 65 respektive 62 procent av samtliga studiemedelstagare på gymnasienivå inom dessa skolformer. Däremot studerar färre kvinnor än män inom övriga gymnasiala skolformer. Här var andelen kvinnor bara 46 procent.

<sup>51</sup> CSN. [Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin](#), s 30.

<sup>52</sup> I ”övriga gymnasiala skolformer” ingår gymnasieskola, behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildningar vid universitet och högskolor, behörighetsgivande förutbildningar inom yrkeshögskolan samt konst- och kulturutbildningar. En person kan studera inom flera skolformer under ett år och förekommer då i flera kategorier.

De som studerar på gymnasienivå är generellt yngre än studerande på grundskolenivå, men samtidigt något äldre än studerande på eftergymnasial nivå. Under 2023 var 39 procent av de studerande på gymnasienivå i Sverige 30 år eller äldre.

#### 4.1.4 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå i Sverige uppgick till 384 900 personer under 2023. Könsfördelningen förblev oförändrad med 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Antalet studerande på eftergymnasial nivå minskade med 4 procent, vilket är en mindre minskning än inom övriga utbildningsnivåer. Skillnaden mellan utbildningsnivåerna kan förklaras i minskningen av antalet personer som sökt asyl i Sverige de senaste åren. Det är vanligt att utländska medborgare studerar på de lägre utbildningsnivåerna, och därför påverkas antalet studerande på eftergymnasial nivå inte lika mycket. År 2023 var också första hela året med inkomstprövning efter pandemin. Andelen som inte skulle ha haft rätt till studiemedel med bibehållen inkomstprövning under andra halvåret 2021 var högst bland studerande på grundskolenivå och gymnasienivå.<sup>53</sup> Det kan förklara att antalet studerande på eftergymnasial nivå inte minskade lika mycket som på övriga nivåer.

De flesta som studerar med studiemedel på eftergymnasial nivå läser vid universitet och högskolor. Under 2023 läste 81 procent av de studerande inom denna skolform. Därefter följer yrkeshögskolorna med 17 procent av studiemedelstagarna, medan resterande 2 procent läste vid någon av de övriga eftergymnasiala skolformerna.<sup>54</sup>

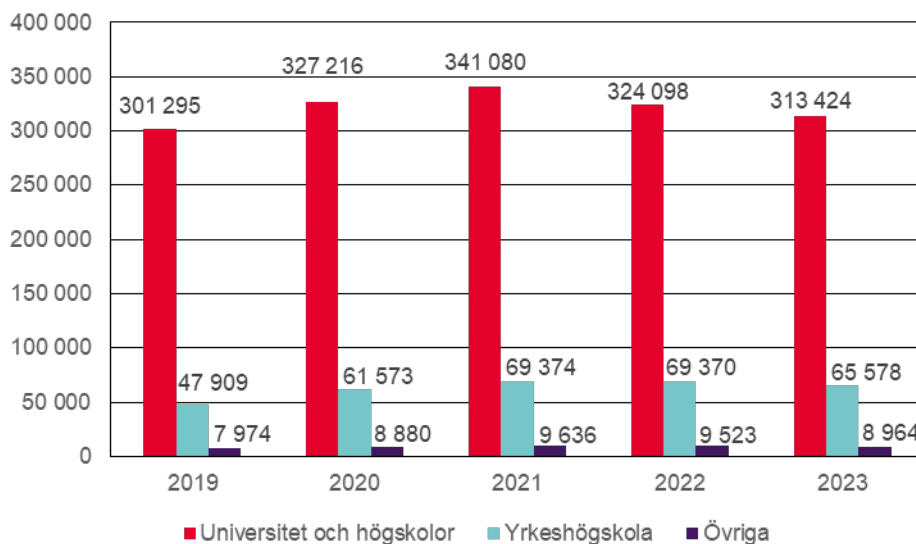
---

<sup>53</sup> CSN. [Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin](#), s 30.

<sup>54</sup> I ”övriga eftergymnasiala skolformer” ingår utbildningar vid folkhögskola och eftergymnasiala utbildningar i avdelning B1, bilagan till studiestödsförordningen. Även konst- och kulturutbildningar på eftergymnasial nivå ingår. En person kan studera inom flera skolformer under ett år och förekommer då i flera kategorier.



**Diagram 4.5 Antal studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå i Sverige 2019–2023**  
Fördelat efter skolform<sup>1,2</sup>



<sup>1</sup> En person kan studera inom flera skolformer samtidigt och förekommer då i flera kategorier.

<sup>2</sup> I övriga eftergymnasiala skolformer ingår utbildningar vid folkhögskola och eftergymnasiala utbildningar i avdelning B1 i bilagan till studiestödsförordningen. Även konst- och kulturutbildningar på eftergymnasial nivå ingår.

Könsfördelningen bland studerande på universitet och högskolor samt inom övriga eftergymnasiala skolformer speglar den för samtliga studiemedelstagare, med 61 procent kvinnor och 39 procent män. Inom yrkeshögskolan är andelen män något högre (46 procent).

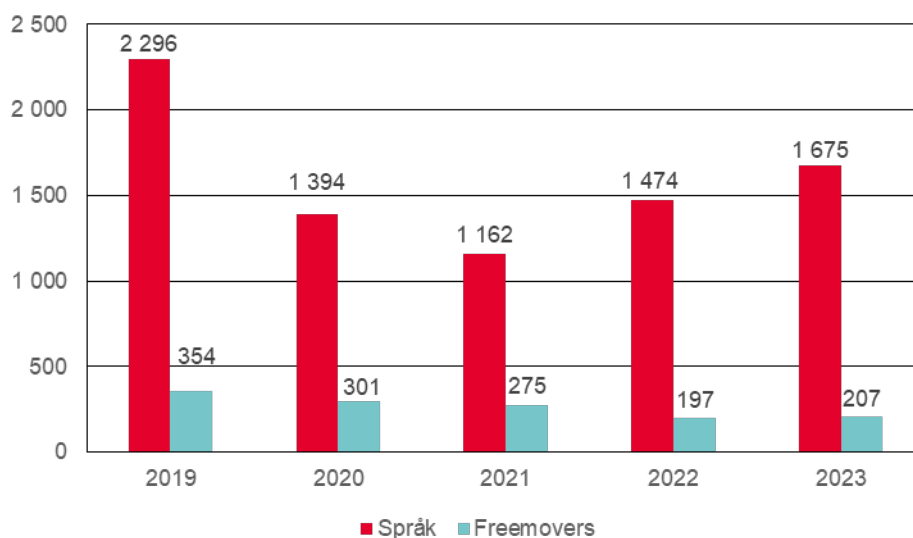
Studerande på eftergymnasial nivå är generellt yngre än studerande på övriga utbildningsnivåer. Under 2023 var 75 procent av de studerande yngre än 30 år, en ökning med 2 procentenheter jämfört med året innan.

#### 4.1.5 Studerande på gymnasienivå i utlandet

Studerande på gymnasienivå i utlandet utgör en mycket liten del av samtliga studerande. Under 2023 fick 1 900 utlandsstuderande studiemedel för studier på gymnasienivå. Det motsvarar en ökning med 200 personer eller 13 procent jämfört med året innan. Antalet är dock inte tillbaka på samma nivå som innan covid-19-pandemin. Av de utlandsstuderande på gymnasienivå under 2023 var 60 procent kvinnor.

De flesta som studerar utomlands på gymnasienivå läser språkkurser. Under 2023 var andelen språkstudenter 89 procent, och den andelen var ungefär densamma bland både kvinnor och män.

**Diagram 4.6** Antal utlandsstudier med studiemedel på gymnasienivå 2019–2023  
Fördelat efter typ av utlandsstudier<sup>1</sup>



<sup>1</sup> Freemovers kallas de studerande som ordnar sin utbildning utomlands på egen hand.

Studerande på gymnasienivå i utlandet är relativt unga. Under 2023 var 77 procent av dem under 30 år, vilket är en betydligt högre andel än bland studerande på gymnasienivå i Sverige.

## Vanligt med studier i Europa

Det är vanligast att gymnasiestuderande utomlands studerar i Europa, där sex av tio valde att studera. Samtidigt behöll Asien sin plats som den näst populäraste världsdelen, med ungefär en fjärdedel av de studerande. Asien ökade också något i popularitet hos männen, och drygt en tredjedel av dem studerade där.

Under 2023 återfanns gymnasiestuderande utomlands i 35 länder. Drygt sex av tio studerande läste i något av de fem vanligaste länderna: Spanien följt av Japan, Frankrike, Sydkorea och Italien.

### 4.1.6 Studerande på eftergymnasial nivå i utlandet

Under 2023 fick 24 000 personer studiemedel för studier i utlandet på eftergymnasial nivå, och det innebär en minskning med 1 procent. Andelen kvinnor var 58 procent och andelen män var 42 procent.

De som får studiemedel för studier i utlandet på eftergymnasial nivå är yngre än studerande på eftergymnasial nivå i Sverige. Under 2023 var 91 procent av de studerande utomlands under 30 år, vilket kan jämföras med 75 procent av de studerande i Sverige på samma utbildningsnivå.

De utlandsstudier på eftergymnasial nivå delas in i tre kategorier:

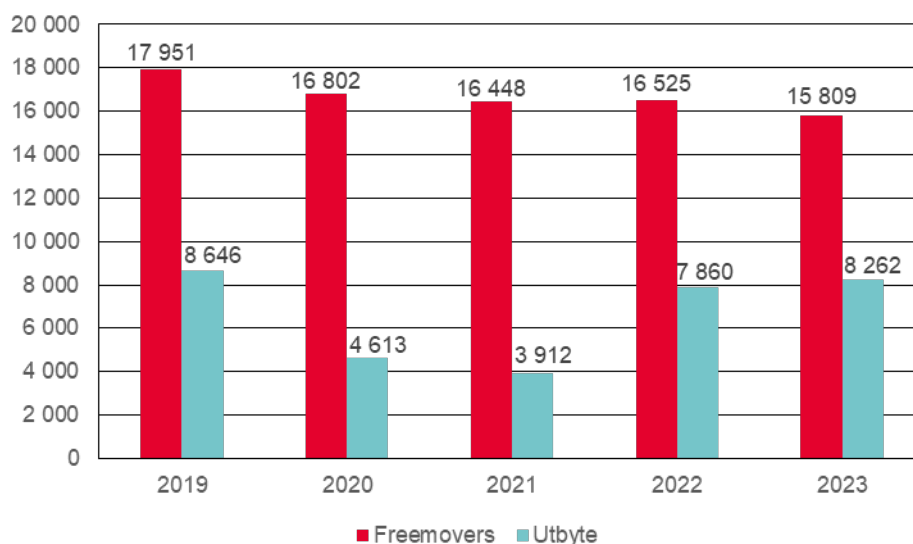
- utbytesstuderande
- freemovers
- språkstudier

*Utbytesstuderande* är studerande som läser en del av sin svenska utbildning i utlandet, medan *freemovers* ordnar sin utbildning utomlands på egen hand. *Språkstuderande* är de som läser språkstudier utomlands på eftergymnasial nivå. De flesta språkstuderande läser dock på gymnasienivå och endast ett fåtal studerar på eftergymnasial nivå.

De flesta som studerar med studiemedel i utlandet på eftergymnasial nivå gör det som freemovers. Under 2023 studerade två tredjedelar som freemovers, medan en tredjedel var utbytesstuderande.

Minskningen av antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå kan förklaras av att antalet freemovers minskade med 4 procent. Antalet utbytesstuderande ökade istället med 5 procent, och har nu återhämtat sig efter nedgången under covid-19-pandemin. Ökningen av antalet utbytesstuderande var högre bland männen än bland kvinnorna.

**Diagram 4.7** Antal utlandsstuderande med studiemedel på eftergymnasial nivå 2019–2023  
Fördelat efter typ av utlandsstudier<sup>1</sup>



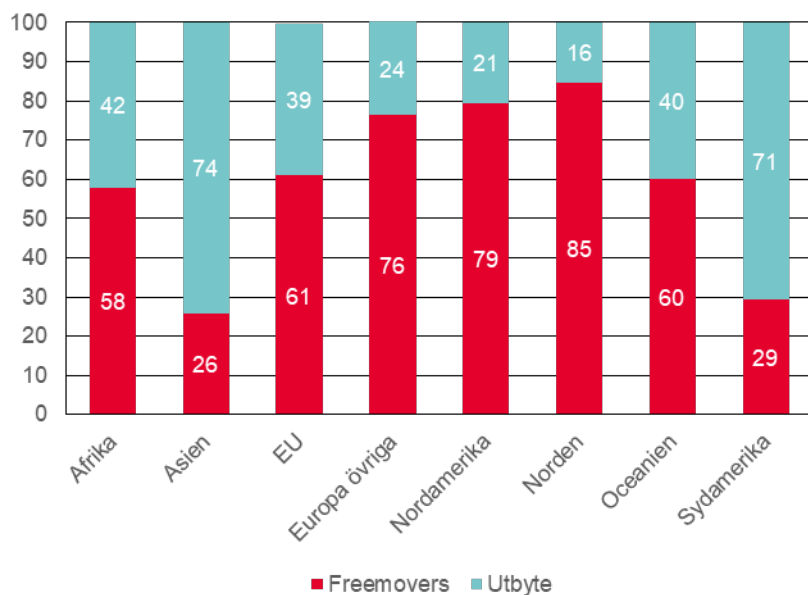
<sup>1</sup> I det här diagrammet redovisas inte språkstudier, eftersom det är så få studerande inom den typen av utlandsstudier. Under 2023 läste 76 personer språkstudier utomlands på eftergymnasial nivå.

Könsfördelningen är likartad bland freemovers och utbytesstuderande, där 59 respektive 58 procent var kvinnor inom de olika grupperna.

### Vanligast med utbytesstudier i Asien och freemover-studier i Norden

Det finns relativt stora skillnader i hur många som studerar som freemovers respektive utbytesstuderande i de olika världsdelarna. Norden hade den största andelen freemovers, medan Asien hade den största andelen utbytesstuderande under 2023.

**Diagram 4.8 Andel freemover- och utbytesstuderande<sup>1</sup> på eftergymnasial nivå 2023**  
Fördelat efter i vilken del av världen studierna skett,<sup>2</sup> andelar i procent

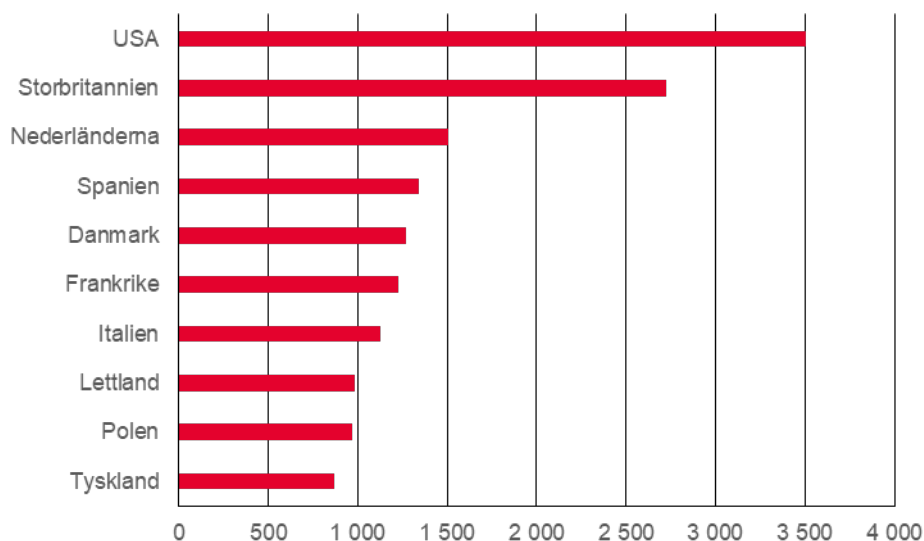


<sup>1</sup> I det här diagrammet redovisas inte språkstudier, eftersom det är så få studerande inom den typen av utlandsstudier.

<sup>2</sup> En person kan studera i flera delar av världen, eller som både freemover och utbytesstuderande, och förekommer då i fler än en kategori. I "EU" ingår de länder som är med i EU, förutom de nordiska länderna. I "Europa övriga" ingår de länder som inte är med i EU och som inte tillhör Norden.

Under 2023 återfanns studerande som fick studiemedel för studier i utlandet på eftergymnasial nivå i 79 länder. En majoritet, 65 procent, av dem läste dock i något av de tio populäraste länderna. USA behöll sin plats som det populäraste landet att studera i. Listan med de tio populäraste länderna att studera i innehåller samma länder som föregående år, med skillnaden att Polen tappade ett par placeringar.

**Diagram 4.9 Antal utlandsstuderande med studiemedel på eftergymnasial nivå 2023**  
Fördelat efter de tio populäraste länderna



## Två ämnesinriktningar sticker ut

För personer som studerar som freemovers har vi även information om vilka utbildningar de läser i utlandet. De senaste fem åren har utbildningar i företagsekonomi, handel och administration samt utbildningar i medicin<sup>55</sup> varit mest populära. Dessa två inriktningar har lockat betydligt fler studerande än övriga inriktningar.

**Tabell 4.3**      **Antal freemovers med studiemedel på eftergymnasial nivå 2023**  
Fördelat efter de tio vanligaste ämnesinriktningarna<sup>1</sup>

Ämnesinriktning	Kvinnor	Män	Samtliga
Företagsekonomi, handel och administration, allmän utbildning	1 532	1 490	3 022
Medicin	1 486	1 134	2 620
Bred, generell utbildning <sup>2</sup>	516	275	791
Musik, dans och dramatik	437	256	693
Informations- och kommunikationsteknik (IKT), övrig och ospecificerad utbildning	211	405	616
Psykologi	423	125	548
Medieproduktion	351	175	526
Samhälls- och beteendevetenskap, allmän utbildning	352	123	475
Formgivning	376	80	456
Ledning och administration	222	211	433

<sup>1</sup> Uppgifterna om utländska utbildningars ämnesinriktningar är CSN:s egna men baseras till stor del på svensk utbildningsnomenklatur (SUN). I tabellen inkluderas inte utbildningar med ämnesinriktning "okänd", där många masterutbildningar ingår.

<sup>2</sup> Inkluderar även fristående kurser. Fristående kurser fördelas normalt inte utifrån kursens specifika inriktning.

De två populäraste ämnesinriktningarna har varit desamma bland både kvinnor och män under de senaste åren. Även breda, generella utbildningar har varit populära bland många studerande.<sup>56</sup> Däremot var utbildningar inom till exempel psykologi, formgivning och samhälls- och beteendevetenskap mer populära bland kvinnor än män under 2023. Männen tenderade istället att söka sig till utbildningar inom informations- och kommunikationsteknik, ledning och administration och tandvård.

## 4.2 Studiebidrag

I de kommande avsnitten presenterar vi först syftet med och regelverket för studiebidrag. Därefter följer enskilda avsnitt om de olika typerna av bidrag i studiemedelssystemet.

### 4.2.1 Regler och syfte

En av grundtankarna med studiemedelssystemet är att kostnaderna ska delas mellan samhället och den studerande. Detta återspeglas i att studiemedlen består av både

<sup>55</sup> Utbildningar med ämnesinriktning medicin består i huvudsak av läkarutbildningar.

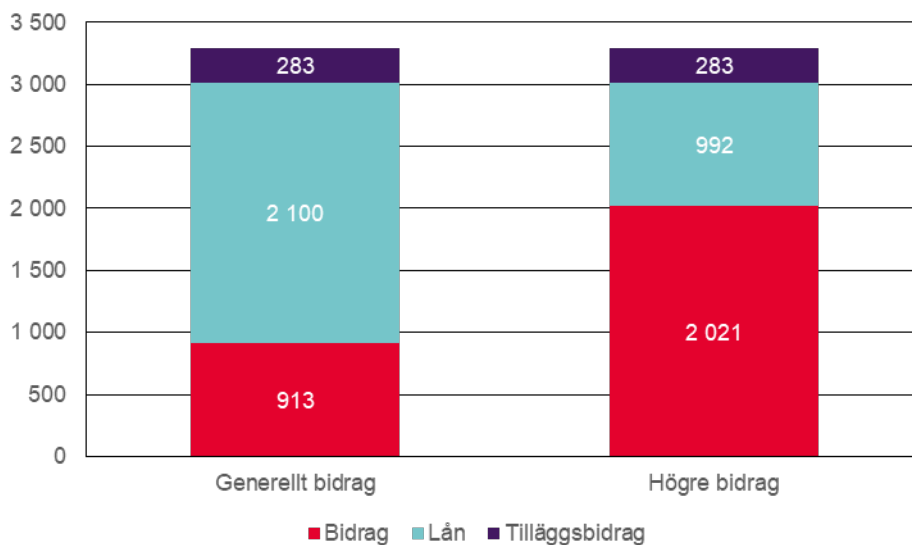
<sup>56</sup> Här ingår fristående kurser. Fristående kurser klassificeras normalt som breda, generella utbildningar och inte utifrån den ämnesinriktning som den enskilda kursen har.

bidrag och lån. Studiemedlen följer kostnadsutvecklingen i samhället genom att de är kopplade till prisbasbeloppet.<sup>57</sup>

Under 2023 var studiemedlens totalbelopp 3 013 kronor per vecka med ordinarie bidrag och lånedel. Den generella bidragsdelen var 913 kronor, vilket motsvarar 30,3 procent av totalbeloppet. Att ge studiestöd som bidrag syftar dels till att öka rekryteringen till studier, dels till att minska skuldbördan för de studerande. Detta har ansetts särskilt viktigt inom vuxenutbildningen. I studiemedelssystemet finns det därför även ett högre bidragsbelopp. Under 2023 var det 2 021 kronor per vecka. De senaste åren har det högre bidragsbeloppet utgjort 67,1 procent av totalbeloppet. Oavsett bidragsnivå blir totalbeloppet detsamma i de fall den studerande även tar lånedelen.

Tilläggsbidrag är ett extra bidrag till studerande som har vårdnad om barn. När båda vårdnadshavarna studerar utgår tilläggsbidraget till den ena av dem. Tilläggsbidragets storlek bestäms av antalet barn. Vid heltidsstudier under 2023 lämnades tilläggsbidrag med 173 kronor i veckan för ett barn och 283 kronor i veckan för två barn. För den som har fler än två barn beviljades ytterligare 57 kronor per vecka och barn.

**Diagram 4.10** Belopp per vecka under 2023 vid heltidsstudier för generellt respektive högre bidrag  
Fördelat på bidrag, lån och tilläggsbidrag<sup>1</sup>, belopp i kronor



<sup>1</sup> Beloppet för tilläggsbidrag är ett exempel för en studiemedelstagare som har vårdnaden om två barn.

Både det högre bidraget och tilläggsbidraget är exempel på stöd som syftar till att underlätta studier för specifika grupper, vilket hänger samman med målet att studiestödet ska utjämna skillnader mellan olika grupper i befolkningen.

Det högre bidraget lämnas normalt till studerande som är 25 år eller äldre, och kan framförallt lämnas för studier på grundskole- eller gymnasienivå. Det högre bidraget kan även ges till vissa arbetslösa ungdomar som är mellan 20 och 24 år, och som

<sup>57</sup> Se avsnitt 4.5 för mer information om studiemedlens köpkraft.

kommer från introduktionsprogram eller jobbgarantin.<sup>58</sup> Även studerande inom kompletterande pedagogisk utbildning, som leder till en grundlärar- eller ämneslärarexamen, kan få det högre bidraget.

Det högre bidraget är begränsat till den summa som varje år avsätts för ändamålet och det lämnas i den turordning ansökningarna kommer in till CSN. Det högre bidraget fördelades under 2023 i fyra så kallade urvalsgrupper:

- studerande på grundskole- eller gymnasienivå som saknar slutbetyg från sådan utbildning
- studerande som repeterar eller kompletterar studier på grundskolenivå
- studerande ungdomar i åldern 20–24 år
- studerande på kompletterande pedagogisk utbildning.

#### **4.2.2 Generellt bidrag**

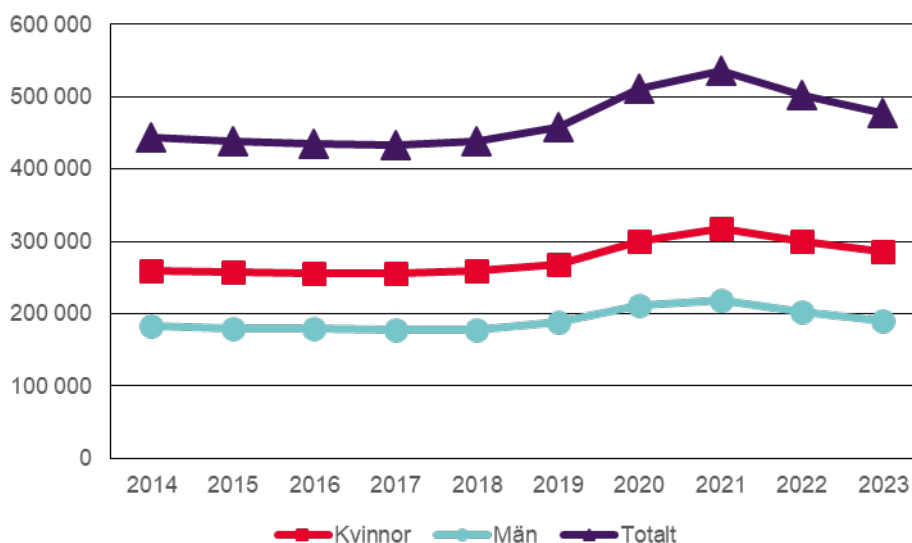
Under 2023 fick 477 300 studerande studiemedel med generellt bidrag. Det motsvarar en minskning med 5 procent jämfört med föregående år. Under covid-19-pandemin ökade antalet studiemedelstagare, och trots minskningen under 2023 är antalet fortfarande på en högre nivå än innan pandemin.

De flesta, drygt nio av tio studiemedelstagare, får det generella bidraget. Det generella bidraget är absolut vanligast på eftergymnasial nivå där nästan samtliga studerande får den bidragsnivån. Det beror på att få utbildningar på eftergymnasial nivå berättigar till det högre bidraget. Vidare fick drygt sju av tio studerande på gymnasienivå det generella bidraget, medan knappt hälften av de studerande på grundskolenivå fick det. Antalet personer med generellt bidrag minskade på samtliga utbildningsnivåer.

---

<sup>58</sup> Mellan den 3 augusti 2015 och den 31 december 2019 hade ungdomar som studerade med utbildningskontrakt också möjlighet att få det högre bidraget. Mellan juli 2018 och februari 2024 kunde även ungdomar som studerar på ett introduktionsprogram i den ordinarie gymnasieskolan ha rätt till det högre bidraget.

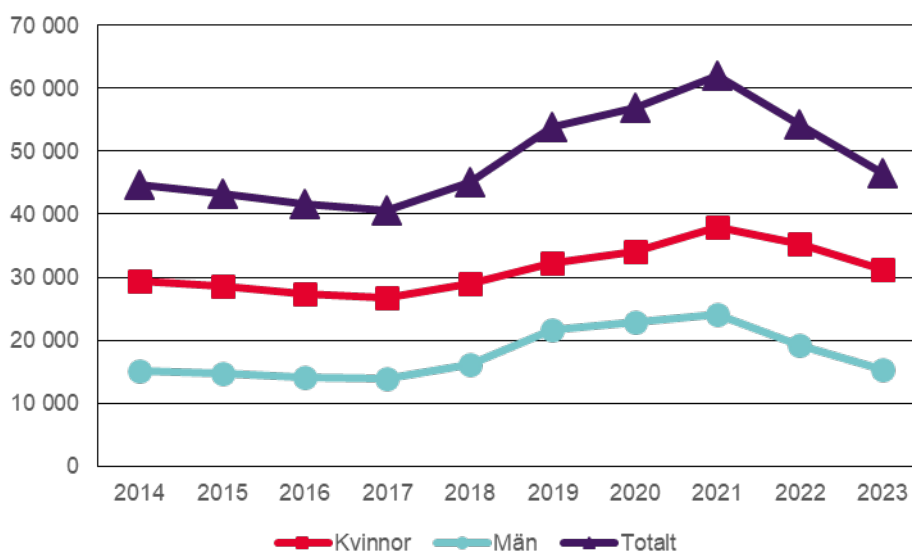
**Diagram 4.11 Antal studerande med generellt bidrag 2014–2023**  
Fördelat efter kön



### 4.2.3 Högre bidrag

Under 2023 fick 46 400 personer studiemedel med det högre bidraget. Jämfört med föregående år är det en minskning med nästan 15 procent. Antalet män minskade procentuellt mer än antalet kvinnor. Antalet studerande med högre bidrag följer utvecklingen av antalet vuxenstuderande på grundskolenivå och gymnasienivå.

**Diagram 4.12 Antal studerande med högre bidrag 2014–2023**  
Fördelat efter kön



Under året fick en av tio studerande med studiemedel det högre bidraget. Andelen studerande med den högre bidragsnivån var högst på grundskolenivå där sex av tio studiemedelstagare fick det högre bidraget. Antalet studiemedelstagare med det högre bidraget minskade på alla utbildningsnivåer, särskilt bland män som studerade på



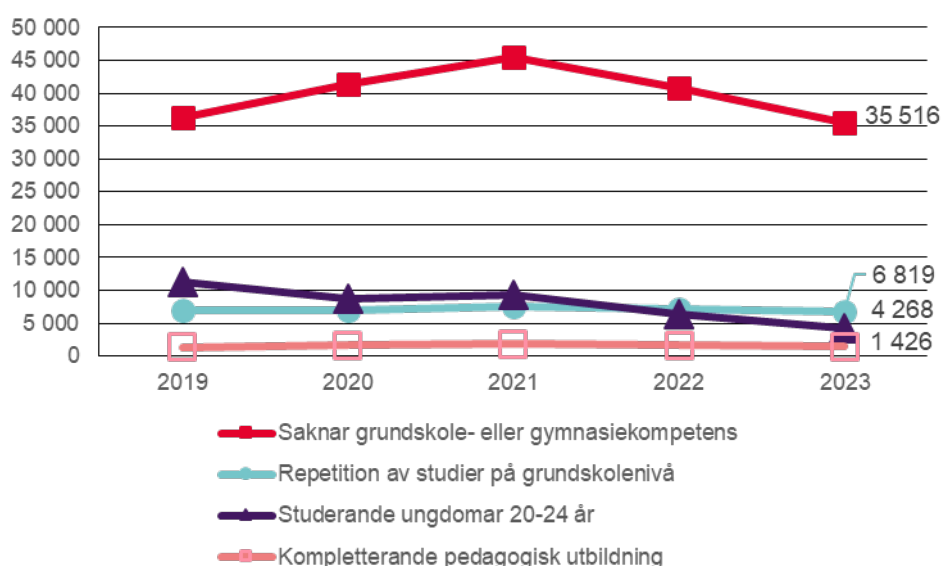
grundskolenivå. I princip alla som får det högre bidraget får studiemedel för studier i Sverige.

De som studerar med det högre bidraget är äldre än de som studerar med det generella bidraget. Det beror på att det högre bidraget främst är avsett för studerande som är 25 år eller äldre, även om vissa yngre kan ha rätt till det.

### Antalet studerande med högre bidrag minskade i alla urvalsgrupper

Antalet studerande med det högre bidraget minskade inom samtliga urvalsgrupper under 2023. Gruppen med studerande ungdomar i åldern 20–24 år stod för den största minskningen, och den gruppen minskade med en tredjedel. Här minskade både antalet ungdomar från introduktionsutbildning och antalet ungdomar från jobbgarantin samt jobb- och utvecklingsgarantin. Dessa två grupper minskade med 35 procent respektive 26 procent.

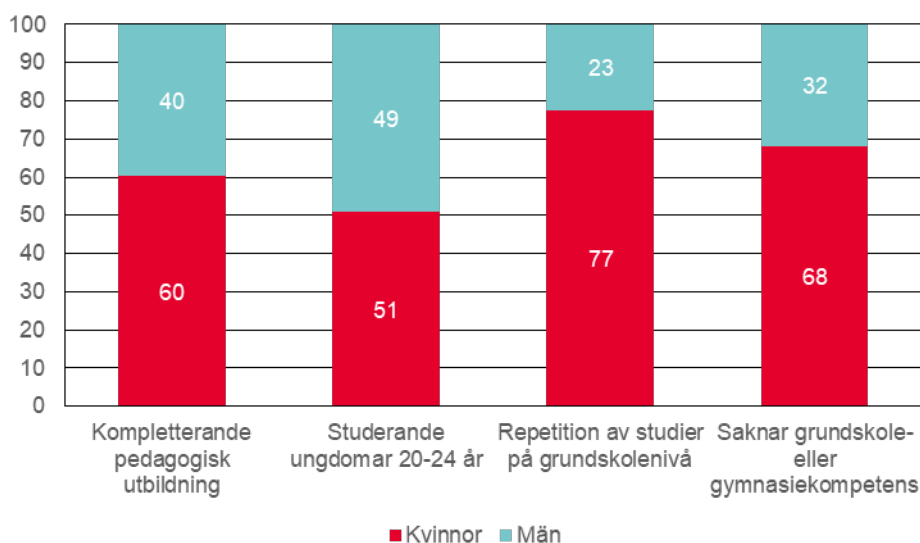
**Diagram 4.13** Antal studerande med högre bidrag 2019–2023  
Fördelat efter urvalsgrupp<sup>1</sup>



<sup>1</sup> 2019 ingick studerande med utbildningskontrakt i urvalsgruppen med studerande ungdomar 20–24 år. Möjligheten för ungdomar att få det högre bidraget vid studier med utbildningskontrakt togs bort den 1 januari 2020.

Bland samtliga studerande med högre bidrag var 67 procent kvinnor och 33 procent män. Könsfördelningen varierar dock inom de olika urvalsgrupperna. Högst andel kvinnor återfanns bland de som repeterade studier på grundskolenivå, där 77 procent var kvinnor. Andelen kvinnor ökade både i den gruppen och bland de studerande ungdomarna i åldern 20–24 år.

**Diagram 4.14 Könsfördelning bland studerande med högre bidrag 2023**  
Fördelat efter urvalsgrupp, andelar i procent



## De utbetalda beloppen minskade

Totalt betalades knappt 2,0 miljarder kronor ut i högre bidrag under 2023, vilket är en minskning med knappt 8 procent. Mest pengar, ungefär tre fjärdedelar av den totala summan, betalade CSN ut till dem som saknade grundskole- eller gymnasiekompetens.

De senaste åren har CSN behövt sluta bevilja ansökningar från nya studerande som repeterar studier på grundskolenivå, på grund av att anslaget inte bedömdes räcka till alla. Så blev inte fallet under 2023, utan då kunde alla som var berättigade till studiemedel och som tillhörde någon av urvalsgrupperna få det högre bidraget. En bidragande orsak till att alla som repeterade studier på grundskolenivå kunde få det högre bidraget under 2023 var att anslaget för den gruppen hade höjts från 209 miljoner kronor till 233 miljoner kronor.

**Tabell 4.4 Utbetalt belopp i högre bidrag 2023**  
Fördelat efter urvalsgrupp, miljoner kronor och andel av anslag i procent

	Anslag <sup>1</sup>	Utbetalt belopp	Andel av anslag <sup>2</sup>
Saknar grundskole- eller gymnasiekompetens	2 038	1 491	73
Repetition av studier på grundskolenivå	233	196	84
Studerande ungdomar 20–24 år	380	211	55
Kompletterande pedagogisk utbildning	127	65	51

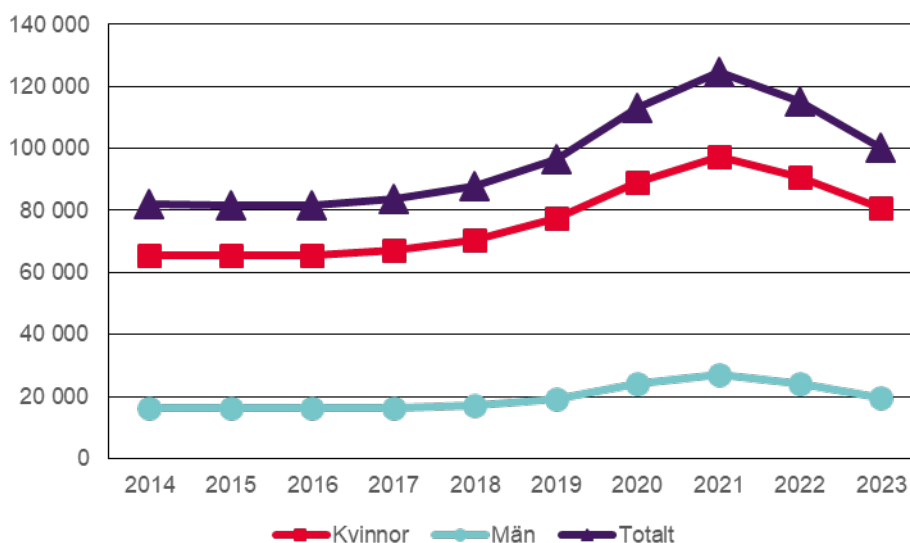
<sup>1</sup> I detta anslagsbelopp är även medräknat eventuella överföringsbelopp från år 2022.

<sup>2</sup> Visar hur stor andel av anslaget som har använts.

## Tilläggsbidrag

Under 2023 fick 100 500 studerande med studiemedel även tilläggsbidrag för barn. Antalet studerande med tilläggsbidrag har minskat med 13 procent jämfört med 2022, men ligger fortfarande på en något högre nivå än innan covid-19-pandemin. Minskningen av antalet studerande med tilläggsbidrag kan förklaras av nedgången i antalet studerande på de lägre utbildningsnivåerna, där tilläggsbidrag är vanligare. Totalt betalades det ut tilläggsbidrag för 189 800 barn.

**Diagram 4.15** Antal studerande med tilläggsbidrag 2014–2023  
Fördelat efter kön



Det är fortfarande ungefär en av fem av alla studiemedelstagare som får tilläggsbidraget. Andelen studerande med tilläggsbidrag varierar dock inom de olika utbildningsnivåerna. Högst var andelen bland dem som studerade på grundskolenivå där drygt hälften fick tilläggsbidrag. På gymnasienivå och eftergymnasial nivå fick 29 respektive 17 procent tilläggsbidrag. Skillnaderna mellan utbildningsnivåerna kan förklaras av att studerande på grundskole- och gymnasienivå generellt är äldre än studerande på eftergymnasial nivå.

Könsfördelningen bland dem som får tilläggsbidrag har knappt förändrats under de år som bidraget har funnits. Precis som tidigare år var fyra av fem studiemedelstagare som fick tilläggsbidrag kvinnor.

Utlandsstuderande får mer sällan tilläggsbidrag än studerande i Sverige. Av dem som fick studiemedel för studier i utlandet 2023 fick knappt 3 procent tilläggsbidrag för barn. Att färre studerande utomlands får tilläggsbidrag beror på att utlandsstuderande är betydligt yngre, och därmed mer sällan har barn, än studerande i Sverige. Dessutom är det troligt att studerande med barn väljer bort utlandsstudier i större utsträckning än studerande utan barn, eftersom de är mer bundna till Sverige.

## 4.3 Studielån

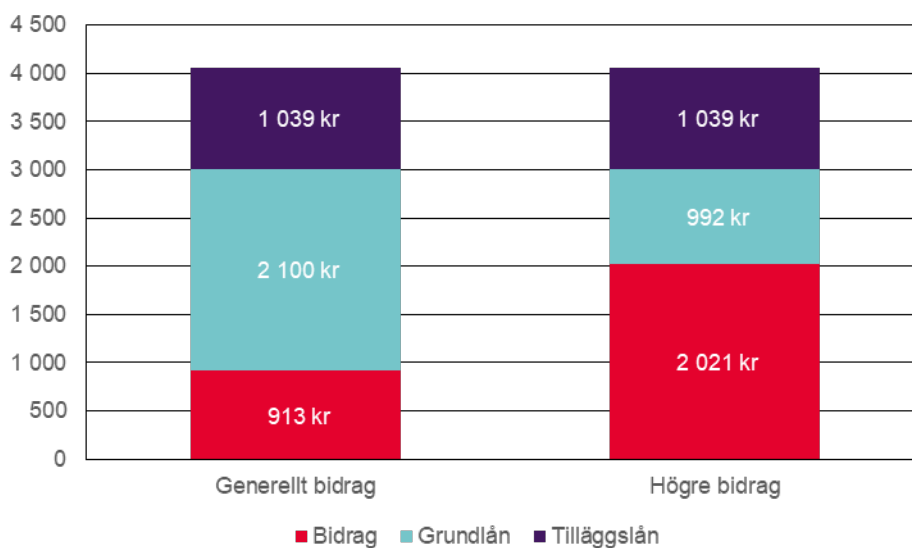
Det finns olika typer studielån. I det kommande avsnittet beskrivs reglerna för dessa. Därefter följer enskilda avsnitt som bland annat beskriver användningen av grundlån, tilläggs lån och merkostnadslån.

### 4.3.1 Regler och syfte

Studiemedel består av bidrag samt lån. Studiemedlens lånedel kallas grundlån och är olika stor beroende på om den studerade har generellt eller högre bidrag. Det totala studiemedelsbeloppet är dock lika stort oavsett bidrag. Studerande med generellt bidrag kunde under 2023 få grundlån med 2 100 kronor per vecka. Studerande med högre bidrag kunde under 2023 få grundlån med 992 kronor per vecka. Grundlån kan oftast lämnas för alla veckor som studerande har bidrag.

Studerande kan få tilläggs lån utöver grundlån. Tilläggs lån ska förstärka studiestödet för vuxna som har arbetat innan de börjar studera. I och med det kan tilläggs lån lämnas till studerande som är 25 år eller äldre, och som har bidrag och grundlån. För att tilläggs lån ska kunna lämnas måste de även ha haft en viss inkomst innan studierna.<sup>59</sup> Tilläggs lån lämnas under högst 120 veckor motsvarande heltid. Studerande kunde under 2023 få tilläggs lån med 1 039 kronor per vecka.<sup>60</sup>

**Diagram 4.16 Belopp per vecka vid heltidsstudier under 2023**  
Fördelat efter bidrag, grundlån och tilläggs lån.<sup>1</sup> Belopp i kronor



<sup>1</sup> Studerande kan även få tilläggsbidrag och merkostnadslån.

Studerande kan även få merkostnadslån för vissa kostnader i samband med studierna. Merkostnadslån lämnas bland annat för dubbel bosättning och undervisningsavgifter.

<sup>59</sup> En person som till exempel börjar studera under 2023 måste ha haft en inkomst på minst 217 875 kronor under 2022 för att ha rätt till tilläggs lån.

<sup>60</sup> Under de två föregående åren var tilläggs lånet temporärt höjt med anledning av covid-19-pandemin. Se [Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin](#) för mer information om detta.

Reglerna för merkostnadslån och merkostnadslånebeloppet beror på vilken typ av kostnad den studerande söker merkostnadslån för.

Alla studielån kan lämnas till och med det år den studerande fyller 60 år men rätten till studielån begränsas successivt från och med det år den studerande fyller 51 år.<sup>61</sup> Studielånens återbetalningstid är normalt 25 år eller det lägre antal år som återstår till slutet av det år då låntagaren fyller 64 år.<sup>62</sup>

Studielånen är knutna till prisbasbeloppet och följer, med viss fördröjning, prisutvecklingen i samhället. På grund av detta, och prisutvecklingen i samhället, ökade studielånebeloppen kraftigt under 2023.<sup>63</sup>

### 4.3.2 Studerande med grundlån och lånebenägenhet

Under 2023 valde 390 700 studerande att ta grundlån. Det är en minskning med 4 procent, jämfört med 2022. Antalet studerande med bidrag minskade samtidigt med 6 procent. Studiemedelstagarna har således blivit färre, men en större andel av dem tar grundlån. Könsfördelningen bland studerande med grundlån är ungefär densamma som könsfördelningen bland samtliga studerade med bidrag.

De totala utbetalningarna av grundlån uppgick till 22,2 miljarder kronor under 2023. Det är en ökning med 5 procent sedan föregående år. Att utbetalningarna ökar medan antalet studerande med grundlån minskar beror på att studielånebeloppen skrevs upp under 2023.

Lånebenägenheten, eller andelen studiemedelstagare med grundlån, har ökat kontinuerligt sedan 2011 då den var som lägst. Under 2023 var lånebenägenheten 75,4 procent. Det är en ökning med 1,1 procentenheter jämfört med föregående år. Det är en stor ökning som följer på en stor ökning under det föregående året. En förklaring till detta är att allt fler studerar på eftergymnasial nivå där lånebenägenheten är som högst. En annan förklaring kan vara att fler studerande behöver bidrag och grundlån när priser på mat, boende med mera ökar.<sup>64</sup> Lånebenägenheten är dock fortfarande lägre än 2001 då det första annuitetslånet infördes.<sup>65</sup>

---

<sup>61</sup> Innan den 1 januari 2022 var den övre åldersgränsen för studiemedel 56 år och rätten till studielån begränsades successivt från och med det år den studerande fyllde 47 år.

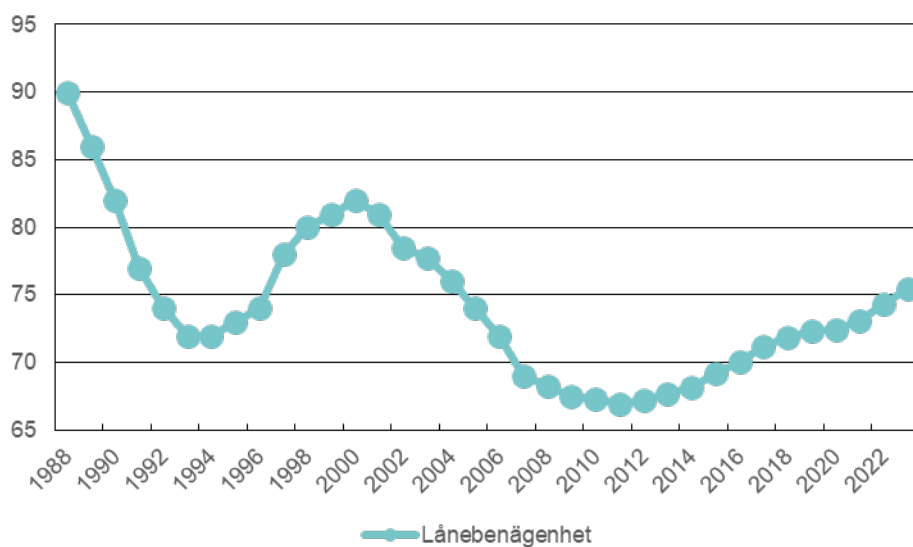
<sup>62</sup> För lån utbetalda mellan den 1 juli 2001 och den 31 december 2021 är återbetalningstiden normalt 25 år eller det lägre antal år som återstår till slutet av det år då låntagaren fyller 60 år.

<sup>63</sup> Prisbasbeloppet och de flesta studielånebeloppen ökade med 8,7 procent under 2023, jämfört med 2022. Ett undantag var tilläggslånebeloppet som minskade efter att ha varit temporärt höjt under de två föregående åren.

<sup>64</sup> Se avsnitt 4.5 för mer information om studiemedlens köpkraft.

<sup>65</sup> Ett nytt annuitetslån infördes den 1 januari 2022.

**Diagram 4.17 Lånebenägenhet 1988–2023**  
Andelar i procent



### Lånebenägenheten är högre bland yngre och bland män

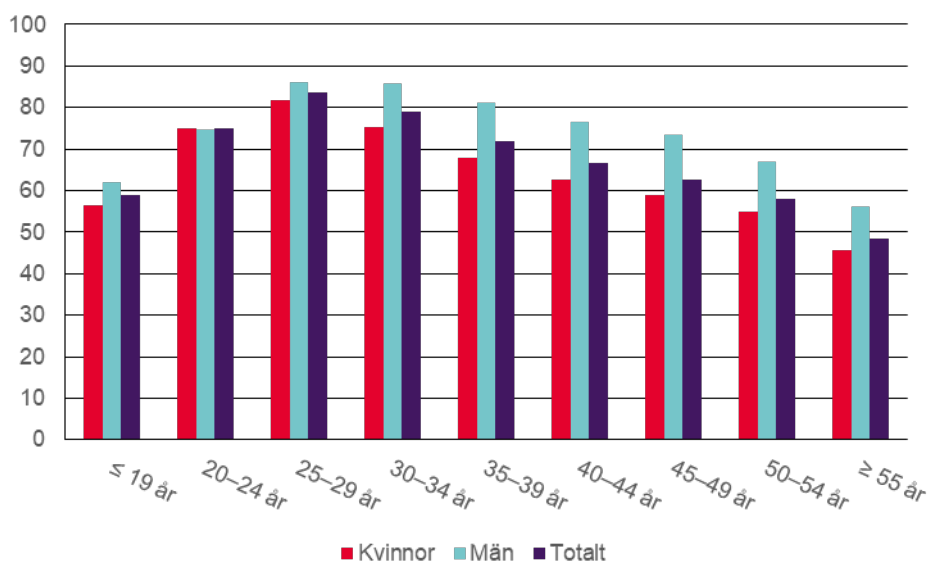
Lånebenägenheten är generellt högre bland yngre studerande än bland äldre studerande.<sup>66</sup> Under 2023 ökade dock lånebenägenheten mer bland äldre studerande. Det beror på att fler äldre studerande kan ta grundlån efter att åldersgränsen för lånet höjdes.<sup>67</sup> Det kan också bero på att äldre studerande har det svårare ekonomiskt.<sup>68</sup> Deras behov av grundlån kan följaktligen öka mer när priserna i samhället ökar.

<sup>66</sup> Här avses studerande som är 34 år eller yngre och studerande som är 35 år eller äldre.

<sup>67</sup> Se avsnitt 4.3.1 för mer information om detta.

<sup>68</sup> CSN. [Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020](#). 2021.

**Diagram 4.18 Lånebenägenhet 2023**  
Fördelat efter åldersgrupp och kön. Andelar i procent



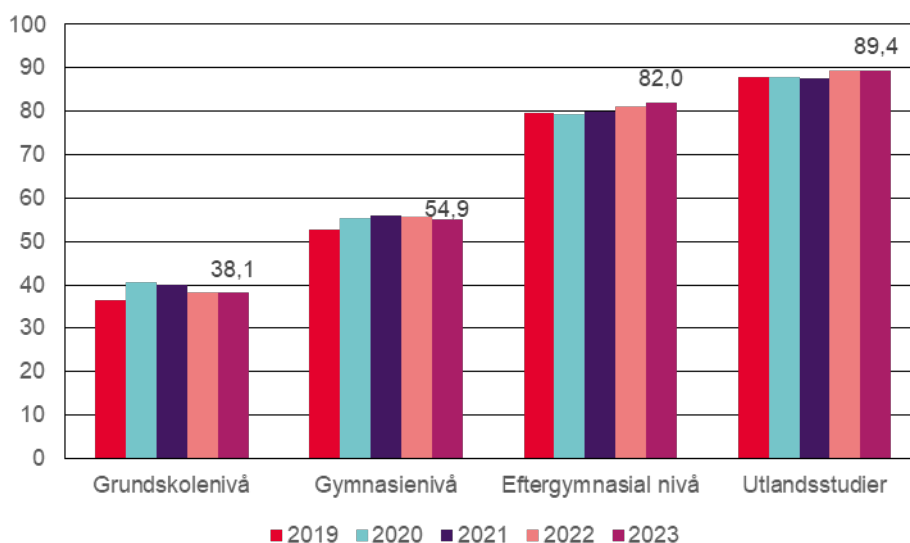
Det finns skillnader mellan mäns och kvinnors lånebenägenhet. Under 2023 hade kvinnor en lånebenägenhet på 73,6 procent och män hade en lånebenägenhet på 78,3 procent. Lånebenägenheten ökade med 1,4 procentenheter för kvinnor och med 1,1 procentenheter för män. Vid en jämförelse av kvinnor och män i samma åldersgrupp kvarstår skillnaden ofta. Skillnaden är förhållandevis liten bland yngre studerande och stor bland äldre studerande. Det kan bero på att behovet av grundlån är mer likartat bland yngre män och kvinnor än bland äldre män och kvinnor. Män har till exempel högre inkomster än kvinnor, och detta inkomstgap ökar med åldern.<sup>69</sup> Tidigare inkomster kan samtidigt ha möjliggjort en viss konsumtion som män och kvinnor vill upprätthålla under studietiden.

### Lånebenägenheten är högst bland utlandsstuderande

Lånebenägenheten är högst bland utlandsstuderande. Att utlandsstuderande ofta tar grundlån kan bero på att de har höga omkostnader och begränsade möjligheter till arbete. Under 2023 tog 89,4 procent av alla utlandsstuderande med studiemedel grundlån, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år. Andelen ökade också marginellt bland studerande på eftergymnasial nivå.

<sup>69</sup> Jämställdhetsmyndigheten. [Fokus på inkomstgap – Inte bara löneskillnader](#). 2020.

**Diagram 4.19 Lånebenägenhet 2019–2023**  
Fördelat efter utbildningsnivå i Sverige och utlandsstudier.<sup>1</sup> Andelar i procent



<sup>1</sup> Utlandsstudier ingår studier på gymnasienivå och eftergymnasial nivå.

Under 2023 var lånebenägenheten oförändrad bland studerande på grundskolenivå medan den minskade något bland studerande på gymnasienivå. Studerande på dessa nivåer har lägre lånebenägenhet än studerande på eftergymnasial nivå. En förklaring till detta är att många studerande på grundskole- och gymnasienivå får det högre bidraget, vilket minskar behovet av grundlån.<sup>70</sup> Studietakten kan vara en annan förklaring till detta. Förhållandevis många på grundskolenivå och gymnasienivå är deltidstuderande, och deltidstuderande har större möjligheter till arbete vid sidan av studierna.<sup>71</sup> Studerande på de lägre nivåerna kan även vilja hålla nere sin skuldsättning, bland annat om de är osäkra på vad studierna kommer ge dem eller om de planerar att fortsätta studera på högre nivåer senare.

### 4.3.3 Studerande med tillägglån

Under 2023 hade 71 200 studiemedelstagare tillägglån. Det motsvarar 14 procent av samtliga studiemedelstagare.<sup>72</sup> Antalet och andelen studiemedelstagare med tillägglån har ökat under många år och nådde historiskt höga nivåer under covid-19-pandemin.<sup>73</sup> Sedan dess har antalet, men inte andelen, studiemedelstagare med tillägglån minskat.

<sup>70</sup> Ungefär hälften av de som studerar med det högre bidraget tar grundlån, jämfört med ungefär tre fjärdedelar av de som studerar med det generella bidraget.

<sup>71</sup> Studerande på komvux och folkhögskola har till exempel högre arbetsinkomster än studerande på universitet och högskola. Se [Komvux- och folkhögskolestuderandes inkomster och utgifter våren 2022](#) och [Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020](#) för mer information om detta.

<sup>72</sup> Observera att enbart vissa studiemedelstagare kan ta tillägglån. För mer information om antalet studiemedelstagare som kan ta tillägglån, och andelen av dem som tar tillägglån, se [Användning och återbetalning av tillägglån](#).

<sup>73</sup> Antalet och andelen studiemedelstagare med tillägglån har ökat under varje år i perioden 2014–2021. Det finns flera förklaringar till detta. Bland annat förändrade regler för tillägglån, att studiemedelstagare har blivit äldre och att arbetsmarknaden försämrades under covid-19-pandemin.



Det kan bero på att behovet av tilläggs lån fortsatte vara högt när priser på varor och tjänster ökade.

Av dem som fick tilläggs lån under 2023 var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Andelen studiemedelstagare med tilläggs lån ökar först med stigande ålder för att sedan åter minska. Det beror troligen på livssituationen i olika skeden av livet. Andelen studiemedelstagare som har ansvar för barn, och utgifter för barn, följer till exempel ett liknande åldersmönster som andelen studiemedelstagare med tilläggs lån. För äldre studerande kan även återbetalningsreglerna spela en roll. De kan få en kort återbetalningstid och höga årsbelopp att betala, vilket kan påverka valet att ta tilläggs lån.<sup>74</sup>

Andelen studerande med tilläggs lån varierar mellan de olika utbildningsnivåerna. Den högsta andelen studerande med tilläggs lån finns på eftergymnasial nivå. Under 2023 var denna andel 15 procent, jämfört med 10 procent på gymnasienivå och 4 procent på grundskolenivå. Dessa andelar är oförändrade jämfört med föregående år.

Totalt betalades 1,9 miljarder kronor ut i tilläggs lån under 2023. Det motsvarar en minskning med 400 miljoner kronor, jämfört med föregående år. Minskningen beror på att färre studiemedelstagare hade tilläggs lån och på att tilläggs lånebeloppet sänktes under 2023 efter att ha varit tillfälligt höjt under 2021 och 2022.

#### 4.3.4 Studerande med merkostnadslån

36 400 personer studerade med merkostnadslån under 2023. Av dessa var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Antalet studerande med merkostnadslån var i stort sett oförändrat jämfört med föregående år, och högre än innan covid-19-pandemin.

Det är betydligt vanligare att de som studerar utomlands tar merkostnadslån än att de som studerar i Sverige gör det. Under 2023 hade 72 procent av samtliga studerande utomlands merkostnadslån, jämfört med 4 procent av samtliga studerande i Sverige.

Det är vanligast att ha merkostnadslån för studier på eftergymnasial nivå, då de flesta utlandsstuderande läser på den nivån. Under 2023 hade 8 procent av alla studerande på eftergymnasial nivå merkostnadslån, jämfört med 4 procent på gymnasienivå och 1 procent på grundskolenivå. Andelarna har knappt förändrats under de senaste åren. Andelen som väljer att ta merkostnadslån är ungefär lika stor oavsett ålder.

#### Ökade utbetalningar av merkostnadslån

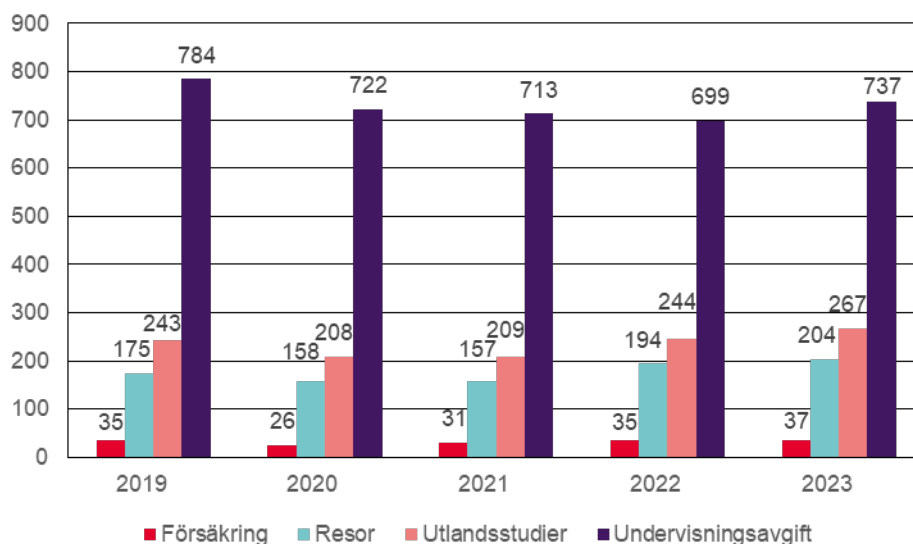
Under 2023 betalades 1,3 miljarder kronor ut i merkostnadslån. Det är en ökning med 100 miljoner kronor jämfört med föregående år. Majoriteten av det utbetalade beloppet, 737 miljoner kronor, bestod av merkostnadslån för undervisningsavgifter. Det utbetalade beloppet för undervisningsavgifter ökade under 2023. Det har inte hänt på flera år,<sup>75</sup> och beror på att studielånebeloppen ökade kraftigt under 2023. De utbetalda beloppen ökade även för försäkringar, resor och utlandsstudier. Det beror

<sup>74</sup> Se [Användning och återbetalning av tilläggs lån](#) för mer information om detta.

<sup>75</sup> Efter en regelförändring 2018 kan en studerande få merkostnadslån för undervisningsavgifter upp till ett visst maxbelopp per vecka. Före 2018 var ett mer flexibelt uttag möjligt. Sedan regelförändringen kan merkostnadslån för undervisningsavgifter dessutom bara betalas ut med ett maximalt belopp per utbildningsnivå.

på att studielånebeloppen ökade kraftigt, men även på att fler fick merkostnadslån för försäkringar och utlandsstudier.

**Diagram 4.20 Utbetalda merkostnadslån 2019–2023**  
Fördelat efter typ av merkostnad.<sup>1</sup> Miljoner kronor



<sup>1</sup> I det här diagrammet redovisas inte utbetalda merkostnadslån för övriga kostnader. Under 2023 betalade CSN ut 25 miljoner kronor för övriga kostnader.

## 4.4 Antalet använda studiemedelsveckor och studieskuld bland nya återbetalare

För att ge en bild över hur länge låntagare studerar med studiemedel och hur mycket de lånar redovisar vi antalet använda veckor med studiemedel<sup>76</sup> och studieskuld för låntagare som har blivit nya återbetalare.<sup>77</sup> En låntagare blir återbetalningsskyldig vid ett årsskifte som tidigast inträffar sex månader efter den senaste perioden med studiemedel. Vissa som blir återbetalningsskyldiga fortsätter studera, men de flesta har studerat färdigt.<sup>78</sup>

I detta avsnitt redovisar vi endast uppgifter som rör låntagare med annuitetslån.<sup>79</sup> Det var 101 900 låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2024, och av dem var 58 procent kvinnor och 42 procent män. De flesta låntagare studerar i Sverige. Av dem som blev återbetalningsskyldiga 2024 hade 90 procent studerat i Sverige och 10 procent hade helt eller delvis studerat utomlands.

<sup>76</sup> Deltidsveckor räknas om till heltidsveckor.

<sup>77</sup> Definitionen av nya återbetalare ändrades i Studiestödet 2022. Den nya definitionen är personer som blev återbetalningsskyldiga på något studielån under ett år och som inte var återbetalningsskyldig på något studielån under föregående år. Tidigare ingick även personer som blev återbetalningsskyldiga på sitt annuitetslån under ett år och som var återbetalningsskyldiga på någon av de äldre låntyperna studiemedel eller studielån under föregående år. Orsaken till ändringen är det nya annuitetslånet som infördes 2022. Den förändrade definitionen kan påverka jämförbarheten över tid något.

<sup>78</sup> CSN. [Vilka återgår till studier?](#) 2021.

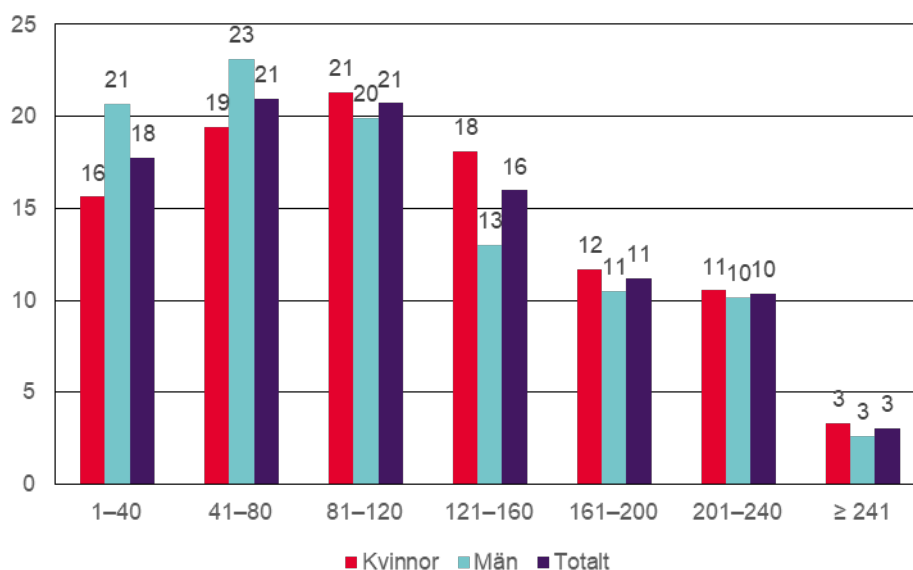
<sup>79</sup> Studielån utbetalda från och med den 1 juli 2001.

Det är vanligt att låntagare har studiemedel för studier på olika utbildningsnivåer. Av de som blev återbetalningsskyldiga 2024 hade 28 procent haft studiemedel för studier på flera utbildningsnivåer. I detta avsnitt används huvudsaklig utbildningsnivå. Med det menas utbildningsnivån där den nya återbetalaren har använt flest veckor.<sup>80</sup> Enligt denna definition har 73 procent av de som blev återbetalningsskyldiga 2024 studerat på eftergymnasial nivå, 24 procent på gymnasienivå och 3 procent på grundskolenivå.

#### 4.4.1 Antal använda veckor med studiemedel ökar

De som blev återbetalningsskyldiga under 2024 hade i genomsnitt använt 115 veckor med studiemedel.<sup>81</sup> Det är 11 veckor mer än de som blev återbetalningsskyldiga under det föregående året. Den stora förändringen beror på att fler återbetalare har studerat på eftergymnasial nivå, där utbildningstiden är längre. Den stora förändringen kan också bero på covid-19-pandemin. Den försämrade arbetsmarknaden under pandemin ledde till att fler individer studerade och till att fler individer studerade under en längre tid.<sup>82</sup>

**Diagram 4.21** Fördelning av använda studiemedelsveckor bland låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2024  
Andelar i procent



Många som har studiemedel under en relativt kort period har studerat på grundskole- eller gymnasienivå. Detta hänger både samman med att rätten till studiemedel är mer begränsad på de lägre nivåerna och med att utbildningstiden normalt är kortare på de lägre nivåerna. De som blev återbetalningsskyldiga 2024 och som har studerat på grundskolenivå eller gymnasienivå, använde i genomsnitt 45 respektive 66 veckor. Det kan jämföras med att de som har studerat på eftergymnasial nivå i genomsnitt använde

<sup>80</sup> Om en person har använt lika många veckor på flera utbildningsnivåer redovisas personen under den högsta utbildningsnivån. Personer som har använt lika många veckor på flera utbildningsnivåer uppgick till 0,4 procent av samtliga som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2024.

<sup>81</sup> 40 veckor motsvarar ungefär ett års heltidsstudier.

<sup>82</sup> UKÄ. [Kvarvaron i högskolan ökar i kristider](#). 2023.

135 veckor. Antalet använda veckor ökade på alla utbildningsnivåer. Förändringen var störst på eftergymnasial nivå och minst på grundskolenivå.

Kvinnor studerar i allmänhet under en längre tid än män.<sup>83</sup> De kvinnor och män som blev återbetalningsskyldiga 2024 hade i genomsnitt använt 119 respektive 110 veckor med studiemedel. Kvinnor använder fler studiemedelsveckor än män på samtliga utbildningsnivåer. Skillnaden är störst på eftergymnasial nivå, där kvinnorna använde tio veckor mer än männen. Skillnaden är minst på grundskolenivå, där kvinnorna använde en vecka mer än männen.

#### 4.4.2 Studieskulden ökar kraftigt

De som blev återbetalningsskyldiga under 2024 hade en genomsnittlig studieskuld på 201 700 kronor.<sup>84</sup> Det är en ökning med 29 900 kronor, jämfört med de som blev återbetalningsskyldiga under det föregående året. Det är en ovanligt stor förändring. Förändringen beror på att fler har studerat på eftergymnasial nivå, där studieskulden är som högst, och på att fler har studerat under lång tid.<sup>85</sup> Många som blev återbetalare 2024 har även studerat under covid-19-pandemin. Den försämrade arbetsmarknaden under pandemin kan ha bidragit till att de lånade mer under studietiden.<sup>86</sup>

Kvinnorna hade en genomsnittlig studieskuld på 205 200 kronor, och männen hade en genomsnittlig studieskuld på 196 700 kronor. Skillnaden kan till stor del förklaras av att kvinnorna studerar under längre tid än männen.<sup>87</sup>

---

<sup>83</sup> Det kan, bland annat, bero på val av utbildning och på genomströmning i utbildning. Se till exempel [Universitet och högskolor årsrapport 2023](#) och [Statistisk årsrapport 2023](#) för mer information om detta.

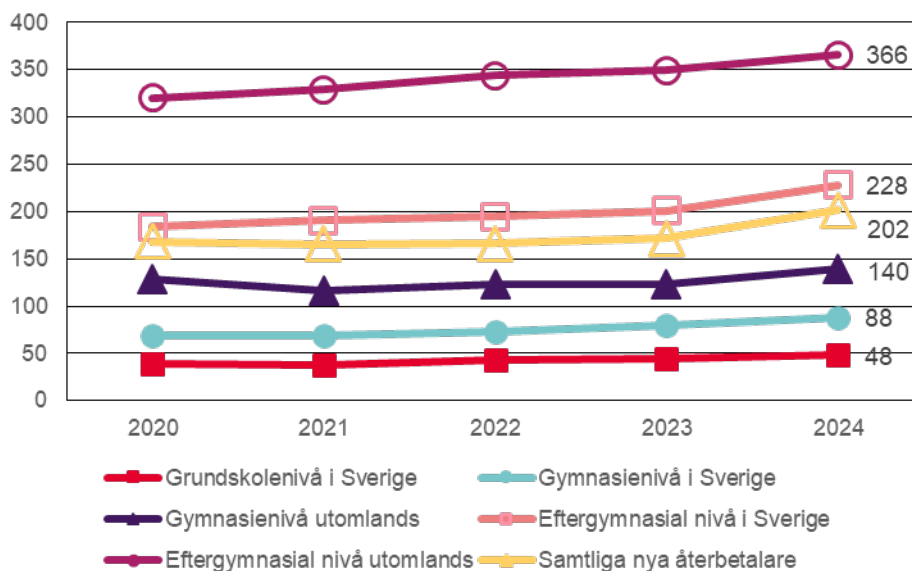
<sup>84</sup> Skuld i form av annuitetslån (lån utbetalda från och med den 1 juli 2001).

<sup>85</sup> Förändringen beror även på studielånebeloppen som ökade kraftigt under 2023. Effekten av detta är emellertid begränsad då de som blev återbetalningsskyldiga 2024 i huvudsak studerade innan 2023.

<sup>86</sup> Under pandemin använde till exempel fler studerande kompletterande tilläggs lån. Tilläggs lånet höjdes även tillfälligt under pandemin. Se [Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin](#) för mer information om detta.

<sup>87</sup> Se avsnitt 4.4.1 för mer information om detta.

**Diagram 4.22 Genomsnittlig skuld<sup>1</sup> för låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2020–2024**  
Fördelat efter huvudsaklig utbildningsnivå<sup>2</sup> och studieplats<sup>3</sup>. Tusen kronor



<sup>1</sup> Skuld i form av annuitetslån (lån utbetalda från och med den 1 juli 2001).

<sup>2</sup> Det är vanligt att ha studiemedel för studier på flera utbildningsnivåer, och med huvudsaklig utbildningsnivå menas utbildningsnivån som personen har använt flest studiemedelsveckor på.

<sup>3</sup> Under Sverige förekommer personer som enbart studerat i Sverige. Under utomlands förekommer personer som enbart studerat utomlands och personer som studerat både i Sverige och utomlands.

De som har studerat på eftergymnasial nivå utomlands hade en genomsnittlig studieskuld på 365 700 kronor. Det kan jämföras med att de som har studerat på eftergymnasial nivå i Sverige hade en genomsnittlig studieskuld på 227 800 kronor. Den stora skillnaden beror på att de som studerar utomlands använder fler veckor än de som studerar i Sverige. De tar också oftare merkostnadslån, för att täcka undervisningsavgifter med mera, utöver grundlån.

Studieskulden ökade mest bland de som har studerat på eftergymnasial nivå. Skulden ökade med 27 000 kronor bland de som har studerat på eftergymnasial nivå i Sverige och med 16 400 kronor bland de som har studerat på eftergymnasial nivå utomlands. En förklaring till skuldökningarna är att båda grupperna har använt fler veckor med studiemedel än de som blev återbetalningsskyldiga under 2023.

Studieskulden är lägre bland de som studerar på grundskolenivå eller gymnasienivå än bland de som studerar på eftergymnasial nivå. Det beror på att utbildningstiden är kortare och på att färre tar tilläggs- eller merkostnadslån på dessa nivåer. Det högre bidraget, som framförallt lämnas för studier på grundskolenivå och gymnasienivå, bidrar också till att hålla skuldsättningen nere.

Kvinnor och män har ungefär lika stor skuld på de olika utbildningsnivåerna. Skillnaden mellan könen är något större på eftergymnasial nivå än på de andra utbildningsnivåerna. Kvinnor som har studerat på eftergymnasial nivå i Sverige har en högre skuld än män som studerat på samma nivå, i genomsnitt 231 600 kronor för kvinnorna och 222 500 kronor för männen. Resultatet är det omvända bland kvinnor

och män som har studerat på eftergymnasial nivå utomlands, i genomsnitt 363 900 kronor för kvinnorna och 368 700 kronor för männen.

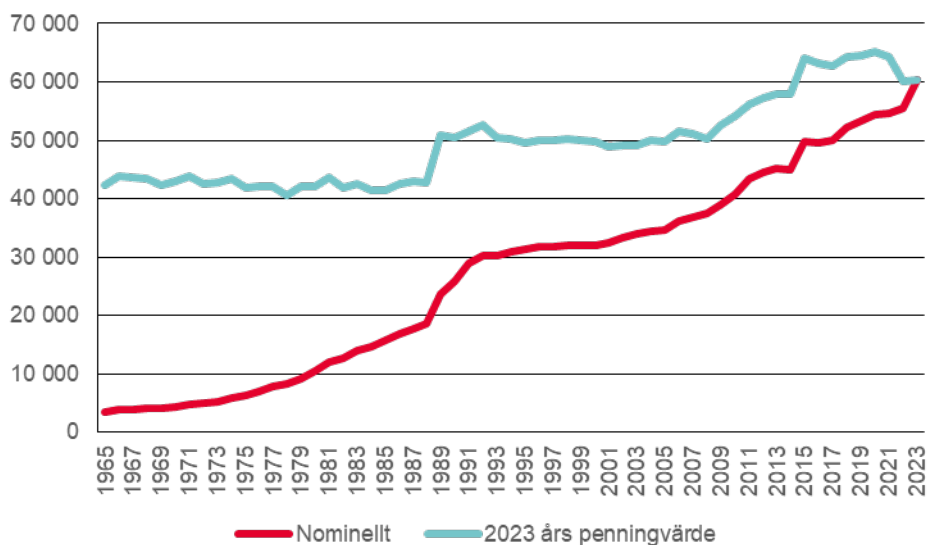
## 4.5 Studiemedlens köpkraft

För att följa utvecklingen av studiemedlens köpkraft redovisar vi här uppgifter om studiemedelsbelopp<sup>88</sup> och om studiemedelsbelopp i förhållande till konsumentprisindex (KPI).

### 4.5.1 Studiemedelsbeloppet i förhållande till konsumentprisindex

Studiemedlen är knutna till prisbasbeloppet, som beräknas med utgångspunkt i KPI. Det innebär att studiemedelsbeloppet, med viss fördröjning, följer prisutvecklingen i samhället. Det innebär även att studiemedlens köpkraft i princip enbart ändras när det fattas politiska beslut som innebär avvikelser i förhållande till indexregleringen. En sådan förändring genomfördes till exempel den 1 januari 2015 då studiemedelsbeloppet höjdes som andel av prisbasbeloppet.

**Diagram 4.23 Studiemedlens utveckling 1965–2023**  
Nominellt belopp<sup>1</sup> och belopp i 2023 års penningvärde.<sup>2</sup> Belopp i kronor



<sup>1</sup> Studiemedelsbeloppet avser 20 veckors heltidsstudier med bidrag och grundlån. Om studiemedelsbeloppet har förändrats under året används beloppet som avser det andra halvåret.

<sup>2</sup> Studiemedelsbeloppet har justerats för att ta hänsyn till prisutvecklingen i samhället och beloppet uttrycks i 2023 års penningvärde. Beloppet har justerats med hjälp av SCB:s prisomräknare som baseras på KPI. SCB. Prisomräknaren. (Hämtad 2024-02-12).

Under de senaste 15 åren har studiemedelsbeloppet ofta ökat mer än priserna, och studiemedlens köpkraft nådde en ny högsta nivå år 2020. Under 2022 ökade priserna mer än studiemedelsbeloppen och studiemedlens köpkraft minskade. Den minskade köpkraften är dock temporär eftersom studiemedelsbeloppet är knutet till

<sup>88</sup> Studiemedelsbeloppet avser beloppet som lämnas i form av bidrag och grundlån.

prisbasbeloppet. Under 2023 ökade dock studiemedlens köpkraft något, jämfört med 2022. Båda dessa år kan sannolikt ses som undantag mot bakgrund av den höga inflationen under tidsperioden.

En brist med att mäta köpkraft i förhållande till KPI är att studerande, precis som andra låginkomstgrupper, kan ha en annan kostnadsbild än den som speglas i KPI. Exempelvis utgör boendekostnaden ofta en större del av de studerandes kostnader, jämfört med befolkningen i stort.<sup>89</sup> Därför kan studerande uppleva att studiemedlens köpkraft har förändrats på ett sätt som inte framgår i diagram 4.23.

## 4.6 Nyttjande av studiemedel

Alla som studerar har inte studiemedel. Det kan till exempel bero på att de inte har behov av studiemedel för sin försörjning, utan arbetar parallellt med sina studier. Det kan också bero på att den studerande inte har rätt till studiemedel, till exempel för att de inte uppfyller ålderskraven eller på grund av att deras tidigare studieresultat är otillräckliga.

Vi följer hur stor andel av de studerande som har studiemedel. De senaste uppgifterna avser andra halvåret 2022. Uppgifter för andra halvåret 2023 publiceras den 20 augusti 2024.<sup>90</sup>

### 4.6.1 Andelen studerande med studiemedel

Under covid-19-pandemin ökade andelen studerande med studiemedel. Det berodde på att fler studerande behövde studiemedel för sin försörjning. Det berodde även på att fribeloppet<sup>91</sup> avskaffades från det första halvåret 2020 till det andra halvåret 2022. I praktiken innebar avskaffandet att fler studerande hade rätt till studiemedel. Efter att fribeloppet återinfördes har andelen studerade med studiemedel minskat och andelen ligger nu på ungefär samma nivåer som innan pandemin.

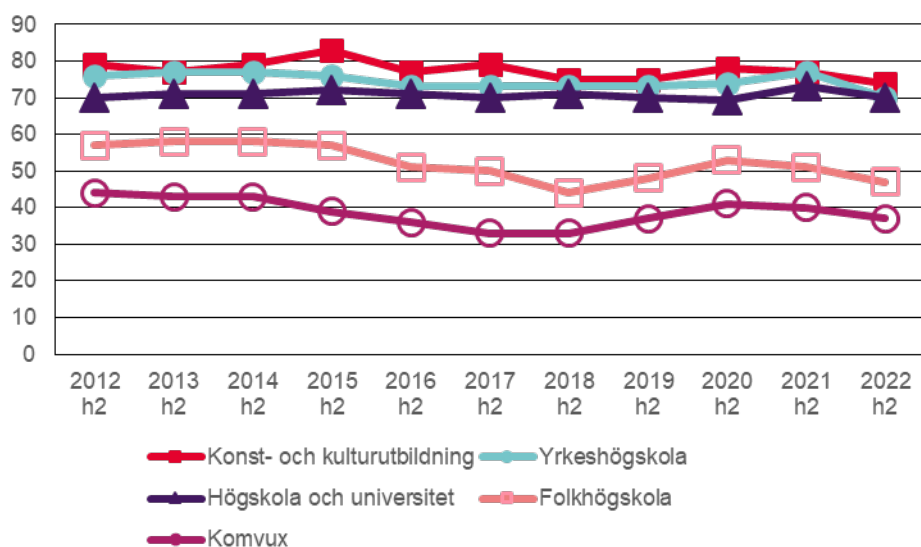
---

<sup>89</sup> CSN. [Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020](#). 2021 och CSN. [Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020](#). 2021.

<sup>90</sup> Kommande publikation med diarienummer ADM/2023:662. Publiceras i augusti 2024 på [csn.se](#).

<sup>91</sup> Den inkomst studerande kan ha med oförändrat studiemedel.

**Diagram 4.24 Andelen studerande med studiemedel**  
Fördelade efter halvår och efter utbildningsform<sup>1</sup>



<sup>1</sup> I tidsserien för konst- och kulturutbildning ingår även kompletterande utbildningar och i tidsserien för yrkehögskola ingår även kvalificerad yrkesutbildning.

Studerande vid konst-och kulturutbildningar och studerande vid yrkehögskola är de som i högst utsträckning använder studiemedel. Studerande vid komvux är de som i lägst utsträckning använder studiemedel, vilket kan bero på att en majoritet av dem är deltidsstuderande. Inom samtliga skolformer är andelen med studiemedel lägre bland dem som studerar på deltid än bland dem som studerar på heltid.

## 4.7 Studiemedel vid sjukdom, vård av barn eller vård av närstående

Inom studiemedelssystemet finns det en sjukförsäkring för de studerande. Den innebär att studerande som blir sjuka under vissa förutsättningar har rätt att behålla studiemedlen under sjukdomstiden.

De veckor med studiemedel som den studerande använder under sjukdomstiden räknas inte in vid beräkningen av det maximala antalet studiemedelsveckor. Detta gäller från den första veckan under sjukdomstiden. Det ställs inte heller något krav på studieresultat för den tid då en studerande är sjuk samt att den som tar studielån får lånet avskrivet från och med den 31:a sjukdagen.

Studerande i Sverige ska anmäla sjukdom till Försäkringskassan och studerande utomlands ska anmäla sjukdom till CSN.

En studerande kan också få behålla sina studiemedel när hen vårdar barn eller närstående. Den som vårdar barn eller närstående under längre tid än 30 dagar kan



även få avskrivning av sina lån på motsvarande sätt som vid egen sjukdom.<sup>92</sup> Lånedelen kan skrivas av för samma tid utan karenperiod.

### Få anmäler sjukdom eller vård av barn under studierna

Under 2023 hade 7 400 studerande godkända frånvarodagar på grund av sjukdom. Det motsvarar 1,4 procent av alla studiemedelstagare. Andelen med en godkänd frånvaroperiod var mer än dubbelt så hög för kvinnor än för män, 1,8 procent respektive 0,8 procent.

Studerande som var 50 år eller äldre hade högst andel, 2,5 procent, studerande med godkända frånvarodagar. Studerande som var 20–24 år hade lägst andel med godkända frånvarodagar på grund av sjukdom, 0,9 procent.

Av dem med en godkänd frånvaroperiod fick 6 000 studerande tillbaka minst en studiemedelsvecka. I genomsnitt fick studerande med en godkänd sjukperiod tillbaka fem veckor med studiemedel.

Under året fick 1 300 personer behålla sitt studiemedel vid vård av barn.<sup>93</sup> Av de med en godkänd frånvaroperiod på grund av vård av barn var andelen kvinnor 85 procent. Av de personer som fick behålla sitt studiemedel vid vård av barn hade 480 personer en godkänd frånvaroperiod som var minst en vecka lång. De veckorna räknades bort från den studerandes använda studiemedelsveckor. I genomsnitt räknades det bort två studiemedelsveckor per person.

Det är få personer som anmäler frånvaro på grund av vård av närstående. Endast 14 studerande fick behålla studiemedlen vid vård av närstående.

### Skuldavskrivning på grund av sjukdom ökar

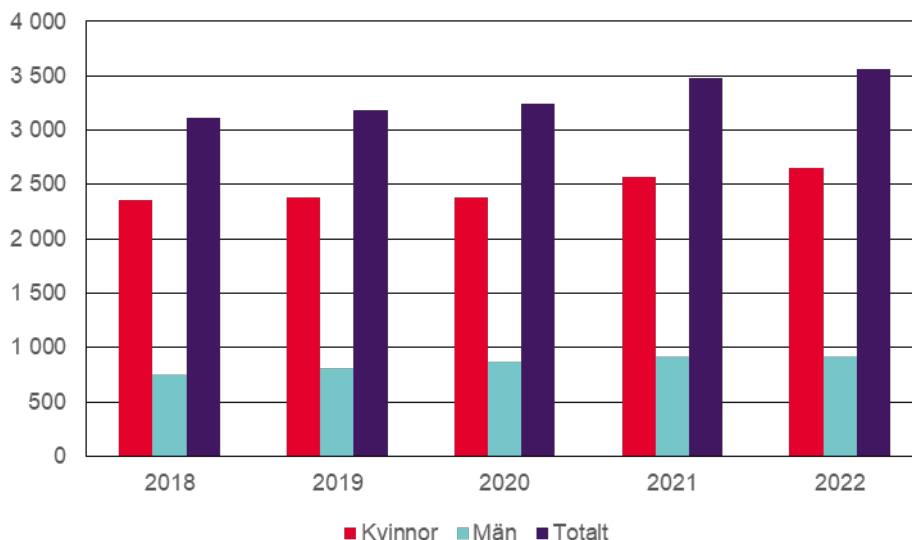
Mellan 2018 och 2022 har antalet studerande som fick skuldavskrivning med anledning av sjukdom ökat, från 3 100 till 3 600 studerande. Prövning av skuldavskrivning sker alltid med en viss eftersläpning och därför redovisar vi här uppgifter för 2022, eftersom uppgifter för 2023 ännu inte är fullständiga.

---

<sup>92</sup> En studerande som studerar med studiemedel och är förälder har också rätt att behålla studiemedlen under högst två veckor om barnet avlider. Rätten gäller om barnet är yngre än 18 år.

<sup>93</sup> Färre än tre personer fick behålla studiemedlen på grund av barns bortgång.

**Diagram 4.25 Antal studiemedelstagare med skuldavskrivning på grund av sjukdom 2018–2022**  
Fördelade efter kön



Sammanlagt skrev CSN av 58 miljoner kronor under 2022, vilket motsvarar ett genomsnittligt avskrivningsbelopp på 16 300 kronor per person. Det är en ökning med 3 500 kronor per person jämfört med 2018. Att beloppet ökat beror på att studiemedelsbeloppen höjts vid flera tillfällen under denna period, eftersom prisbasbeloppet har höjts.

Under året var det i genomsnitt 56 sjukdagar som avskrevs per person. Kvinnor hade i genomsnitt 57 sjukdagar per person, medan män i genomsnitt hade 55 dagar. Kvinnor är överrepresenterade bland dem som får skuldavskrivning på grund av sjukdom. Av dem som fick skuldavskrivning på grund av sjukdom under 2022 var 74 procent kvinnor.

Äldre låntagare får oftare skuldavskrivning än yngre låntagare. Bland låntagare som var 40 år eller äldre fick 1,6 procent skuldavskrivning under 2022, medan endast 0,3 procent fick skuldavskrivning bland låntagare som var yngre än 30 år. Det kan bero på att äldre låntagare oftare är sjuka, har längre sjukdomsperioder eller att de har mer kunskap om regelverket än yngre låntagare. Det kan också finnas skillnader i benägenheten att anmäla sjukdom i de olika åldersgrupperna. Äldre kan ha större kunskaper om sjukdomen i arbetslivet, vilket kan få genomslag på benägenheten att anmäla sjukdom till Försäkringskassan även bland studerande.

### Få fick skuldavskrivning av andra skäl än sjukdom

Under 2022 hade 70 personer frånvaro på grund av tillfällig vård av barn eller närstående under så lång tid att de fick sin studieskuld minskad. Det är en minskning med 15 procent från föregående år. Sammanlagt fick låntagarna lånet avskrivet med 486 200 kronor, där den största delen skrevs av på grund av tillfällig vård av barn. Det genomsnittliga avskrivna beloppet var 6 600 kronor per person.

## 4.8 Återkrav av studiemedel

Studiemedel kan i vissa fall betalas ut felaktigt till en studerande, till exempel om den studerande avbryter sina studier, minskar sin studieomfattning eller har en inkomst som överstiger fribeloppet. Eftersom studiemedel betalas ut i förskott, innebär detta att beslut om återkrav är relativt vanligt inom studiemedelssystemet.

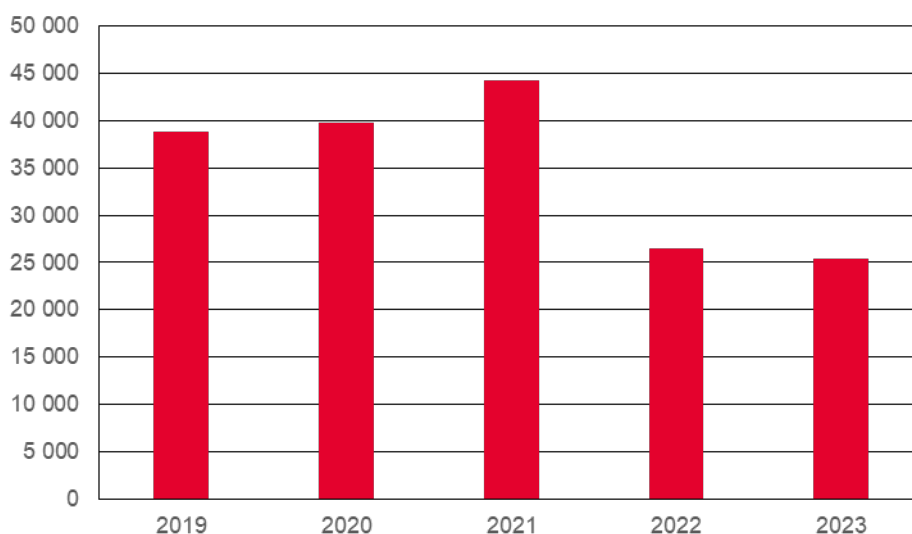
Innan CSN kan fatta beslut om återkrav prövas om den studerande har lämnat oriktiga uppgifter, inte fullgjort sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på annat sätt orsakat den felaktiga utbetalningen. CSN ska inte fatta beslut om återkrav om den studerande tagit emot pengar i god tro, det vill säga om hen inte har insett eller borde ha insett att pengar betalats ut felaktigt. Detta gäller inte om den studerande har en inkomst som överstiger den inkomst hen har meddelat CSN.

Den som får beslut om återkrav ska betala tillbaka pengarna omedelbart. På återkrav av studiemedel utgår ränta från den dag pengarna betalats ut. Belopp som redovisas i det här avsnittet inkluderar emellertid inte påfordrad ränta. I vissa fall får ett beslut om studiemedel ändras så att felaktigt utbetalda belopp dras av från kommande utbetalningar, en så kallad avräkning. Personer med avräkning, och de avräknade beloppen, ingår inte i det här avsnittet. Alla personer som fick beslut om återkrav under 2023 studerade inte under det året. I och med detta är uppgifterna i det här avsnittet inte helt jämförbara med uppgifterna i andra avsnitt.

### 4.8.1 Studerande med återkrav

Under 2023 fick 25 400 personer återkrav av studiemedel. Det är en minskning med 1 100 personer, eller 4 procent, jämfört med föregående år. Att antalet personer med återkrav av studiemedel minskat beror på att antalet studiemedelstagare minskat under samma period.

**Diagram 4.26** Antal personer som fick återkrav av studiemedel 2019–2023



Av dem som fick återkrav var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Könsfördelningen bland återkrav följer fördelningen bland studiemedelstagare, då det är vanligare att kvinnor studerar med studiemedel. De vanligaste orsakerna till återkrav

under 2023 var studieavbrott och minskad studieomfattning. De stod för 36 procent respektive 30 procent av återkravsbesluten.

Totalt återkrävdes 298 miljoner kronor under 2023. Det är en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på att fribeloppet var återinfört under hela kalenderåret 2023. Det innebär att personer fick återkrav, oftast med höga belopp, på grund av att den studerande meddelade en för hög inkomst under eller efter studietiden. Däremot var återkrav med anledning av efterkontrollerad inkomst för 2021 inte aktuellt, eftersom fribeloppet var avskaffat under det året.

Det genomsnittliga återkrävda beloppet per beslut var 11 800 kronor. Det genomsnittliga återkravsbeloppet är högre bland männen än bland kvinnorna. Män hade ett genomsnittligt återkravsbelopp på 13 800 kronor medan kvinnorna hade ett snittbelopp på 10 400 kronor. Den här skillnaden kan delvis förklaras av att kvinnor har en lägre lånebenägenhet än män. Kvinnor får därför lägre belopp utbetalda och som följd även lägre belopp återkrävda.

### Höga återkravsbelopp bland utlandsstuderande

Under 2023 fick 690 utlandsstuderande återkrav av studiemedel. Det motsvarar 3 procent av samtliga personer som fick återkrav av studiemedel. Många utlandsstuderande tar merkostnadslån för att finansiera höga undervisningsavgifter. Det leder till att återkravsbeloppen bland utlandsstuderande ofta blir högre än för studerande i Sverige. De utlandsstuderande som fick återkrav under 2023 hade ett genomsnittligt återkravsbelopp på 56 300 kronor. Studerande i Sverige hade samtidigt ett genomsnittligt återkravsbelopp på 10 500 kronor.

#### 4.8.2 Inkomster under studietiden

Vid ansökan om studiemedel ska den sökande ange sin beräknade inkomst för det eller de kalenderhalvår som ansökan avser. Om en studerande anger en för hög inkomst, och överstiger det så kallade fribeloppet, kan studiemedlen reduceras. Reduceringen sker med det belopp som motsvarar 61 procent av den inkomst som överstiger fribeloppet och sker proportionellt på bidragsdelen och lånedelen, om den studerande har ansökt om lån. Fribeloppet beräknas utifrån prisbasbeloppet och bestäms halvårsvis utifrån det antal veckor med studiemedel som den studerande har per halvår.

Under 2023 var fribeloppet 101 697 kronor vid 20 veckors heltidsstudier. Det var 20 500 personer som anmälde en inkomst över fribeloppsgränsen och därmed fick reducerat studiemedel. Drygt sex av tio som anmälde en högre inkomst var kvinnor. Totalt reducerades studiemedlen med 227 miljoner kronor.

### Återkrav på grund av ändrad inkomst

Antalet studerande som fick ett återkrav på grund av för hög inkomst, då de meddelat ändrade inkomststoppfigter under studietiden, har ökat från 1 900 personer under 2022 till 5 100 personer under 2023. Det motsvarar 20 procent av återkravsbesluten. Anledningen till att återkrav för inkomst har ökat beror på att 2023 var första hela

kalenderåret med återinfört fribelopp efter covid-19-pandemin. Eftersom fribeloppet var tillfälligt avskaffat till och med första kalenderåret 2022 gjordes ingen efterkontroll av de studerandes inkomster för år 2021.<sup>94</sup>

---

<sup>94</sup> Normalt efterkontrolleras de studerandes inkomster när Skatteverket fattat beslut om slutlig skatt. Under 2023 gjordes dock ingen sådan efterkontroll av inkomståret 2021, då fribeloppet tillfälligt avskaffades under 2020 till och med första kalenderhalvåret 2022 med anledning av covid-19-pandemin.

## 5 Studiestartsstöd

**Antalet studerande med studiestartsstöd har minskat med drygt en femtedel sedan föregående år. Att färre kommuner använder alla sina tilldelade medel kan vara ett tecken på att det har blivit svårare att hitta personer som tillhör målgruppen för stödet. Andelen kvinnor bland de studerande med studiestartsstöd fortsätter att öka, samtidigt som andelen utländska medborgare minskar. Efter studier med studiestartsstöd går sex av tio studerande vidare till studier med studiemedel.**

Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer som har kort utbildning och stort utbildningsbehov. Avsikten är att studierna ska stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Studiestartsstöd består enbart av bidrag och kan ges i högst 50 veckor vid studier på heltid. Under 2023 fick en heltidsstuderande 2 493 kronor i studiestartsstöd per vecka. Stödet lämnas till personer i åldern 25–60 år och får inte lämnas till den som har fått annat studiestöd de senaste tre åren. Den sökande ska vara arbetssökande och ska ha varit arbetslös, eller deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program, under sammanlagt minst sex månader under en ramtid om tolv månader före det att ansökan om studiestartsstöd kom in till CSN.

Stödet ska vara ett redskap som kommuner kan använda inom ramen för deras uppdrag: att verka för att vuxna deltar i utbildning. Det är frivilligt för en kommun att ansluta sig till studiestartsstödet. Varje kommun som använder sig av stödet får en årlig resursram, som lämnas i mån av tillgängliga medel. De medel som tilldelas varje kommun fastställs utifrån kommunens andel av arbetslösa i åldern 25–60 år som saknar treårig gymnasieutbildning och som uppfyller arbetslöshetsvillkoret.

Kommuner som bedömer att de inte kommer att kunna använda hela sitt anslag, eller som vill rekrytera fler studerande än vad resursramen medger, ska meddela detta till CSN. I slutet av maj varje år genomför CSN en omfördelning av medel mellan kommunerna. Omfördelningen sker utifrån de kommuner som meddelat att de kan avstå från delar av sitt tilldelade medel och de kommuner som meddelat att de behöver mer medel.

### 5.1 De studerande

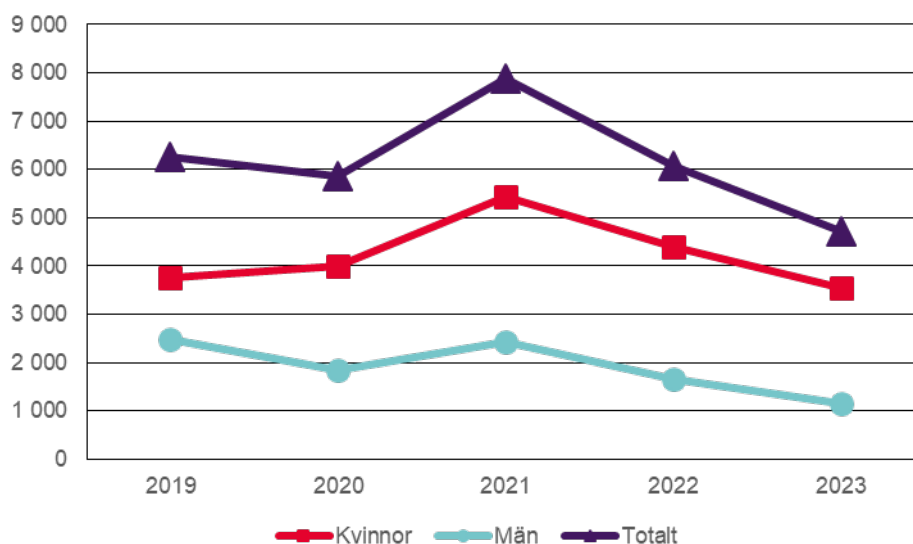
Under 2023 studerade 4 700 personer med studiestartsstöd. Det är en minskning med 1 400 personer, eller 23 procent, jämfört med 2022. Antalet studerande med stödet har minskat sedan 2019, förutom under 2021 då en lättning i reglerna kring arbetslöshetsvillkoret gjorde att fler tillfälligt hade rätt till stödet.<sup>95</sup> Minskningen av antalet studerande med studiestartsstöd kan ha flera orsaker. Färre kommuner

---

<sup>95</sup> På grund av covid-19-pandemin gjordes ett tillfälligt undantag från reglerna om arbetslöshet, för studier som påbörjades under det andra kalenderhalvåret 2020 eller under 2021. Undantaget innebär att en person som varit arbetslös, eller deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program under kortare tid än 6 månader inom ramtiden ansågs uppfylla arbetslöshetsvillkoret.

utnyttjade sina tilldelade medel under 2023, vilket kan vara ett tecken på att det har blivit svårare att hitta personer som tillhör målgruppen för stödet. Det kan i sin tur bero på att färre sökande uppfyllde arbetslöshetsvillkoret. Regelverket för arbetslöshetsvillkoret lättades upp tillfälligt under covid-19-pandemin.

**Diagram 5.1** Antal studerande med studiestartsstöd 2019–2023  
Fördelade efter kön



Under året utgjorde andelen kvinnor 75 procent av de studerande med stödet. Kvinnor har alltid utgjort en större andel av de studerande med studiestartsstöd än män och skillnaderna fortsätter att öka. Ökningen av andelen kvinnor visar hur den grupp som får stödet har förändrats. När stödet kom satsade många kommuner på att rekrytera bland de asylsökande som avslutade etableringsprogrammet.<sup>96</sup> Sedan 2016 har antalet asylsökande, som i högre utsträckning är män, minskat.<sup>97</sup>

Att antalet asylsökande minskat märks främst på att andelen utländska medborgare bland studerande med stödet har minskat, från 70 procent under 2019 till 46 procent under 2023. Av de utländska medborgare som studerade med studiestartsstöd var 78 procent kvinnor och 22 procent var män.

Nästan nio av tio studerande med studiestartsstöd studerar på heltid. För att få en uppfattning om hur många heltidsstuderande som det utbetalda beloppet med studiestartsstöd skulle motsvara har vi beräknat antalet helårsekvivalenter.<sup>98</sup> Helårsekvivalenten för 2023 är 2 400 heltidsstuderande. Det är en minskning med 700 helårsekvivalenter, eller 23 procent, jämfört med 2022.

<sup>96</sup> CSN. *Studiestartsstöd – slutrapport*. 2019.

<sup>97</sup> Migrationsverket. Tabell: *Asylsökande till Sverige under 2000-2021* (Hämtad 2024-02-21)

<sup>98</sup> Helårsekvivalenterna beräknas utifrån det utbetalda beloppet med studiestartsstöd och visar hur många personer beloppet skulle motsvara om alla studerade på heltid i 40 veckor per år.

### 5.1.1 De studerande är äldre och har oftare barn

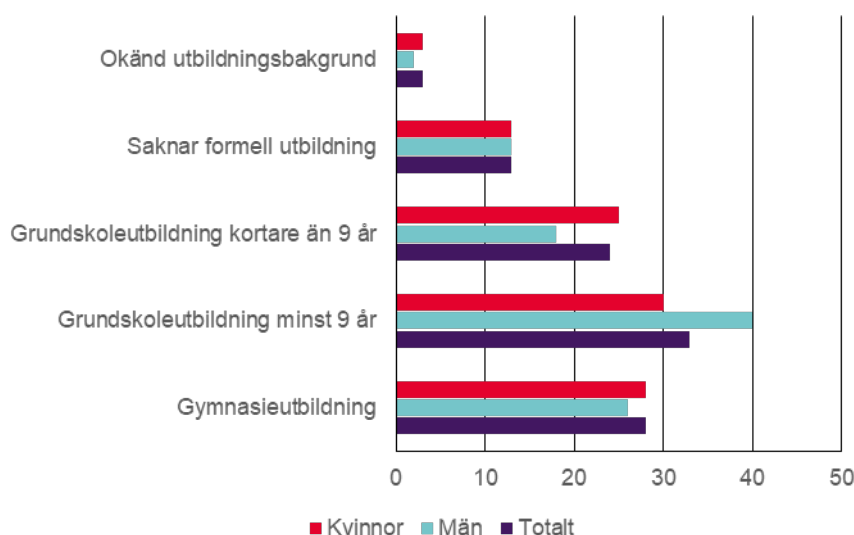
Åldersfördelningen bland kvinnor och män med studiestartsstöd har förändrats. Tidigare var kvinnorna oftare äldre än männen, men under 2023 var 47 procent av männen 40 år eller äldre medan samma andel bland kvinnorna var 44 procent.

Många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och kan därmed få tilläggsbidrag. Bland studerande med studiestartsstöd var det 66 procent av de studerande som fick tilläggsbidrag. Kvinnor är överrepresenterade bland dem som får tilläggsbidrag, då 84 procent av dem som fick tilläggsbidrag var kvinnor.

### 5.1.2 Fyra av tio saknar en grundskoleutbildning

Nästan fyra av tio studerande med studiestartsstöd har en kort grundskoleutbildning eller saknar utbildning helt. Av de studerande hade 28 procent en genomförd gymnasieutbildning när de ansökte om studiestartsstöd.<sup>99</sup>

**Diagram 5.2** Utbildningsbakgrund<sup>1</sup> bland studerande med studiestartsstöd 2023  
Fördelade efter kön, andelar i procent<sup>1</sup>



<sup>1</sup> Information om den studerandes utbildningsbakgrund skickas in i samband med ansökan om studiestartsstöd. Det är kommunerna som bedömer den studerandes tidigare utbildningsbakgrund.

Skillnaden i utbildningsbakgrund mellan kvinnor och män är små, men störst skillnad finns bland dem som har en grundskoleutbildning som är minst nio år. Av männen var det 40 procent som hade en sådan utbildningsbakgrund, medan 30 procent av kvinnorna hade det.

## 5.2 Studierna

Nästan nio av tio studerande med studiestartsstöd studerade på heltid under året. Bland samtliga studerande med stödet läste 86 procent på komvux, medan 14 procent

<sup>99</sup> Stödet är till för personer med kort tidigare utbildning, men det är kommunerna som bedömer den studerandes behov av vidareutbildning.



läste vid folkhögskola. Många som studerar med stödet läser parallellt på flera utbildningsnivåer. Under 2023 studerade 44 procent på grundskolenivå och 71 procent på gymnasienivå.<sup>100</sup>

**Tabell 5.1 Antal studerande med studiestartsstöd 2018–2023**  
Fördelade efter studienivå<sup>1</sup> och kön

	Grundskolenivå			Gymnasienivå		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
2018	1 623	1 029	2 652	1 796	1 428	3 224
2019	2 106	1 225	3 331	2 433	1 843	4 276
2020	2 232	809	3 041	2 556	1 339	3 895
2021	2 843	917	3 760	3 520	1 818	5 338
2022	2 296	544	2 840	2 912	1 317	4 229
2023	1 753	339	2 092	2 383	955	3 338

<sup>1</sup> En studerande kan läsa både på grundskole- och gymnasienivå under året och förekommer då i båda kategorierna.

Andelen studerande på gymnasienivå har ökat med 5 procentenheter sedan 2018, medan andelen studerande på grundskolenivå har minskat med 10 procentenheter under samma period. Att andelen studerande på grundskolenivå fortsätter att minska kan förklaras av att kommunerna kan ha svårt att rekrytera personer till stödet. Det kan också förklaras av att de som redan är i studiestödssystemet fortsätter att studera på allt högre nivå, samtidigt som vi har en låg tillströmning av nya studerande som kommer in i studier på lägre nivåer.

Det är mer vanligt att män studerar på gymnasienivå och kvinnor studerar på grundskolenivå. Under året studerade 82 procent av männen och 67 procent av kvinnorna på gymnasienivå. På grundskolenivå studerade 50 procent av kvinnorna jämfört med 29 procent av männen.

### 5.2.1 Studerande vid yrkesutbildningar fortsätter att öka

Andelen studerande med studiestartsstöd som går en yrkesutbildning har ökat sedan stödets införande. Under 2023 studerade 62 procent på en yrkesutbildning, jämfört med 50 procent 2018. Den vanligaste inriktningen är vård och omsorg, med knappt en tredjedel av de studerande inom yrkesutbildningar. Andra populära yrkesutbildningar är barn och fritid samt restaurang och livsmedel.

Det är fortsatt vanligare för män att studera på en yrkesutbildning, men andelen kvinnor ökar. Under året var det 61 procent av kvinnorna och 66 procent av männen som studerade på en yrkesinriktad utbildning. Det är en ökning med 2 procentenheter för kvinnor och oförändrat för män. Kvinnor studerar oftast inom vård och omsorg, barn och fritid samt restaurang och livsmedel, medan män främst studerar inom vård och omsorg, fordon och transport samt bygg och anläggning.

Under 2023 studerade 50 procent av samtliga studerande med studiestartsstöd vid en bristyrkesutbildning<sup>101</sup>, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2022.

<sup>100</sup> Studerande kan studera parallellt på flera utbildningsnivåer, andelarna överstiger därför 100 procent.

<sup>101</sup> Ett bristyrke är ett yrke där det är brist på arbetskraft.

## 5.3 Studiemedel efter studierna med studiestartsstöd

Det är vanligt att studerande som har haft studiestartsstöd fortsätter att studera med studiemedel. Sex av tio går vidare till studier med studiemedel inom några år efter att de haft studiestartsstöd. Att en person väljer att fortsätta studera med studiemedel kan bero på att veckorna med studiestartsstöd har tagit slut eller att personen gått vidare till studier som inte omfattas av rätten till studiestartsstöd, till exempel studier på eftergymnasial nivå.

**Tabell 5.2** Antal och andel studerande som haft studiemedel efter studierna<sup>1</sup> med studiestartsstöd  
Fördelade efter året med studiestartsstöd<sup>2</sup>

	Studerande med studiestartsstöd	Studerande med studiemedel efter studiestartsstöd	
	Antal	Antal	Andel
2017	804	501	62
2018	4 912	3 221	66
2019	6 267	4 377	70
2020	5 856	3 605	62
2021	7 873	4 521	57
2022	6 074	3 267	54
2023	4 705	1 461	31

<sup>1</sup> "Haft studiemedel efter studierna" innebär halvåret efter studierna till och med andra halvåret 2023. Andelen som studerat vidare med studiemedel är lägre från och med 2021, då de flesta studerande med studiestartsstöd ännu inte gått vidare till studier med studiemedel.

<sup>2</sup> En person kan ha haft studiestartsstöd under flera år och förekommer då i flera kategorier.

Majoriteten, 84 procent, av samtliga som studerar vidare med studiemedel studerar på gymnasienivå medan 47 procent studerar vidare på grundskolenivå och 14 procent på eftergymnasial nivå.<sup>102</sup> Av dem som fått studiemedel utbetalt efter studierna med studiestartsstöd är 71 procent kvinnor.

## 5.4 Återkrav av studiestartsstöd

Studiestartsstöd kan i vissa fall betalas ut felaktigt till en studerande, till exempel om den studerande avbryter sina studier, minskar sin studieomfattning eller har en högre faktisk inkomst än hen meddelat till CSN. Eftersom studiestartsstöd betalas ut i förskott innebär en ändring ofta att den studerande redan har fått studiestartsstöd även för tiden efter ändringen.

CSN fattar i regel beslut om återkrav per kalenderhalvår. Den som får ett återkrav ska normalt betala tillbaka det omedelbart<sup>103</sup>, men den studerande kan få en betalnings-

<sup>102</sup> En person kan studera på mer än en nivå. Andelarna överstiger därför 100 tillsammans.

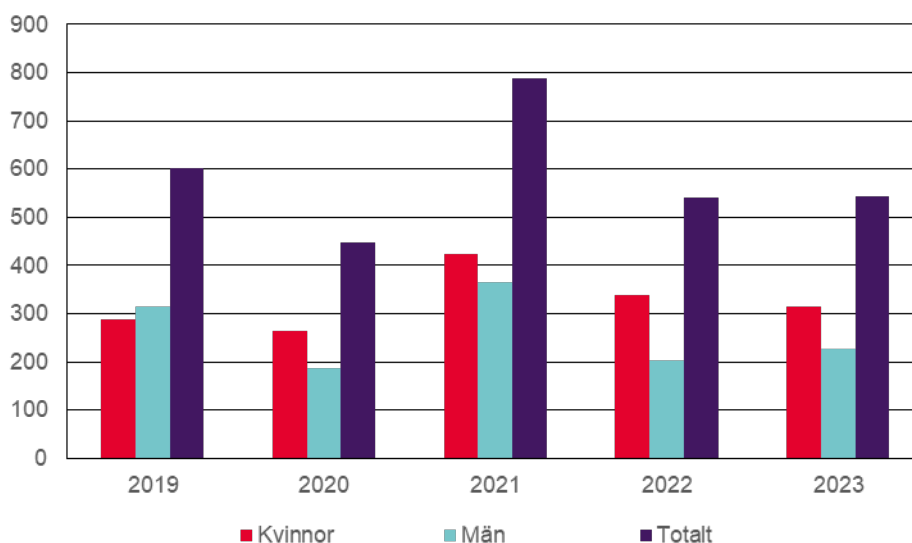
<sup>103</sup> I vissa fall får ett beslut om studiestartsstöd ändras så att felaktigt utbetalda belopp dras av från kommande utbetalningar. Redovisningen i det här avsnittet omfattar inte sådana avräkningar.

plan om det finns skäl för detta. På återkrav av studiestartsstöd utgår ränta från den dag pengarna betalas ut.<sup>104</sup>

### 5.4.1 Män får oftare återkrav

Under 2023 var det 540 personer som fick minst ett beslut om återkrav av studiestartsstöd. Antalet är oförändrat sedan föregående år.

**Diagram 5.3** Antal personer som fick återkrav av studiestartsstöd 2019–2023<sup>1</sup>  
Fördelade efter kön



<sup>1</sup> Uppgifter om återkrav tas fram på ett annat sätt från 2021. Nya siffror är därför inte helt jämförbara med tidigare års uppgifter.

Bland männen var det 20 procent som fick ett återkrav, medan 9 procent av kvinnorna fick det. Andelen män med återkrav har ökat med 8 procentenheter från föregående år medan andelen kvinnor har ökat med 1 procentenhet.

Män återkrävdes på ett högre genomsnittligt belopp än kvinnor. Det genomsnittliga beloppet för män som fick ett återkrav var 18 300 kronor, medan beloppet för kvinnor var 15 400 kronor. Att män har ett högre genomsnittligt återkrävt belopp än kvinnor beror främst på att män oftare får återkrav på grund av efterkontrollerad inkomst. De har alltså oftare arbetat vid sidan av studierna och haft för höga inkomster under tiden med stödet. Ett sådant återkrav brukar oftare bestå av höga belopp. Det genomsnittligt återkrävda beloppet för både kvinnor och män var 16 600 kronor.

Totalt återkrävdes drygt 9 miljoner kronor inom studiestartsstödet under 2023. Störst belopp återkrävdes på grund av efterkontroll av inkomst<sup>105</sup>, följt av återkrav på grund av inkomständring från den studerande.

<sup>104</sup> Belopp som redovisas i det här avsnittet inkluderar inte påförd ränta. Den studerande måste även betala en administrativ avgift för återkrav.

<sup>105</sup> Efterkontroll av inkomster sker två år efter inkomståret. Under 2023 avsåg återkraven inkomståret 2021.

**Tabell 5.3 Antal personer med studiestartsstöd som fick återkrav och genomsnittligt återkravsbelopp 2023**  
Fördelade efter orsak till återkrav<sup>1</sup>

	Antal personer	Genomsnittligt återkrävt belopp
Efterkontrollerad inkomst	201	30 894
Studieavbrott	152	8 945
Minskad studieomfattning	135	6 778
Inkomständring	18	13 915
Övrigt	44	7 195
<b>Totalt<sup>2</sup></b>	<b>544</b>	<b>16 598</b>

<sup>1</sup> En studerande kan få återkrav av flera skäl under året och förekommer då i mer än en kategori.

<sup>2</sup> Nettoräknat antal.

Efter att inkomstprövningen tillfälligt avskaffades under 2020 för studerande med studiestartsstöd, med anledning av covid-19-pandemin, har antalet personer med återkrav på grund av inkomständring ökat sedan prövningen återinfördes. Eftersom återkraven på grund av efterkontrollerad inkomst oftast består av höga belopp har både det genomsnittliga och det totala beloppet som återkrävts fördubblats under 2023, jämfört med 2022.

## 5.5 Kommuner och medelstildelning

Anslaget för studiestartsstödet var 400 miljoner kronor under 2023. Totalt betalades 263 miljoner kronor ut till de studerande, varav 244 miljoner kronor i studiestartsstöd och 19 miljoner kronor i tilläggsbidrag. Det var 66 procent av anslaget som betalades ut, vilket är en minskning med 13 procentenheter från föregående år.

**Tabell 5.4 Avsatta, utbetalda och använda budgetmedel för studiestartsstöd 2019–2023**

Belopp i miljoner kronor, andel i procent

	2019	2020	2021	2022	2023
<b>Avsatt belopp</b>	440	552	542	400	400
<b>Utbetalt belopp</b>	325	294	420	315	263
<b>Använd andel</b>	74	53	77	79	66

Under året var 286 av Sveriges 290 kommuner anslutna till studiestartsstödet. Av de anslutna kommunerna var det 257 kommuner som helt eller delvis nyttjade sina tilldelade medel. Det är en minskning med 12 kommuner jämfört med föregående år. Små kommuner har oftare högre medelsanvändning än större kommuner.

Det var 73 kommuner som fick dela på 2,8 miljoner kronor i omfördelningen, då fem kommuner avstod från en del av sitt anslag. Det kan jämföras med att 97 kommuner fick dela på 40 000 kronor från en kommun under 2022.

## 6 Omställningsstudiestöd

**Omställningsstudiestödet betalades ut för första gången under 2023. Under året var det 5 200 personer som fick stöd utbetalt. De flesta av dem studerade på yrkeshögskola eller på universitet och högskola och sju av tio var över 40 år. Lånebenägenheten är lägre än för dem som studerar med studiemedel. En förklaring till det är sannolikt omställningsstudiestödets höga bidragsdel.**

**Omställningsstudiestöd** är ett studiestöd som infördes 2023. Stödet infördes för att yrkesverksamma ska ges bättre möjligheter att utveckla sin kompetens under hela yrkeslivet.<sup>106</sup> Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

För att kunna beviljas omställningsstudiestöd behöver den sökande både vara etablerad på arbetsmarknaden och ha en aktuell förankring på arbetsmarknaden.

Omställningsstudiestöd består av en **bidragsdel** och en valbar **lånedel** och ges längst till och med det kalenderår den studerande fyller 62 respektive 60 år.<sup>107</sup> Stödet ges för samma utbildningar i Sverige som ger rätt till studiemedel, samt för utbildningar som omställningsorganisationerna köper in. En studerande som är yngre än 40 år kan få omställningsstudiestöd för en utbildning som är maximalt 80 veckor lång. För studerande som är 40 år eller äldre finns det ingen begränsning när det gäller utbildningens längd. Oavsett ålder kan omställningsstudiestöd lämnas i högst 44 veckor på heltid.

Stödet lämnas för heltidsstudier och deltidsstudier som omfattar minst 20 procent av heltid. En utbildning ger rätt till omställningsstudiestöd om den består av minst en veckas studier på heltid.

Omställningsstudiestödets storlek baseras på den studerandes inkomstbortfall. För att fastställa inkomstbortfallet används den årliga inkomsten i ett beslut om sjukpenninggrundande inkomst (SGI), men utan övre begränsning. Förutom omställningsstudiestöd kan vissa anställda dessutom, genom sitt kollektivavtal, få ett kompletterande studiestöd. Detta kompletterande bidrag betalas ut av omställningsorganisationen och tas inte upp i den här rapporten.

Lånedelen av omställningsstudiestödet ska täcka mellanskillnaden mellan bidraget (inklusive det kompletterande bidraget) och den tidigare inkomsten, upp till ett visst maxbelopp. Under 2023 kunde en studerande få omställningsstudiebidrag med högst 5 143 kronor per vecka före skatt<sup>108</sup> och lån med högst 3 139 kronor per vecka. Den

---

<sup>106</sup> Prop. 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

<sup>107</sup> Från och med det år den studerande fyller 61 år kan dock bidragsdelen endast lämnas under ett mindre antal veckor. Inget lån kan lämnas från och med det året.

<sup>108</sup> 80 procent av den studerandes inkomster upp till inkomster som motsvarar 4,5 inkomstbasbelopp per år.

som får omställningsstudiestöd måste avstå från arbete under samma tid och i samma omfattning som personen studerar med omställningsstudiestöd.

Omställningsstudiestöd lämnas i mån av tillgängliga medel och i den turordning ansökningarna kommer in till CSN. I det här kapitlet redovisar vi hur många som fick omställningsstudiestöd utbetalt under 2023. Personer som studerade under 2023 men som på grund av långa handläggningstider inte hann få någon utbetalning under året ingår därför inte.<sup>109</sup>

## 6.1 Antal studerande och utbetalt belopp

Här presenterar vi uppgifter om ålder och studietakt bland de som studerar med omställningsstudiestöd. Vi redogör även för vilken skolform de studerar inom och vilken sektor de arbetat inom före studierna. Avsnittet innehåller också uppgifter om totala utbetalda belopp i form av bidrag och lån.

### 6.1.1 Majoriteten av de studerande är äldre än 40 år

Under 2023 studerade 5 200 personer med omställningsstudiestöd. Av dessa var 63 procent kvinnor, vilket innebär att könsfördelningen bland dem med omställningsstudiestöd är i princip densamma som bland dem med studiemedel. Under året betalades 577 miljoner kronor ut i omställningsstudiestöd, varav 499 miljoner kronor i bidrag och 78 miljoner kronor i lån.<sup>110</sup>

**Tabell 6.1** Antal studerande med omställningsstudiestöd och utbetalt belopp under 2023

Fördelat efter halvår för utbetalning, miljoner kronor

	Halvår 1		Halvår 2		Hela året	
	Antal personer	Utbetalt belopp	Antal personer	Utbetalt belopp	Antal personer	Utbetalt belopp
<b>Bidrag</b>	2 467	172,1	4 714	327,3	5 191	499,5
<b>Lån</b>	1 332	27,4	2 457	50,4	2 686	77,8
<b>Totalt</b>	<b>2 467</b>	<b>199,5</b>	<b>4 715</b>	<b>377,7</b>	<b>5 191</b>	<b>577,2</b>

Sju av tio studerande med omställningsstudiestöd är 40 år eller äldre. Det gör dem betydligt äldre än studerande med studiemedel och studiestartsstöd. Omställningsstudiestödet riktar sig till dem som har en långvarig (och aktuell) etablering på arbetsmarknaden, vilket förklarar den förhållandevis höga åldern bland de studerande. Trots att det inte finns någon nedre åldersgräns medför reglerna att stödet i praktiken tidigast kan lämnas från det år den studerande fyller 27 år.<sup>111</sup>

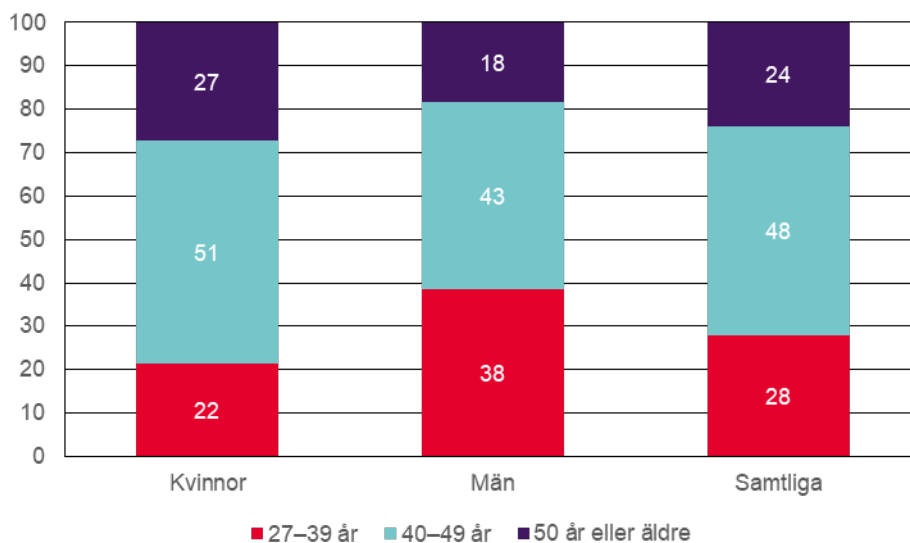
Kvinnor med omställningsstudiestöd är äldre än män. Nästan åtta av tio kvinnor var 40 år eller äldre, jämfört med sex av tio bland männen.

<sup>109</sup> I CSN:s årsredovisning finns ytterligare information om handläggningsläget för omställningsstudiestödet. Se CSN. [Årsredovisning 2023](#). 2024.

<sup>110</sup> Anslaget för omställningsstudiestödet var 1 360 mnkr, varav 1 235 mnkr skulle betalas ut i bidrag och 125 mnkr skulle gå till pensionsavgifter.

<sup>111</sup> Den studerande ska ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i minst 8 år under en ramtid om 14 år. Den studerande ska också ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad, under minst 12 månader under en ramtid av de senaste 24 månaderna.

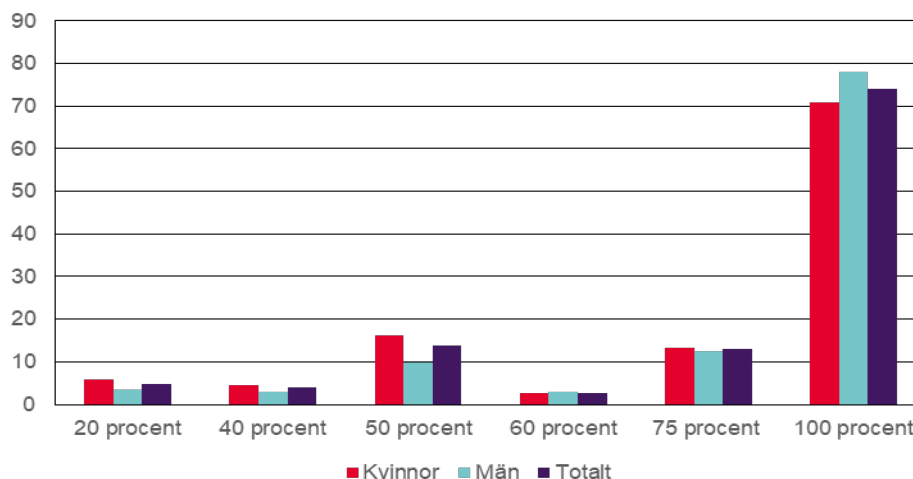
**Diagram 6.1 Åldersfördelning bland studerande med omställningsstudiestöd 2023**  
Fördelade efter kön, andelar i procent



Det är vanligt att studerande med omställningsstudiestöd studerar deltid, något som 38 procent gjorde.<sup>112</sup> Det kan jämföras med att 19 procent av studiemedelstagarna i Sverige studerade deltid. Den höga andelen deltidstuderande beror troligen på att omställningsstudiestödstagarna är äldre och mer etablerade på arbetsmarknaden, och därför i högre utsträckning arbetar vid sidan om studierna.<sup>113</sup>

Deltidsstudier är vanligast bland kvinnor och 42 procent av dem läser deltid, medan 32 procent av männen gör detsamma. Bland deltidstuderande var det klart vanligast att läsa med 50 eller 75 procent takt.

**Diagram 6.2 Studerande med omställningsstudiestöd 2023**  
Fördelade efter studietakt<sup>1</sup> och kön, andelar i procent



<sup>1</sup> En person som studerar med olika studietakter under året förekommer flera gånger.

<sup>112</sup> En person som studerar både heltid och deltid under året förekommer som både heltids- och deltidstuderande.

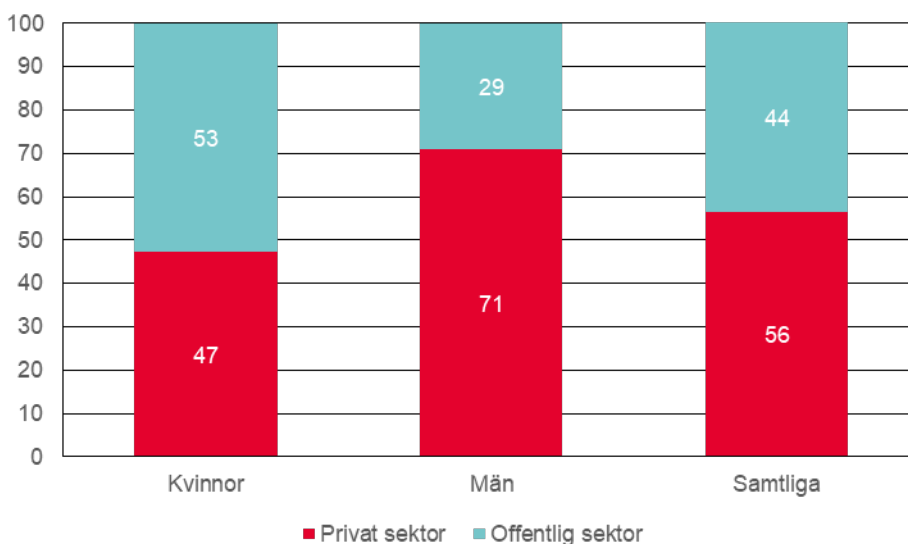
<sup>113</sup> Se t.ex. CSN. [Studerande i högre ålder](#). 2023.

## 6.1.2 Studerande från offentlig sektor överrepresenterade

Budgeten för omställningsstudiestödet är fördelad i olika potter för privat respektive offentlig sektor. Fördelningen av medel mellan de två grupperna ska spegla andelen förvärvsarbete i de båda sektorerna. Med denna utgångspunkt är 67 procent av den årliga budgeten tilldelad privat sektor, medan 33 procent är tilldelad den offentliga sektorn.

Andelen som har arbetat inom den offentliga sektorn var dock högre bland omställningsstudiestödstagare än bland samtliga förvärvsarbete. Det beror på att kvinnor, som oftare arbetar inom offentlig sektor, är i klar majoritet bland dem som söker och får omställningsstudiestöd. Bland män finns istället en överrepresentation av andelen som kom från den privata sektorn.

**Diagram 6.3 Omställningsstudiestödstagare under 2023**  
Fördelade efter kön och sektor, andelar i procent



## 6.1.3 Vanligast med studier på yrkeshögskola eller universitet

De flesta med omställningsstudiestöd, nio av tio studerande, läser på eftergymnasial nivå. Studier på yrkeshögskola är ungefär lika vanliga som studier på högskola eller universitet. Däremot studerar män oftare än kvinnor på yrkeshögskola, medan kvinnor oftare studerar på högskola och universitet.



**Tabell 6.2** Antal och andel studerande med omställningsstudiestöd  
Fördelade efter kön och skolform<sup>1</sup>

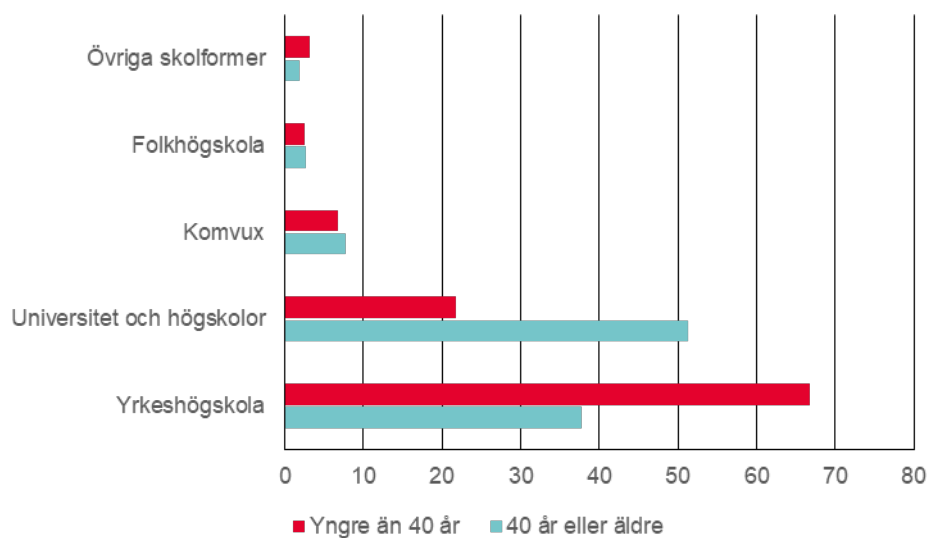
	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Yrkeshögskola	1 265	39	1 111	57	2 376	46
Universitet och högskola	1 621	50	610	31	2 231	43
Komvux	245	8	143	7	388	7
Folkhögskola	102	3	33	2	135	3
Övriga skolformer <sup>2</sup>	60	2	55	3	115	2
<b>Samtliga skolformer</b>	<b>3 254</b>		<b>1 937</b>		<b>5 191</b>	

<sup>1</sup> En person kan förekomma inom flera skolformer.

<sup>2</sup> Hit räknas konst- och kulturutbildningar, eftergymnasiala utbildningar som inte ingår i de andra skolformerna, utbildningar som omställningsorganisationerna har köpt åt de studerande samt studerande där uppgifter om skolform saknas. De som saknar skolform har angett sin utbildning manuellt i ansökan och då saknas koppling till CSN:s utbildningsregister.

Högskolestudier är vanligast bland dem som är 40 år eller äldre, medan studier på yrkeshögskola är vanligast bland dem som är yngre än 40 år. En förklaring till skillnaden är att studerande under 40 år inte kan få omställningsstudiestöd för en utbildning som vid heltidsstudier är längre än 80 veckor. Utbildning vid yrkeshögskolan är ofta just 80 veckor eller kortare och det är sannolikt därför sådan utbildning är överrepresenterad bland yngre studerande med omställningsstudiestöd.

**Diagram 6.4** Antal och andel studerande med omställningsstudiestöd  
Fördelade efter ålder och skolform<sup>1</sup>



<sup>1</sup> En person kan förekomma inom flera skolformer. Till övriga skolformer räknas konst- och kulturutbildningar, eftergymnasiala utbildningar som inte ingår i de andra skolformerna, utbildningar som omställningsorganisationerna har köpt åt de studerande, samt studerande där uppgifter om skolform saknas. De som saknar skolform har angett sin utbildning manuellt i ansökan och då saknas koppling till CSN:s utbildningsregister.

Det vanligaste programmet bland studerande med omställningsstudiestöd, utifrån den systematik som CSN använder för att kategorisera utbildningar, är magister- eller mastersprogram (oavsett inriktning). Det näst vanligaste är sjuksköterske- och

specialistsjuksköterskeprogrammet, följt av utbildning till medicinsk sekreterare eller vårdadministratör.<sup>114</sup>

## 6.2 Bidrag och lån

I det här avsnittet berättar vi om hur tidigare inkomster påverkar nivån på omställningsstudiestödet, och om hur många studerande som får det högsta bidragsbeloppet. Därefter går vi över till att beskriva och resonera kring lånebenägenheten bland de som studerar med omställningsstudiestöd.

### 6.2.1 Bidraget beräknas utifrån den studerandes tidigare inkomst

Syftet med omställningsstudiestödet är att öka möjligheterna för personer som är mitt i arbetslivet och etablerade på arbetsmarknaden att om- eller vidareutbilda sig. Stödet ska ersätta en del av de inkomster som den studerande skulle ha haft om hen inte hade börjat att studera. Därför beräknas bidragets storlek utifrån den studerandes tidigare inkomst. Bidragsdelen är skattepliktig och pensionsgrundande.

Omställningsstudiebidraget lämnas för att som mest täcka 80 procent av den årliga inkomsten, upp till inkomster motsvarande 4,5 inkomstbasbelopp per år (334 400 kronor under 2023).<sup>115</sup> Stödet anpassas också efter den studerandes studietakt. Under 2023 kunde bidraget lämnas med högst 5 143 kronor per vecka.

**Tabell 6.3 Exempel på bidragsbelopp vid olika inkomster, 2023**  
Avser heltidsstudier. Samtliga belopp är före skatt.

Årlig inkomst	Inkomst per månad	Bidrag 1 vecka	Bidrag 4 veckor
180 000	15 000	2 769	11 076
240 000	20 000	3 692	14 768
300 000	25 000	4 615	18 460
360 000	30 000	5 143	20 572
420 000	35 000	5 143	20 572

<sup>1</sup> Vid högre årlig inkomst än 334 400 kronor påverkas inte bidragsnivån.

Omställningsstudielån är ett komplement till omställningsstudiebidraget. Summan av stödmottagarens omställningsstudielån och samlade bidrag efter skatt ska dock inte kunna överstiga tidigare nettoinkomster från arbete.

Omställningsstudielån lämnas därför med 63 procent av skillnaden mellan omställningsstudiebidraget, eventuellt kompletterande bidrag från en omställningsorganisation och den studerandes årliga inkomst. Under 2023 kunde lån lämnas med högst 3 139 kronor per vecka.

Lånet återbetalas på samma sätt som ett vanligt studielån och det lån som tas läggs samman med en eventuell skuld av annuitetslån som tagits från och med 2022. Detta

<sup>114</sup> I sammanställningen av de vanligaste utbildningarna ingår inte fristående kurser eller kurser och utbildningar på gymnasienivå.

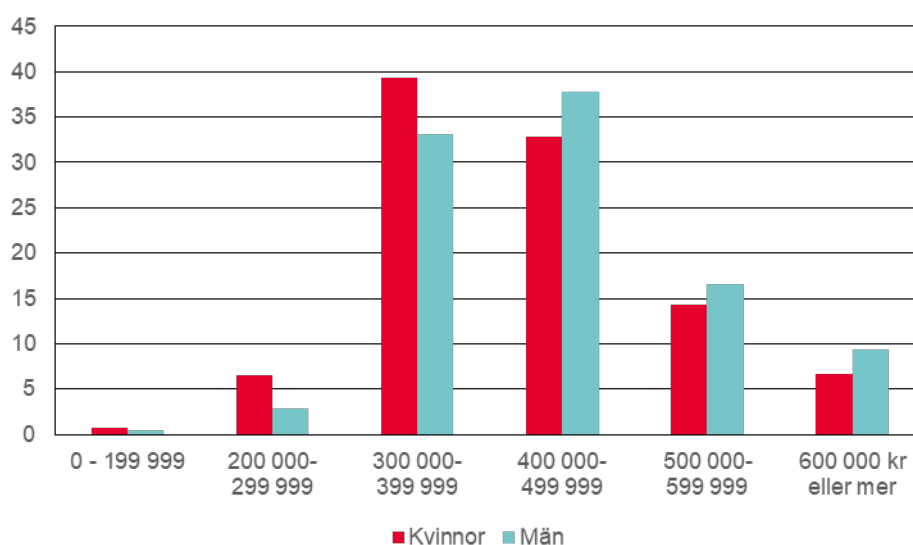
<sup>115</sup> Den årliga inkomsten fastställs av Försäkringskassan på motsvarande sätt som vid fastställandet av sjukpenninggrundande inkomst (SGI). En skillnad jämfört med SGI är att det inte finns något tak för hur hög en årlig inkomst kan vara.

innebär att annuitetslånets trygghetsregler gäller även för den som tar omställningsstudielån.

## 6.2.2 De flesta hade en årlig inkomst som var högre än maxtaket

Majoriteten av de studerande, 86 procent, hade en årlig inkomst på minst 334 400 kronor och kunde därför få omställningsstudiestöd med det högsta bidragsbeloppet för sin studietakt. Bland kvinnor var andelen 83 procent och bland män 91 procent.

**Diagram 6.5 Årlig inkomst bland studerande med omställningsstudiestöd 2023**  
Fördelade efter kön, belopp i kronor, andelar i procent



Den genomsnittliga årliga inkomsten var 439 000 kronor, medan medianinkomsten var 416 000 kronor. Kvinnors genomsnittliga inkomst och medianinkomst var något lägre än mäns.

Äldre studerande hade högre årlig inkomst än yngre studerande och de som studerade med omställningsstudiestöd på universitet och högskola hade högre inkomster än studerande inom övriga skolformer. Av de högskolestuderande hade 90 procent en årlig inkomst på minst 334 400 kronor per år. Motsvarande andel på yrkeshögskola och folkhögskola var 85 procent och på komvux var den 75 procent.

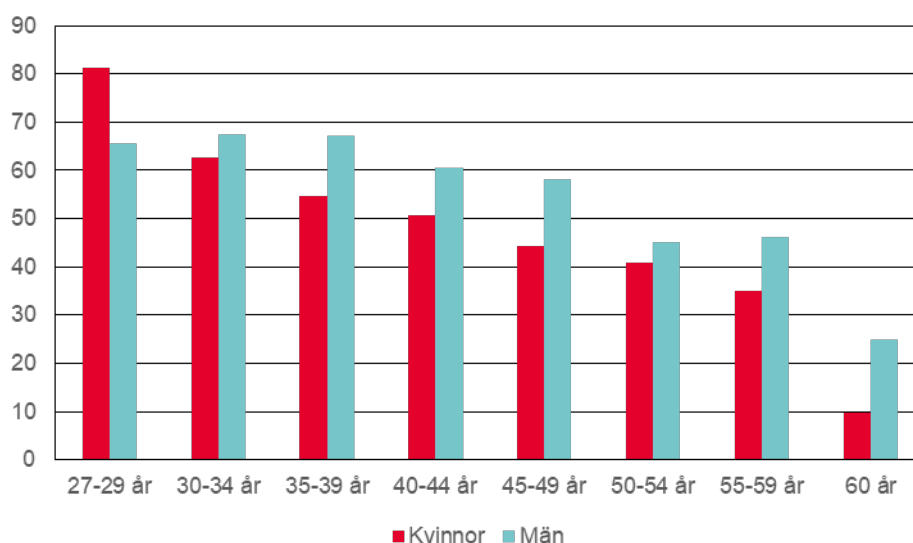
## 6.2.3 Hälften av de studerande tog lån

Under 2023 var det 2 700 studerande som tog omställningsstudielån. De utgjorde 52 procent av samtliga studerande med omställningsstudiestöd. Lånebenägenheten, det vill säga andelen av stödtagarna som även tar lån, var lägre bland kvinnor än bland män. Det var 1 500 av kvinnorna (47 procent) som tog lån och 1 200 av männen

(60 procent). Det innebär att lånebenägenheten under det första året var högre än vad som förväntades när stödet infördes.<sup>116</sup>

I jämförelse med studerande med studiemedel har studerande med omställningsstudiestöd en lägre lånebenägenhet.<sup>117</sup> Det beror rimligen på omställningsstudiebidragets relativt höga nivå. Män har större benägenhet än kvinnor att ta lån och det gäller i alla åldersgrupper utom i den yngsta (27–29 år). Den består dock av få personer.

**Diagram 6.6 Lånebenägenhet 2023**  
Fördelat efter åldersgrupp och kön, andelar i procent



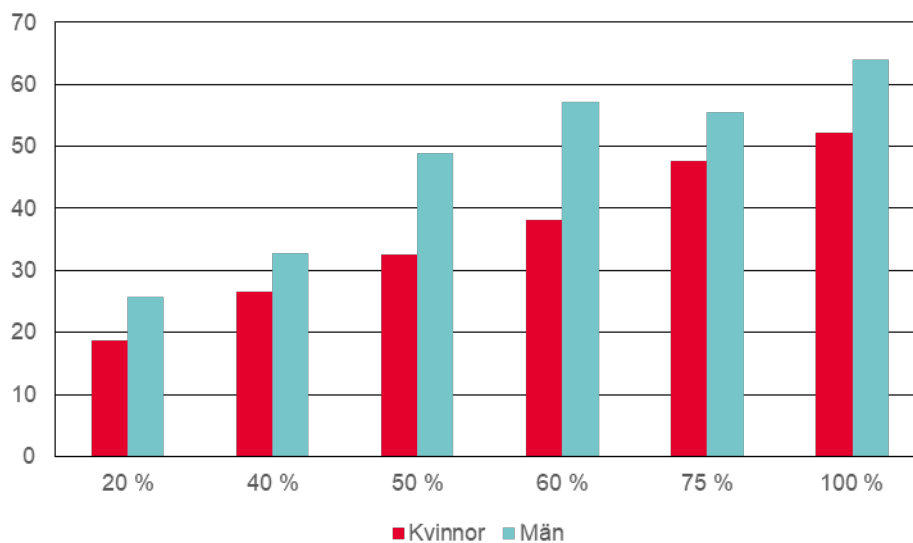
Trots att det inom omställningsstudiestödet inte finns någon åldersrelaterad begränsning för rätten till studielån, är lånebenägenheten bland äldre lägre än bland yngre. Av dem som är 50 år eller äldre tog 39 procent lån, jämfört med 56 procent av dem som är yngre än 50 år. En förklaring kan vara att lånets återbetalningstid blir kortare för äldre studerande och att de därför är försiktigare med sitt låntagande.

De som studerar deltid tar mer sällan lån än de som studerar heltid. Detta beror troligen på att de oftare arbetar vid sidan om sina studier och därför inte behöver låna. Lägst benägenhet att ta lån fanns bland dem som studerade med 20 procents takt. Av dem tog 21 procent lån, vilket kan jämföras med att 57 procent av de heltidsstuderande tog lån.

<sup>116</sup> Lånebenägenheten uppskattades i promemorian *Omställningsstudiestöd - för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* till att kunna ligga på 35 procent av stödtagarna (Ds 2021:18).

<sup>117</sup> Lånebenägenheten var 75 procent bland studerande med studiemedel.

**Diagram 6.7 Lånebenägenhet 2023**  
Fördelat efter studietakt och kön, andelar i procent

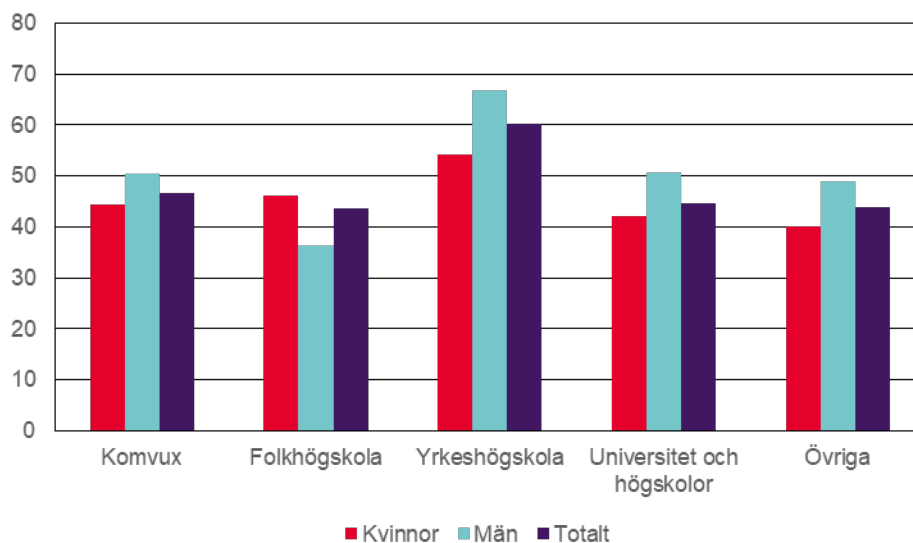


### Högre lånebenägenhet inom yrkeshögskolan

Benägenheten att låna var klart högst bland dem som studerade vid yrkeshögskolan. Av dem var det 60 procent som tog lån. Ett skäl till den förhållandevis höga lånebenägenheten inom yrkeshögskolan är att andelen män och andelen yngre studerande är högre där än inom övriga skolformer. Män och yngre tar i regel oftare lån än kvinnor och äldre.

Lånebenägenheten är högre på eftergymnasial nivå, där 52 procent tar lån, än på gymnasienivå (45 procent). De som studerar på högskola och universitet tar emellertid lån i ungefär samma utsträckning som studerande på komvux.

**Diagram 6.8 Lånebenägenhet 2023**  
Fördelat efter skolform<sup>1</sup> och kön, andelar i procent



<sup>1</sup> Till övriga skolformer räknas konst- och kulturutbildningar, eftergymnasiala utbildningar som inte ingår i de andra skolformerna, utbildningar som omställningsorganisationerna har köpt åt de studerande samt studerande där uppgifter om skolform saknas.

## 6.3 Återkrav

Om CSN betalar ut omställningsstudiestöd som den studerande inte har rätt till, återkräver vi beloppet. I vissa fall gör vi det genom att dra av felaktigt utbetalda belopp på kommande utbetalningar. Personer med avräkning och de avräknade beloppen ingår inte i det här avsnittet.

Den som får ett återkrav ska normalt betala tillbaka det omedelbart, men den studerande kan få en betalningsplan om det finns skäl för det. På återkrav av omställningsstudiestöd utgår ränta från den dag pengarna betalas ut. Belopp som redovisas i det här avsnittet inkluderar inte påförd ränta eller administrativa avgifter.

Under 2023 fick 71 personer återkrav av omställningsstudiestöd och sammanlagt återkrävdes 1,1 miljoner kronor. Det motsvarar omkring 15 200 kronor per person. Det genomsnittligt återkrävda beloppet var lägre bland kvinnor, 12 500 kronor, än bland män, 20 200 kronor.

Den vanligaste orsaken till återkrav är att den studerande arbetat i högre omfattning än vad studiernas omfattning medger.

# 7 Återbetalning

Antalet personer som har en studieskuld fortsätter att öka. Återbetalningsgraden minskar för låntagare bosatta i Sverige, medan den ökar bland låntagare bosatta utomlands. Andelen låntagare som har nedsättning av sina årsbelopp med hänsyn till studier är den lägsta på många år. Däremot ökar antalet personer som ansöker om nedsättning med hänsyn till sin inkomst kraftigt.

## 7.1 Återbetalningsregler

Studiestödet ska bidra till ett högt deltagande i utbildning. Samtidigt slår målen för studiestödet fast att det ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid. För att målen ska uppnås är det alltså även viktigt att den del av studiestödet som utgörs av lån återbetalas. I detta kapitel behandlas återbetalning av lån och återkrav.<sup>118</sup>

### 7.1.1 Lånetyper

CSN administrerar återbetalningen av fyra typer av lån för studier:

- Studiemedel, lån utbetalda före den 1 januari 1989
- Studielån, lån utbetalda mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001
- Annuitetslån utbetalda mellan den 1 juli 2001 och den 31 december 2021
- Annuitetslån utbetalda från och med den 1 januari 2022

Lånetypen studiemedel, som lämnades före 1989, är ett annuitetsliknande lån. Detta lån betalar låntagaren normalt tillbaka innan 50 års ålder.

Lånetypen studielån, som lämnades mellan 1989 och 2001, har en inkomstbaserad återbetalning. Det innebär att låntagaren betalar tillbaka 4 procent av inkomsten enligt det senaste beslutet om slutlig skatt.

Lånetypen annuitetslån lämnas sedan 1 juli 2001 och lånet är konstruerat ungefär som ett vanligt annuitetslån. Skillnaden är att den årliga återbetalningen är något större i slutet än i början av återbetalningstiden. På lånet läggs ränta från den dag som CSN betalar ut lånet. Återbetalningstiden beror på skuldens storlek och låntagarens ålder, men är maximalt 25 år.

Från och med den 1 januari 2022 betalas en ny typ av annuitetslån ut. Denna lånetyp infördes med anledning av att åldersgränsen för tilldelning av lån höjdes, samt att motsvarande åldersgränser för beräkning av årsbelopp och avskrivning av lån också höjdes.<sup>119</sup>

---

<sup>118</sup> Med lån avses de lån som framgår av 7.1.1 samt uppsagda lån inom dessa lånetyper. Lån enligt studiehjälpsreglementet (beviljade 1964–1973) ingår ej, inte heller lån som i sin helhet omfattas av skuldsanering. Ränta och administrativa avgifter ingår i de belopp som anges om inte annat framgår.

<sup>119</sup> Proposition 2020/21:122. [Bättre studiestöd högre upp i åldrarna.](#)

Räntan för de två typerna av annuitetslån och för lånetypen studielån var 0,59 procent under 2023.

Samtliga lånetyper kan sägas upp till omedelbar betalning i de fall där låntagaren inte betalar på sitt lån, trots påminnelser och krav. Uppsagda lån redovisas tillsammans med ordinarie lån inom respektive lånetyp, i de fall det är relevant.

## 7.1.2 Trygghetsregler för nedsättning och avskrivning av lån

Inom samtliga lånetyper finns det trygghetsregler som gör det möjligt för låntagaren att få den årliga återbetalningen nedsatt till ett lägre belopp. Den som är återbetalningsskyldig för sitt lån kan få nedsättning av årsbeloppet om hen på nytt studerar med studiemedel eller studiestartsstöd. Grundutbildning med värnplikt längre än 60 dagar, enligt lagen om totalförsvarspplikt, eller deltagande i en utbildning till reserv- eller yrkesofficer, ger också rätt till nedsättning.

Låntagare med låga inkomster har möjlighet att ansöka om och få nedsättning med hänsyn till sin inkomst. För låntagare med annuitetslån kan till exempel årsbeloppet sättas ned till 5 eller 7 procent av den beräknade inkomsten, beroende på låntagarens ålder.<sup>120</sup> Den som vid en beräkning av inkomsten på detta sätt får ett årsbelopp som understiger det tidigare årsbeloppet med minst 1 574 kronor<sup>121</sup> kan beviljas nedsättning med hänsyn till sin inkomst. En efterkontroll av inkomsten sker gentemot taxeringen för året. Det är även möjligt att få betala ett lägre årsbelopp om det finns synnerliga skäl, exempelvis om låntagaren regelbundet får försörjningsstöd.

I vissa fall kan en studieskuld skrivas av helt eller delvis, på grund av exempelvis ålder eller dödsfall. En avskrivning kan även göras om det finns synnerliga skäl. Denna prövning är mycket restriktiv.

## 7.2 Låntagare och fordran

I de kommande avsnitten presenterar vi först utvecklingen av antalet personer som har en studieskuld. Därefter presenterar vi storleken på fordran för lån, det vill säga hur stora de samlade studieskulderna är. Vi redogör även för låntagarnas genomsnittliga skuldsättning.

### 7.2.1 Antalet låntagare fortsätter att öka

Den 31 december 2023 fanns det 1 759 600 låntagare med en studieskuld.<sup>122</sup> Det är en rekordhög siffra. Antalet låntagare med en studieskuld ökade med 29 300 personer under 2023. De senaste årens ökning har varit förhållandevis stora, vilket beror på att de nya låntagarna har varit fler än de låntagare som har slutreglerat sina lån. Antalet studerande med studielån har ökat under många år, framförallt under 2020 och 2021, som en följd av covid-19-pandemin. Under 2023 var det totala antalet lån

<sup>120</sup> Till och med det år låntagaren fyller 49 år kan årsbeloppet sättas ned till 5 procent av inkomsten. Från och med det år låntagaren fyller 50 år kan årsbeloppet sättas ned till 7 procent av inkomsten, i beräkningsunderlaget tas även hänsyn till del av eventuell förmögenhet.

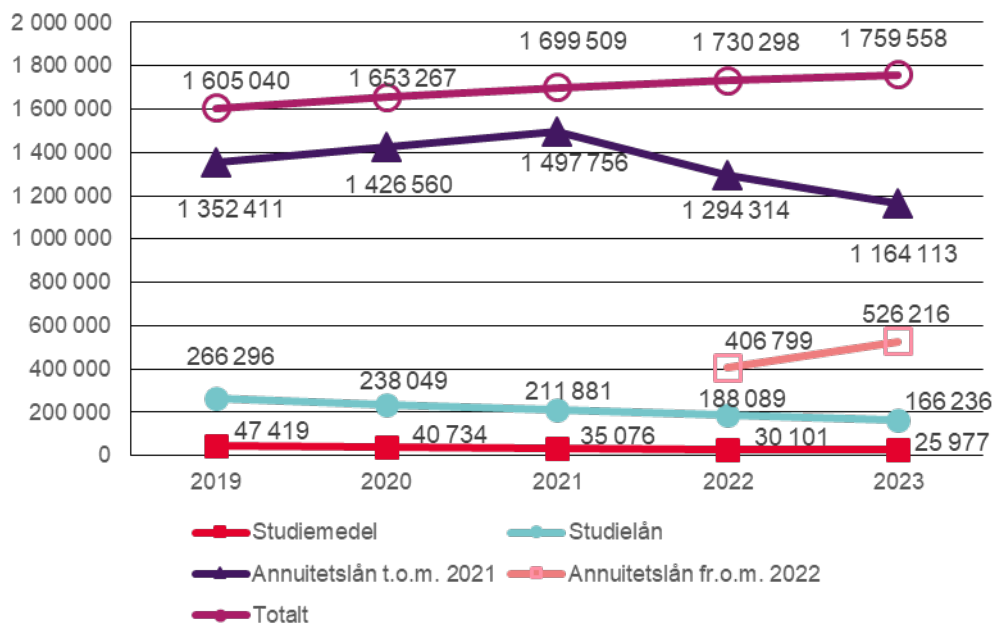
<sup>121</sup> 3 procent av prisbasbeloppet för 2023.

<sup>122</sup> Personer vars hela skuld omfattas av skuldsanering ingår inte i statistiken.



1 882 500 stycken. Antalet lån har minskat under året, till följd av att många som haft två eller flera lån har valt att slå ihop dessa till ett lån.

**Diagram 7.1 Antal personer med studieskuld, 2019–2023**  
Fördelat efter lånetyp och totalt<sup>1</sup>, per den 31 december



<sup>1</sup> Personer med flera lånetyper räknas bara en gång. Nettoräknat antal.

Antalet låntagare minskar naturligt nog för de båda äldsta lånetyperna, medan de under lång tid har ökat för det första annuitetslånet. Eftersom ett nytt annuitetslån betalas ut från och med 1 januari 2022 minskar nu även antalet låntagare som har det första annuitetslånet, och enbart det nya annuitetslånet ökar i antal. Minskningen beror dels på att det äldre annuitetslånet inte längre betalas ut och dels på att många låntagare med båda typerna av annuitetslån valt att slå ihop sina lån och därför bara har det nya annuitetslånet.

Av alla låntagare var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Andelen kvinnor var högst inom lånetypen studielån, där 60 procent var kvinnor och 40 procent var män. Andelen kvinnor var lägst inom lånetypen studiemedel, där 54 procent av låntagarna var kvinnor och 46 procent var män.

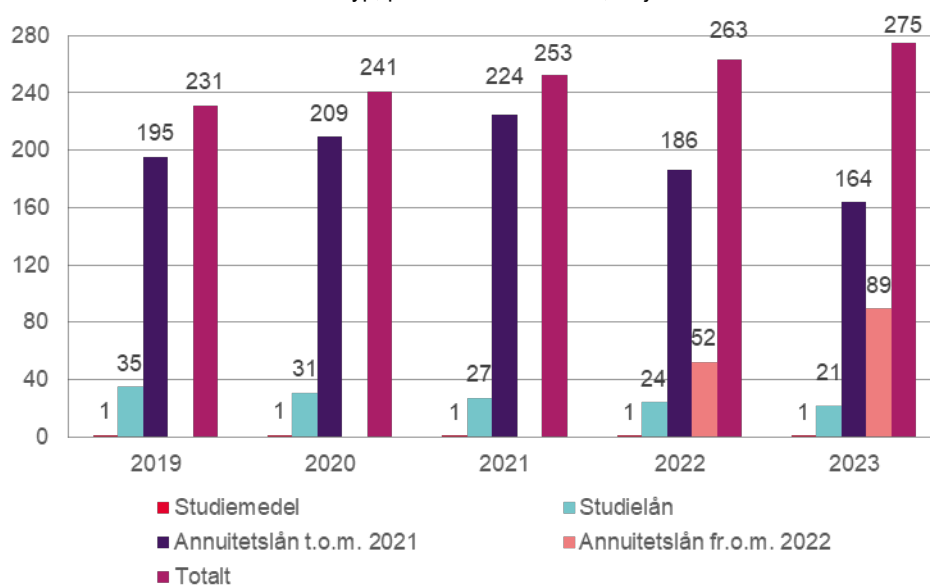
De flesta låntagare har bara en lånetyp. Antalet låntagare med flera olika lånetyper har minskat under lång tid, i takt med att de två äldsta lånetyperna successivt har fasats ut. Men under 2022 ökade antalet låntagare med mer än en lånetyp kraftigt till följd av införandet av ytterligare en lånetyp, för att därefter åter minska något. Att ha flera lån som ska betalas samtidigt ökar risken för betalningsproblem. Vid ingången av 2022 hade 97 procent av låntagarna endast en lånetyp, vid ingången av 2024 var andelen med en lånetyp 93 procent. Ungefär 121 000 personer hade två lånetyper, vilket är en liten minskning jämfört med 2023. Att antalet minskat beror på att många låntagare med dubbla lån valt att slå ihop sina lån till ett lån. Den vanligaste kombinationen var tidigare lånetyperna annuitetslån och studielån, men sedan 2022 är det vanligare att låntagare har en kombination av de båda annuitetslånen. Antalet låntagare med tre

lånetyper uppgick till knappt 1 000 personer och ett fåtal personer hade alla fyra lånetyperna.

## 7.2.2 Fordran på lån ökar

Den utestående fordran var 275,0 miljarder kronor för de fyra lånetyperna den 31 december 2023, inklusive uppsagda lån och avgifter.<sup>123</sup> Kvinnors andel av den totala fordran för lån är 59 procent.

**Diagram 7.2 Utestående fordran av lån för studier, 2019–2023**  
Fördelat efter lånetyp, per den 31 december, miljarder kronor



Den totala fordran ökade med 12,0 miljarder kronor under 2023. Det är en ökning med 5 procent från föregående år.

Den främsta orsaken till att fordran ökar är att utbetalningarna av lån är större än inbetalningarna. Under 2023 betalade CSN ut 25,4 miljarder kronor i form av lån medan inbetalningarna av lån var 14,7 miljarder kronor.

Jämfört med utgången av 2022 har den utestående fordran för avgifter inom de olika lånetyperna<sup>124</sup> ökat med 3 procent till 1,8 miljarder kronor. Att fordran för avgifter ökar beror på att många av dem som debiteras påminnelseavgifter<sup>125</sup> redan har betalningssvårigheter. Därför ligger påminnelseavgifterna ofta obetalda under en lång tid.

Låntagarnas ålder skiljer sig åt mellan de olika lånetyperna. Låntagarna med studiemedel är äldst, medan låntagarna med de två annuitetslånen är yngst. Åldersskillnaderna innebär även att låntagarnas inkomster och utgifter varierar. Detta gör det

<sup>123</sup> Den totala utestående lånefordran var 275,5 miljarder kronor när även studielån enligt studiehjälpsreglementet (beviljade 1964–1973) samt belopp som lyfts ut från ordinarie lån i samband med skuldsanering inkluderas.

<sup>124</sup> Inklusivt uppsagda lån.

<sup>125</sup> Vid utebliven eller försenad betalning skickar CSN en påminnelse till låntagaren. Påminnelseavgiften är 450 kronor för varje påminnelse.

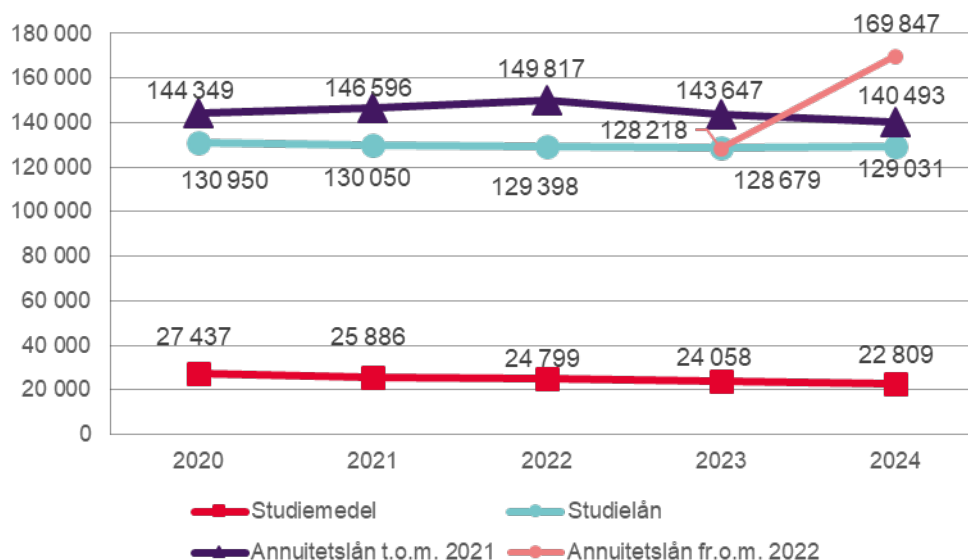
svårt att jämföra lånetyperna, exempelvis när det gäller debiterade och inbetalda belopp, reserveringar för låneförluster och andelen låntagare som beviljas nedsättning.

### 7.2.3 Den genomsnittliga skulden ökar

Den 1 januari 2024 var den genomsnittliga skulden för alla låntagare 156 300 kronor. Det är 5 000 kronor högre än året innan. Den genomsnittliga studieskulden varierar dock kraftigt mellan lånetyperna.

Den främsta orsaken till skillnaderna i genomsnittliga skulder mellan lånetyperna är att låntagare med lånetyperna studiemedel och studielån är äldre än låntagare med annuitetslån. De allra flesta med de båda äldre lånetyperna har lämnat studierna bakom sig och betalar i stället av på sina studieskulder.

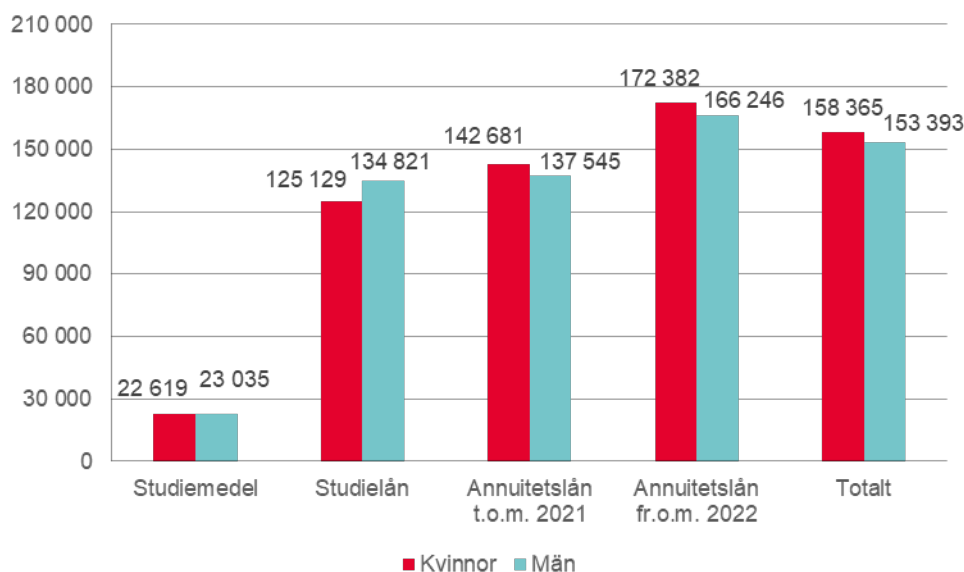
**Diagram 7.3 Genomsnittlig ingående studieskuld, 2020–2024**  
Fördelat efter lånetyp, per den 1 januari, belopp i kronor



Den genomsnittliga skulden för låntagare med annuitetslån utbetalda till och med år 2021 fortsatte minska under 2023, till följd av att lånetypen inte längre betalas ut, och uppgick till 140 500 kronor vid ingången av 2024. Den genomsnittliga skulden är nu högst för det nya annuitetslånet. För denna lånetyp var den genomsnittliga skulden 169 800 kronor vid ingången av 2024. Den genomsnittliga skulden beror både på hur mycket de studerande lånar och på hur mycket de betalar på sina lån. Lånedelen har höjts flera gånger de senaste åren, vilket leder till ökad skuldsättning. Skuldsättningen inom de båda annuitetslånen är svår att värdera i nuläget. Det beror på att en del låntagare har fört över hela sin tidigare studieskuld till det nya annuitetslånet, att en del har skuld i båda annuitetslånen, och att vissa precis har börjat studera och därför enbart har skuld i det senaste annuitetslånet. På några års sikt kommer skuldsättningen dock att bli mer stabil inom respektive lånetyp.

Genomsnittsskulden minskade för den äldsta lånetypen, studiemedel, medan den ökade marginellt för lånetypen studielån. Ökningen beror bland annat på den höjda räntan.

**Diagram 7.4 Genomsnittlig skuld, 1 januari 2024**  
Fördelat efter kön, lånetyp och totalt<sup>1</sup>, belopp i kronor



<sup>1</sup> Kategorin inkluderar även låntagare med mer än ett lån.

Kvinnor har högre genomsnittlig skuld inom annuitetslånen än män. Det beror på att kvinnor i genomsnitt tar lån under något längre tid än män. Den genomsnittliga skulden för annuitetslån utbetalda till och med 2021 var 142 700 kronor för kvinnor och 137 500 kronor för män vid ingången av 2024. Det är en minskning jämfört med året innan för både kvinnor och män, vilket beror på att lånetypen inte längre betalas ut. Inom det nya annuitetslånet var den genomsnittliga skulden 172 400 kronor för kvinnor och 166 200 kronor för män.

För att ge en tydligare bild av hur mycket de studerande med lånetyperna annuitetslån lånar under studietiden redovisar vi i avsnitt 4.4.2. studieskulderna vid återbetalningens början, bland annat fördelat på utbildningsnivå.

Inom lånetyperna studielån och studiemedel har män högre genomsnittlig skuld än kvinnor. Detta beror på att lånetyperna är på väg att fasas ut och på att många låntagare med lägre kvarvarande skulder slutreglerar sina lån. Allt eftersom låntagare slutreglerar sina skulder utgörs de kvarvarande låntagarna i allt högre utsträckning av låntagare som inte betalar enligt betalningsplan. Männen är överrepresenterade bland dessa.

## 7.3 Debitering och inbetalning

Varje år debiteras de låntagare som är återbetalningsskyldiga ett så kallat årsbelopp som de ska betala under året. I kommande avsnitt redogör vi för antalet återbetalningsskyldiga låntagare, årsbeloppen som de ska betala, samt hur mycket låntagarna betalar in.

### 7.3.1 Återbetalningsskyldiga låntagare

En låntagare blir återbetalningsskyldig vid det årsskifte som inträffar tidigast sex månader efter den senaste perioden med studiestöd.

Den 1 januari 2023 var det 1 466 600 låntagare som var återbetalningsskyldiga, vilket är en ökning med 34 600 personer jämfört med 2022. Av de återbetalningsskyldiga låntagarna var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Totalt blev 113 000 låntagare återbetalningsskyldiga vid ingången av 2023. Totalt var 85 procent av alla låntagare återbetalningsskyldiga under året. Inom de två äldsta lånetyperna, studiemedel och studielån, är samtliga låntagare återbetalningsskyldiga. Det var 93 procent av låntagarna med det äldre annuitetslånet som var återbetalningsskyldiga under 2023. Detta är en ökning med 11 procentenheter jämfört med 2022 och ökningen beror på att lånet inte längre betalas ut. För annuitetslån taget efter 1 januari 2022 hade 25 procent av låntagarna hunnit bli återbetalningsskyldiga år 2023. Mer information om nya återbetalare finns i avsnitt 4.4.

### 7.3.2 Högst genomsnittligt årsbelopp inom lånetypen studielån

CSN debiterade låntagarna 15,4 miljarder kronor i årsbelopp för betalningsåret 2023. Efter ändringar under året var årsbeloppen som slutligen debiterades vid utgången av 2023 totalt 13,8 miljarder kronor, det vill säga 1,7 miljarder kronor lägre än de ursprungliga årsbeloppen i januari. Det innebär att det debiterade beloppet minskade med 11 procent under året.

Den främsta orsaken till att ett årsbelopp ändras är nedsättning (se avsnitt 7.4), vilket stod för 1,6 miljarder kronor av de minskade årsbeloppen.

Det genomsnittliga årsbeloppet är högst inom lånetypen studielån. Det beror på att årsbeloppet inom studielån utgör 4 procent av den senast taxerade inkomsten. Årsbeloppet återspeglar därmed inkomstnivån bland låntagare med den lånetypen och det är vanligast med ett årsbelopp i intervallet 15 000–19 999 kronor.

Ungefär hälften av alla återbetalningsskyldiga med något av annuitetslånen debiterades ett årsbelopp inom intervallet 7 000–7 999 kronor för år 2023. Det beror på att nya återbetalningsskyldiga låntagare vars återbetalningstid beräknas till mindre än 25 år debiteras ett årsbelopp som är 15 procent av prisbasbeloppet.<sup>126</sup> Detta motsvarade 7 875 kronor under 2023. Det genomsnittliga årsbeloppet låg på 10 000 kronor för låntagare med det äldre annuitetslånet och 9 000 kronor för låntagare med det nya annuitetslånet under 2023.

Bland återbetalningsskyldiga med lånetypen studiemedel är årsbeloppen generellt lägre. Under 2023 var det genomsnittliga årsbeloppet för denna lånetyp 3 950 kronor.

---

<sup>126</sup> Prisbasbeloppet för 2023 var 52 500 kronor.

**Tabell 7.1**      **Genomsnittligt ursprungligt årsbelopp 2023**  
Kronor, fördelat efter kön och lånetyp

	Kvinnor	Män	Totalt
Studiemedel	4 565	3 152	3 950
Studielån	13 501	12 719	13 191
Annuitetslån t.o.m. 2021	10 068	9 851	9 976
Annuitetslån fr.o.m. 2022	9 108	8 934	9 031

Vid ingången av 2023 hade kvinnor ett högre genomsnittligt ursprungligt årsbelopp än män inom alla fyra lånetyper.

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns årsbelopp är minst inom lånetypen annuitetslån. Återbetalningsskyldiga kvinnor med annuitetslån debiteras ett genomsnittligt årsbelopp som är cirka 200 kronor högre än männens. Det förklaras av att kvinnor har högre genomsnittliga skulder än män.

### 7.3.3 Det inbetalda beloppet ökar

Det gjordes inbetalningar på 14,7 miljarder kronor<sup>127</sup> för lånetyperna studiemedel, studielån och de båda annuitetslånen under 2023. Det är en ökning med 760 miljoner kronor jämfört med föregående år. De förtida inbetalningarna minskade med 20 miljoner kronor under 2023.

Inbetalningarna varierar kraftigt mellan de olika lånetyperna. För det nya annuitetslånet betalades det in 870 miljoner under året och för det äldre annuitetslånet var inbetalningarna 11,2 miljarder kronor under samma period. Motsvarande siffra för studielånet var 2,5 miljarder kronor. För lånetypen studiemedel betalades det in 92 miljoner kronor under 2023.

Över tid har det inbetalda beloppet för annuitetslånen ökat medan det har minskat för lånetyperna studielån och studiemedel. Det beror på att antalet återbetalningsskyldiga låntagare med annuitetslån har ökat. Inom lånetyperna studielån och studiemedel blir låntagarna färre i takt med att lånen slutregleras.

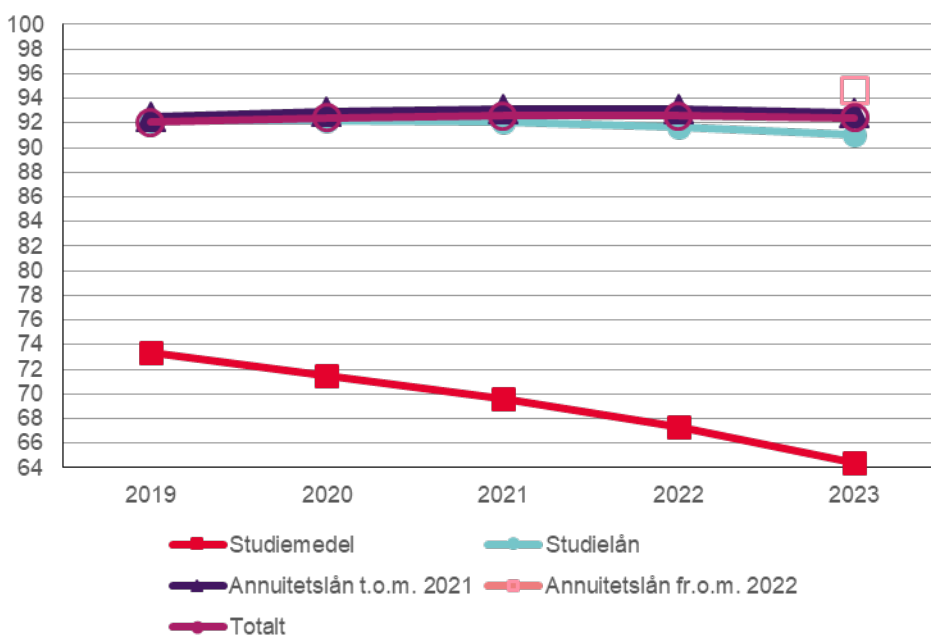
### Återbetalningsgraden minskar något

Av de debiterade årsbeloppen för 2023 betalade låntagarna under året in totalt 12,7 miljarder kronor exklusive avgifter.

Totalt betalade låntagarna in 92,4 procent av det debiterade årsbeloppet under 2023. Det är en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med 2022.

<sup>127</sup> Här ingår inbetalningar av årsbelopp för 2023, inbetalningar av tidigare årsbelopp, förtida inbetalningar, avgifter och inbetalningar på uppsagda lån.

**Diagram 7.5 Inbetalt av debiterat årsbelopp 2019–2023**  
Andel i procent<sup>1</sup>, fördelat efter betalningsår och lånetyp



<sup>1</sup> Observera att skalan i diagrammet är bruten.

Under 2023 betalade låntagare med annuitetslån in högst andel av det debiterade årsbeloppet med 94,6 procent för det nya annuitetslånet och 92,8 procent för det äldre annuitetslånet. Låntagare med lånetypen studielån betalade in 91,1 procent av årsbeloppet och låntagare med lånetypen studiemedel betalade in klart lägst andel, 64,5 procent. Andelen inbetalt minskade dessutom något jämfört med föregående år för låntagare med alla de tre äldre lånetyperna. Framförallt inom lånetypen studiemedel har många av de låntagare som har betalat tillbaka enligt sina ordinarie betalningsplaner redan slutreglerat sina skulder. Detta innebär att många av de kvarvarande låntagarna har någon form av betalningsproblem.

**Tabell 7.2 Inbetalt<sup>1</sup> av debiterat årsbelopp 2023**  
Inbetalt under betalningsåret, fördelat på lånetyp och kön. Andel i procent.

	Kvinnor	Män	Totalt
<b>Annuitetslån fr.o.m. 2022</b>	95,4	93,7	94,6
<b>Annuitetslån t.o.m. 2021</b>	93,8	91,4	92,8
<b>Studielån</b>	93,1	87,8	91,1
<b>Studiemedel</b>	74,9	44,1	64,5
<b>Totalt</b>	<b>93,6</b>	<b>90,7</b>	<b>92,4</b>

<sup>1</sup>Inbetalningarna har ställts i förhållande till det aktuella debiterade beloppet per den 31 december 2023.

Kvinnor betalar in en högre andel av det debiterade årsbeloppet inom alla fyra lånetyperna. Betalningsgraden är högst bland kvinnor med lånetyperna annuitetslån, medan män med den äldsta lånetypen studiemedel betalar in klart lägst andel av det debiterade årsbeloppet.

Inom lånetypen studiemedel skiljer det mer än 30 procentenheter i betalningsgrad mellan kvinnor och män. Som tidigare nämnts har de som betalat enligt plan

slutreglerat sina skulder och låntagarna som återstår utgörs i hög grad av personer som har eller har haft betalningsproblem. Män är överrepresenterade bland dessa. Dessutom saknar CSN giltig adress till en betydligt högre andel män än kvinnor inom denna lånetyp. Återbetalningsgraden är mycket låg bland låntagarna som CSN saknar giltig adress till.

Det är stora skillnader mellan i vilken utsträckning bosatta i Sverige och bosatta utomlands betalar det debiterade årsbeloppet. Under betalningsåret 2023 var betalningsgraden 94,1 procent bland låntagare som var bosatta i Sverige jämfört med 81,4 procent bland låntagare som var bosatta utomlands.

Andelen inbetalt av debiterat årsbelopp har fortsatt öka bland utlandsbosatta låntagare under 2023, medan den minskat bland låntagare i Sverige. Sedan 2013 har betalningsgraden under betalningsåret ökat med 13 procentenheter för bosatta utomlands, medan betalningsgraden för bosatta i Sverige har ökat med 1 procentenhet under samma period. Läs mer om låntagare bosatta utomlands i avsnitt 7.8.

Låntagare som CSN saknade adress till betalade in 3,7 procent av de debiterade årsbeloppen under 2023.



**Tabell 7.3 Ackumulerade inbetalningar av debiterade årsbelopp 2020–2023**  
Andel i procent<sup>1</sup>, fördelat på alla lånetyper, betalningsår och bosättning

		Betalningsår			
		2020	2021	2022	2023
<b>Betalningsåret</b>	Totalt (oavsett bosättning)	92,4	92,6	92,6	92,4
	Bosatta i Sverige	94,3	94,4	94,4	94,1
	Bosatta utomlands	78,2	80,0	80,9	81,4
	Okänd bosättning	3,5	3,6	3,7	3,7
	Totalt bosatta utomlands och okänd bosättning <sup>2</sup>	64,8	65,8	66,0	66,5
<b>Betalningsåret +1 år</b>	Totalt (oavsett bosättning)	94,5	94,6	94,7	
	Bosatta i Sverige	96,2	96,3	96,3	
	Bosatta utomlands	83,4	84,6	85,4	
	Okänd bosättning	6,2	5,7	5,9	
	Totalt bosatta utomlands och okänd bosättning <sup>2</sup>	69,5	70,0	70,2	
<b>Betalningsåret +2 år</b>	Totalt (oavsett bosättning)	95,3	95,3		
	Bosatta i Sverige	96,8	96,9		
	Bosatta utomlands	85,1	85,9		
	Okänd bosättning	8,7	8,0		
	Totalt bosatta utomlands och okänd bosättning <sup>2</sup>	71,6	71,8		
<b>Betalningsåret +3 år</b>	Totalt (oavsett bosättning)	96,1			
	Bosatta i Sverige	97,6			
	Bosatta utomlands	87,0			
	Okänd bosättning	11,5			
	Totalt bosatta utomlands och okänd bosättning <sup>2</sup>	73,7			

<sup>1</sup> Inbetalningarna har ställts i förhållande till det aktuellt debiterade beloppet per den 31 december respektive år. För det tredje året efter betalningsåret har inbetalningarna ställts i relation till det aktuellt debiterade beloppet per den 30 november samma år.

<sup>2</sup> I denna uppgift ingår dels de som är bosatta utomlands, dels de som CSN saknar adress till och där större andelen antas vara bosatta utomlands.

Det görs relativt stora inbetalningar även efter betalningsåret. Under 2023 betalade låntagarna in 731 miljoner kronor i årsbelopp och avgifter för tidigare år. Det beror på att årsbeloppet debiteras i tre år efter betalningsåret. Därefter återförs beloppet till låntagarens skuld, om det fortfarande är obetalt.

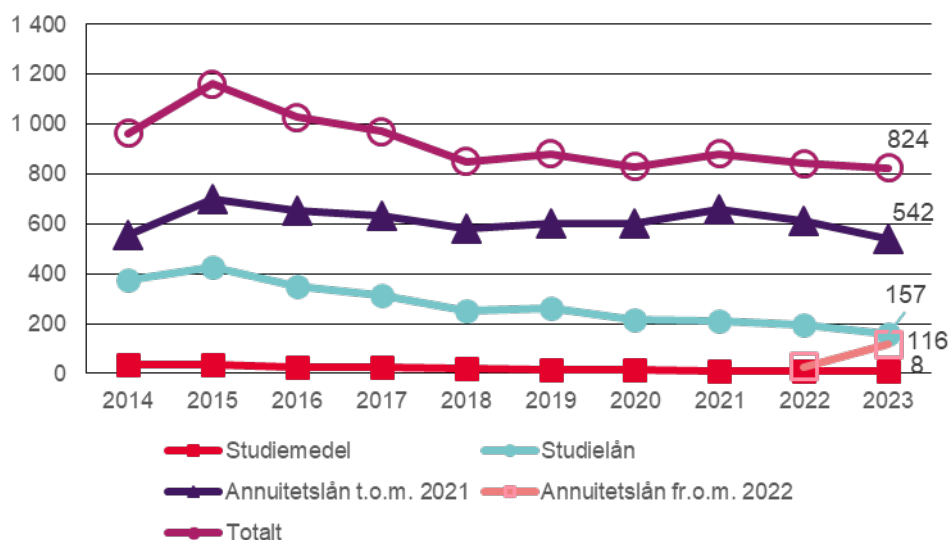
Bosatta i Sverige hade betalat in 94,3 procent av det debiterade beloppet under betalningsåret 2020 och 97,6 procent tre år efter betalningsåret, det vill säga 2023. Bosatta utomlands hade betalat in 87,0 procent av det debiterade beloppet tre år efter betalningsåret, jämfört med 78,2 procent under betalningsåret. Det innebär att bosatta utomlands betalar in en relativt stor andel av det debiterade beloppet efter betalningsåret.

Totalt, oavsett bosättning, hade alla låntagare betalat in 96,1 procent av det debiterade årsbeloppet tre år efter betalningsåret 2020.

## Svag minskning av förtida inbetalningar

Under 2023 betalade 95 600 låntagare in 824 miljoner kronor i förtida inbetalningar. Nivån på de förtida inbetalningarna har varit ganska stabil under de senaste sex åren. De minskade endast marginellt under 2023.

**Diagram 7.6 Förtida inbetalningar 2014–2023**  
Miljoner kronor, fördelat efter lånetyp och totalt



De förtida inbetalningarna utgjorde 6 procent av de totala inbetalningarna<sup>128</sup> under 2023. Det var en högre andel kvinnor än män som gjorde en förtida inbetalning.

Det förtida inbetalade beloppet minskade under 2023 för det äldre annuitetslånet och för lånetyperna studiemedel och studielån, medan de ökade för det nya annuitetslånet. Högst andel förtida inbetalningar gjordes inom det nya annuitetslånet, där var 14 procent av inbetalningarna förtida.<sup>129</sup>

Inom den största lånetypen, annuitetslån utbetalda till och med 2021, slutreglerade 15 100 personer sina lån genom en förtida inbetalning under 2023.

## 7.4 Nedsatta årsbelopp

Nedsättning av årsbelopp kan bland annat beviljas om låntagaren har en låg inkomst, om låntagaren börjar studera med studiestöd igen eller om det finns synnerliga skäl. Synnerliga skäl kan exempelvis vara om låntagaren har försörjningsstöd eller skuldsanering.

<sup>128</sup> Totala inbetalningar utan avgifter för lånetyperna studiemedel, studielån, annuitetslån t.o.m. 2021 och annuitetslån fr.o.m. 2022.

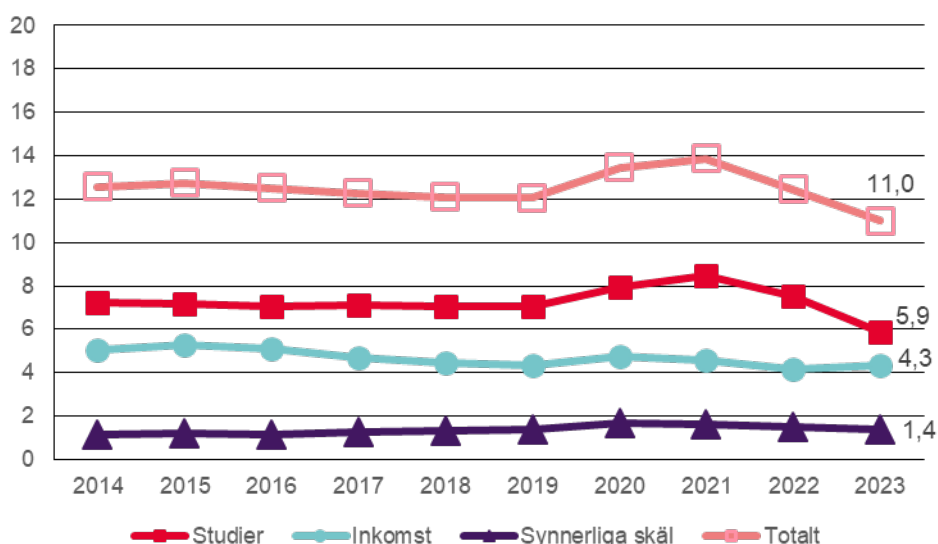
<sup>129</sup> Det var första gången som låntagarna med det nya annuitetslånet debiterades ett årsbelopp under 2023, vilket inverkar på nivån av förtida inbetalningar.

### 7.4.1 Andelen låntagare med nedsättning av årsbeloppen minskar

Vid utgången av 2023 hade 161 000 personer nedsättning av årsbeloppen. Det är en minskning med 17 000 personer, eller 10 procent, jämfört med föregående år. Det är en ovanligt stor minskning.

Totalt hade 11 procent av de återbetalningsskyldiga låntagarna nedsättning av sina årsbelopp. Det är den lägsta andelen på många år. Under covid-19-pandemin ökade andelen låntagare med nedsättning förhållandevis mycket. Det berodde främst på att fler återbetalningsskyldiga låntagare fortsatte att studera med studiemedel, och därmed fick nedsättning med hänsyn till studier. En annan orsak var att fribeloppet var tillfälligt avskaffat till och med första halvåret 2022, vilket gjorde att många återbetalningsskyldiga låntagare studerade med studiemedel vid sidan av sitt ordinarie arbete. Denna möjlighet fanns inte kvar under 2023.

**Diagram 7.7 Andel av återbetalningsskyldiga låntagare med nedsättning av årsbelopp för aktuellt betalningsår, den 31 december 2014–2023**  
Fördelat efter skäl och totalt, andelar i procent



Antalet personer som hade nedsättning med hänsyn till studier år 2023 minskade med hela 20 procent jämfört med året innan, till 86 400 personer. Minskningen beror på att antalet studerande med studiemedel minskade.

Antalet personer som ansökte om nedsättning med hänsyn till sin inkomst ökade med 19 procent jämfört med föregående år.<sup>130</sup> Antalet personer som var beviljade sådan nedsättning vid utgången av året ökade med 7 procent, från 59 400 till 63 400. Att denna ökning inte var lika stor som ökningen av ansökningarna tyder på att kostnadsökningar i samhället, snarare än minskade inkomster, påverkade låntagarnas möjligheter att betala sina årsbelopp. Att fler ansökte om nedsättning skulle till viss del även kunna förklaras av att fler låntagare hade mer än ett lån, och därmed flera årsbelopp att betala.

<sup>130</sup> 86 900 personer ansökte om nedsättning av årsbelopp med hänsyn till sin inkomst under 2023.

Vidare var det 20 600 personer som hade nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Det är något färre än året innan. Av de låntagare som fått nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl har två tredjedelar fått det för att de beviljats skuldsanering, och knappt en tredjedel har fått det för att de är varaktigt beroende av försörjningsstöd. En mindre andel har beviljats nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl av någon annan anledning.

## Nedsättning av årsbelopp med hänsyn till studier är vanligare bland kvinnor

Nedsättning av årsbelopp är något vanligare bland kvinnor än bland män. Det var 12 procent av de återbetalningsskyldiga kvinnorna som hade nedsättning av årsbeloppen för 2023, medan 10 procent av männen hade det. Skillnaden beror på att det är en högre andel kvinnor som studerar, och därmed i högre utsträckning får nedsättning med hänsyn till studier. Däremot är det ingen skillnad mellan kvinnor och män när det gäller andelen låntagare som har nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl.

Högst andel låntagare med nedsättning av årsbelopp finns inom det nya annuitetslånet. Av dessa låntagare hade 24 procent nedsättning. Både nedsättning med hänsyn till studier och nedsättning med hänsyn till inkomst är vanligare inom det nya annuitetslånet än inom övriga lånetyper.

Lånetypen studielån är den lånetyp där lägst andel av låntagarna har nedsättning. Det förklaras av att årsbeloppen för denna lånetyp som huvudregel redan är inkomst-baserade, vilket gör att nedsättning med hänsyn till låg inkomst inte är lika vanligt. Dessutom är nedsättning med hänsyn till studier ovanligt inom de två äldsta lånetyperna.

### 7.4.2 Liten minskning av det nedsatta beloppet

Årsbeloppen för 2023 sattes ned med 1,6 miljarder kronor. Trots att antalet personer som hade nedsättning av årsbeloppen minskade med 10 procent, minskade det nedsatta beloppet endast med 1 procent, eller 23 miljoner kronor.

Det nedsatta beloppet motsvarade 10 procent av det ursprungligt debiterade årsbeloppet. Det är samma andel som före pandemin, men en lägre andel än de senaste åren.

**Tabell 7.4 Nedsatt belopp 2019–2023**  
Fördelat efter kön och totalt, samt det totala nedsatta beloppet som andel av ursprungligt debiterat årsbelopp, miljoner kronor

	2019	2020	2021	2022	2023
<b>Kvinnor</b>	852	961	1 029	988	961
<b>Män</b>	551	624	670	639	643
<b>Totalt</b>	1 403	1 585	1 698	1 628	1 605
<b>Andel av ursprungligt totalt debiterat årsbelopp</b>	10 %	11 %	12 %	11 %	10 %

För det nya annuitetslånet sattes 16 procent av det debiterade årsbeloppet ned. Motsvarande andel för det äldre annuitetslånet var 11 procent. Det nedsatta

årsbeloppet för lånetypen studielån motsvarade 4 procent av årsbeloppen som debiterades vid ingången av 2023, medan det för lånetypen studiemedel motsvarade 17 procent.

### 7.4.3 Hög andel får resterande slutliga årsbelopp

CSN gör en inkomstkontroll i efterhand för låntagare som har fått årsbeloppet nedsatt med hänsyn till sin inkomst. Om den faktiska inkomsten under betalningsåret var högre än den inkomst som låntagaren uppgav i ansökan om nedsättning, debiteras låntagaren ett så kallat resterande slutligt årsbelopp samt en tilläggsavgift.

Det var 29 500 låntagare som debiterades resterande slutliga årsbelopp för 2021 vid ingången av 2023. Det motsvarar 47 procent av de låntagare som hade nedsättning med hänsyn till sin inkomst för 2021.<sup>131</sup> Andelen är hög, men motsvarar ungefär andelen de senaste åren.

Resterande slutliga årsbelopp är särskilt vanliga bland låntagare bosatta utomlands<sup>132</sup>. Bland utlandsbosatta låntagare med nedsättning på grund av inkomst var det 60 procent som fick ett resterande slutligt årsbelopp i samband med efterkontrollen. Den vanligaste orsaken till att utlandsbosatta låntagare får resterande slutliga årsbelopp är att de inte har styrkt sin utländska inkomst innan efterkontrollen.<sup>133, 134</sup>

De resterande slutliga årsbeloppen som debiterades i januari 2023, gällande betalningsåret 2021, uppgick till totalt 168 miljoner kronor.

## 7.5 Avskrivning av lån

Lån för studier kan skrivas av om låntagaren uppnår en viss ålder, avlider, har sjukersättning och låg inkomst, eller om det finns synnerliga skäl. Lån kan också skrivas av vid sjukdom under studierna.<sup>135</sup> För lånetypen studiemedel kan avskrivning även ske vid vård av barn med funktionsnedsättning.

### 7.5.1 Det avskrivna beloppet minskar

Under 2023 skrev CSN av 717 miljoner kronor i form av kapital, ränta och avgifter.<sup>136</sup> Det är en minskning med 31 miljoner kronor jämfört med året innan. CSN skrev av

---

<sup>131</sup> I samband med efterkontrollen som skedde inför 2023.

<sup>132</sup> Inklusivt låntagare bosatta i Sverige som har utländska inkomster.

<sup>133</sup> Låntagare som bor utomlands eller som har utländska inkomster måste själva styrka sin inkomst i utlandet inför efterkontrollen. Om de inte kan styrka sin inkomst, eller avsaknad av inkomst, i utlandet måste de betala hela det ursprungliga årsbeloppet.

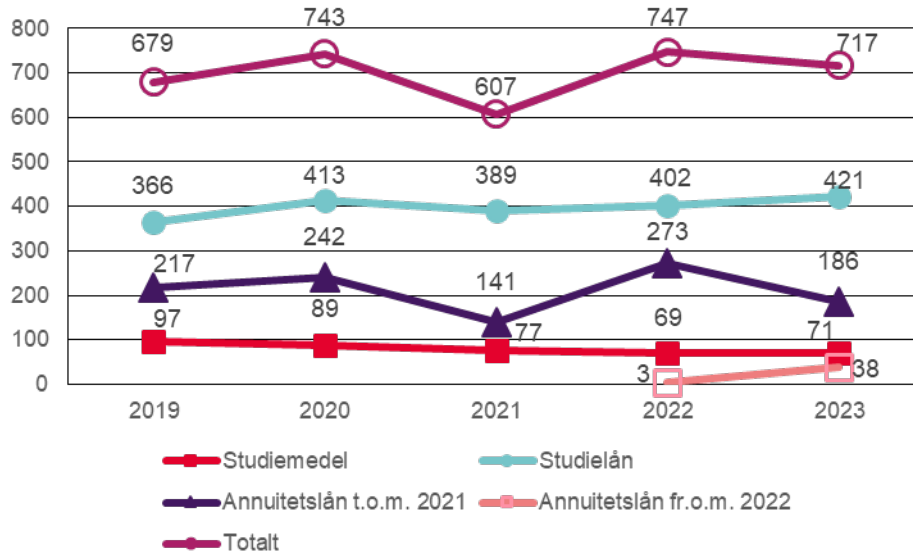
<sup>134</sup> CSN. *Resterande slutliga årsbelopp – en genomlysning*. 2018.

<sup>135</sup> Vid sjukdom under studierna skrivs lånedelen av efter 30 dagars karens. Avskrivning vid sjukdom behandlas i denna rapport som en sjukförsäkringsförmån i avsnitt 4.7.

<sup>136</sup> I det avskrivna beloppet ingår avskrivningar av ordinarie och uppsagda lån. Det totala avskrivna beloppet inklusive äldre lån enligt studiehjälpsreglementet, beviljade 1964–1973 för studier på gymnasienivå samt de delar som blir avskrivna av de belopp som lyfts ut från ordinarie lån i samband med skuldsanering var 812 miljoner kronor.

skulder helt eller delvis för 33 100 personer<sup>137</sup>, vilket är 16 procent fler jämfört med 2022. Av dem som fick avskrivning var 57 procent kvinnor och 43 procent män.

**Diagram 7.8 Avskrivna belopp<sup>1</sup> 2019–2023**  
Miljoner kronor, fördelat efter lånetyp och totalt



<sup>1</sup> Administrativa avgifter ingick tidigare inte i redovisningen men är tillagda för samtliga år i diagrammet fr.o.m. denna rapport.

Under 2023 ökade avskrivningarna för de äldsta lånetyperna, studielån och studiemedel. Det minskade för det äldre annuitetslånet medan det ökade för det nya annuitetslånet.

**Tabell 7.5 Antal beviljade avskrivningsärenden och avskrivet belopp 2023**  
Antal ärenden, avskrivet belopp i miljoner kronor, fördelat på skäl, kön och totalt

	Antal beviljade ärenden			Avskrivet belopp <sup>1</sup>	
	Kvinnor	Män	Totalt	Totalt	
<b>Ålder</b>	6 372	5 479	11 851	400	
<b>Dödsfall</b>	973	1 139	2 112	181	
<b>Behörighetsgivande studier</b>	3 612	1 820	5 432	59	
<b>Sjukersättning<sup>2</sup></b>	293	184	477	54	
<b>Synnerliga skäl</b>	112	76	188	18	
<b>Små belopp<sup>3</sup></b>	7 484	5 785	13 269	0	
<b>Årets premier<sup>4</sup></b>	558	103	661	0	
<b>Övrigt</b>	70	30	100	5	
<b>Totalt</b>	19 474	14 616	34 090	717	

<sup>1</sup> Fr.o.m. 2023 ingår även administrativa avgifter i redovisningen av avskrivna belopp.

<sup>2</sup> Fr.o.m. den 1 december 2021 registreras avskrivning på grund av hel sjukersättning och en inkomst som understiger garantinivån som ett eget skäl, och inte som tidigare under synnerliga skäl.

<sup>3</sup> Avskrivning på grund av små belopp uppgick till 122 800 kronor.

<sup>4</sup> Avskrivning på grund av årets premie uppgick till 34 000 kronor.

<sup>137</sup> I antalet personer ingår inte de som har lån som omfattas av skuldsanering eller de som har studielån enligt studiehjälpsreglementet (beviljade 1964–1973).

Det vanligaste skälet till avskrivning av lån under 2023 var små belopp följt av att låntagaren hade uppnått den ålder som ger rätt till avskrivning. Avskrivningar på grund av små belopp blir aktuellt om den resterande skulden understiger 101 kronor. Det skälet till avskrivning är en relativt stor andel av de beviljade avskrivningsärendena, men en mycket liten andel av de avskrivna beloppen. Under 2023 skrev CSN av 122 800 kronor i kapital och ränta på grund av att beloppen var små. Högst belopp, 400 miljoner kronor, skrevs av på grund av låntagarens ålder följt av dödsfall, vilket stod för 181 miljoner.

Studier som från och med den 1 januari 2018 lånar till studier på grundskole- eller gymnasienivå kan inte längre få delar av lånet avskrivet om de studerar vidare vid högskolan. Däremot kan låntagare som har tagit lån före den 1 januari 2018 fortfarande få avskrivning av sitt lån. Antalet som fick avskrivning med hänsyn till behörighetsgivande studier minskade kraftigt under 2023. Detta beror i huvudsak på att antalet som fick avskrivning på denna grund var ovanligt högt under 2022, vilket i sin tur berodde på att prövningen av dessa ärenden sköts upp under covid-19-pandemin.

Antalet avskrivningar av lån med anledning av synnerliga skäl har varierat stort över tid. Det beror på att regelverket för sjukersättning har förändrats. När garantinivån höjdes 2018 till 2,53 prisbasbelopp blev det inte längre möjligt att skriva av på den grunden, eftersom gränsen gick vid 2,5 prisbasbelopp enligt rättspraxis. Från och med 2020 infördes det därför en ny grund för avskrivning i studiestödslagen kopplad till garantinivån för sjukersättning. Förändringarna ledde till att beloppet för avskrivning med hänsyn till synnerliga skäl minskade 2019 och därefter ökade under 2020.

Från och med december 2021 redovisas sjukersättning som ett eget skäl för avskrivning och CSN skrev av 54 miljoner kronor under 2023. Tillsammans med synnerliga skäl skrev CSN av 72 miljoner kronor under året.

## 7.6 Låntagare som inte betalar i tid

Låntagare som inte betalar i tid får en påminnelse. Efter två påminnelser får låntagaren ett betalningskrav från CSN. Om inte heller det betalas lämnar CSN ärendet vidare till Kronofogden.

### 7.6.1 Något högre andel låntagare får påminnelseavgift

Om en betalning uteblir eller kommer in till CSN mer än fem bankdagar efter förfalldatum skickar CSN en påminnelse till låntagaren och debiterar en påminnelseavgift på 450 kronor. Under 2023 debiterades 312 400 låntagare totalt 1,2 miljoner påminnelseavgifter. Det debiterade beloppet för påminnelseavgifter uppgick till 502 miljoner kronor<sup>138</sup>. Antalet personer som fått påminnelser minskade varje år under lång tid, men har nu ökat under både 2022 och 2023. Antalet låntagare som debiterades påminnelseavgift ökade med 5 procent jämfört med 2022, medan antalet debiterade påminnelseavgifter ökade med 7 procent. Även andelen av de återbetalningsskyldiga låntagarna som fått en eller flera påminnelser har ökat svagt, efter en längre tids

<sup>138</sup> Efter hänsyn till krediteringar i samband med nedsättningar av årsbelopp.

minskning. Sammantaget fick 21 procent av de återbetalningsskyldiga låntagarna minst en påminnelseavgift debiterad under året.

Yngre låntagare får oftare enstaka påminnelseavgifter medan äldre får påminnelser vid upprepade tillfällen. Bland dem som har fått tre eller fler påminnelseavgifter är män och låntagare som är äldre än 39 år överrepresenterade.<sup>139</sup>

## 7.6.2 Andelen låntagare som får kronofogdekrav är i stort sett oförändrad

CSN överlämnar varje år krav på hela eller delar av obetalda årsbelopp till Kronofogden.<sup>140</sup> Under 2023 överlämnades obetalda belopp för 86 100 låntagare till Kronofogden. Antalet personer som fått kronofogdekrav har minskat under lång tid, men ökade med 4 400 personer eller 5 procent under 2023. Andelen återbetalningsskyldiga låntagare som fått kronofogdekrav är däremot i stort sett oförändrad, 6 procent. Det beror på att det totala antalet återbetalningsskyldiga låntagare ökar mer än antalet som får kronofogdekrav.

**Tabell 7.6** Krav som överlämnats till Kronofogden per år, 2019–2023  
Antal personer och överlämnat kravbelopp

	Antal låntagare med överlämnade krav	Överlämnat kravbelopp, mnkr
2019	85 458	911
2020	82 441	890
2021	78 940	867
2022	81 744	873
2023	86 120	907

De överlämnade kravbeloppen ökade med 35 miljoner kronor under 2023, vilket innebär en ökning med 4 procent.

För många låntagare som får ett krav överlämnat till Kronofogden är det inte första gången detta sker. En del av de ärenden som överlämnas gäller dock låntagare som aldrig tidigare haft ett årsbelopp lämnat till Kronofogden. Under 2023 överlämnade CSN krav för 16 700 låntagare som inte haft något sådant krav tidigare.<sup>141</sup>

<sup>139</sup> CSN. [Höjd påminnelseavgift – påverkan på låntagarna](#). 2017.

<sup>140</sup> Avsnittet avser enbart lån för studier och ej återkrav. För låntagare bosatta utomlands överlämnas obetalda årsbelopp till inkasso.

<sup>141</sup> Uppgifter om låntagare som tidigare haft krav hos Kronofogden finns endast tillgängliga från 2007. Personerna i fråga kan därför ha haft krav före denna tidpunkt.



**Tabell 7.7 Återbetalningsskyldiga låntagare med krav hos Kronofogden, 2019–2023**  
Fördelat efter kön, per den 31 december, antal och andel i procent

	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Andel med krav <sup>1</sup>	Antal	Andel med krav <sup>1</sup>	Antal	Andel med krav <sup>1</sup>
<b>2019</b>	39 532	4,9	39 154	7,0	78 686	5,8
<b>2020</b>	36 733	4,5	36 830	6,5	73 563	5,4
<b>2021</b>	34 678	4,3	35 512	6,2	70 190	5,1
<b>2022</b>	34 593	4,2	36 145	6,0	70 735	4,9
<b>2023</b>	36 395	4,3	38 416	6,2	74 808	5,1

<sup>1</sup> Andel av totalt antal återbetalningsskyldiga låntagare.

En del av låntagarna reglerar sina betalningskrav relativt omgående. Det innebär att det är färre låntagare som har kronofogdekrav vid utgången av året än antalet som har ett sådant krav någon gång under året. Antalet låntagare med krav hos Kronofogden vid utgången av året har ökat mellan 2022 och 2023 men andelen av de återbetalningsskyldiga låntagarna som har ett kronofogdekrav är nästintill oförändrad. Totalt hade 5 procent av de återbetalningsskyldiga låntagarna krav hos Kronofogden den 31 december 2023.

Män är överrepresenterade bland låntagare med kronofogdekrav. Överlag är män sämre betalare än kvinnor vilket även speglas i andelen med krav hos Kronofogden.

Låntagarna med annuitetslån har i lägst grad krav hos Kronofogden. För låntagare med det äldre annuitetslånet var andelen med kronofogdekrav 5 procent under 2023. För det nya annuitetslånet var motsvarande andel 3 procent. Det beror på att de första låntagarna med det nya annuitetslånet blev återbetalningsskyldiga under 2023, och att det normalt tar ett tag för ett obetalt belopp att skickas till Kronofogden. För de äldsta lånetyperna, studielån och studiemedel, är förhållandet det omvända. Dessa låntagargrupper består i allt högre grad av personer med betalningsproblem, i takt med att de låntagare som betalat enligt plan har slutreglerat sina skulder. För dessa lånetyper är därför andelen med kronofogdekrav högre. Av låntagarna med lånetypen studielån hade 8 procent ett kronofogdekrav vid utgången av 2023. Högst andel låntagare med kronofogdekrav finns inom lånetypen studiemedel, där 11 procent hade ett kronofogdekrav.

Risken för att drabbas av betalningsproblem som leder till kronofogdekrav har genom åren visat sig vara högre för låntagare som har studerat på låg utbildningsnivå.

Låntagarnas skuld hos Kronofogden var drygt 1,2 miljarder kronor vid utgången av 2023 och ökade med 23 miljoner kronor jämfört med 2022. Både antalet personer med en skuld hos Kronofogden och den totala fordran hos Kronofogden har alltså ökat, men antalet personer har ökat mer än fordran vilket gör att den genomsnittliga skulden per person minskar något.

Under 2023 ökade låneinbetalningarna via Kronofogden till 429 miljoner kronor, en ökning med 11,5 miljoner kronor jämfört med föregående år.

### 7.6.3 Något färre låntagare har skuldsanering

För svårt skuldsatta personer kan det finnas möjlighet att ansöka om skuldsanering via Kronofogden. Skuldsanering innebär att en person betalar en andel av sina skulder<sup>142</sup> under vanligtvis fem år och att skulderna som ingår i skuldsaneringen därefter skrivs av. För studielån som omfattas av skuldsanering ingår normalt sett endast obetalda belopp som är förfallna till betalning.

Antalet personer med skuldsanering ökade kraftigt under en längre tid men har nu minskat något under de senaste två åren. Vid utgången av 2023 var det 14 300 personer som hade en pågående skuldsanering där det ingick någon form av skuld för studiestöd från CSN. Detta kan jämföras med år 2015, då knappt 6 000 personer omfattades av skuldsanering. Den kraftiga ökningen som ägt rum beror främst på de regeländringar som trädde i kraft 2016, vilka dels gjort förfarandet kring skuldsanering enklare, dels inneburit att fler personer omfattas av rätten till skuldsanering.

**Tabell 7.8**      **Antal personer och total fordran som omfattas av skuldsanering, 2019–2023**  
Miljoner kronor

	2019	2020	2021	2022	2023
<b>Antal låntagare</b>	11 762	14 073	15 122	14 584	14 266
<b>Fordran</b>	424	517	570	556	544

Den totala fordran för de lån som omfattas av skuldsaneringsbeslut uppgick vid årsskiftet till 544 miljoner kronor, vilket är en minskning med 12 miljoner kronor jämfört med 2022.

## 7.7 Reserveringar för låneförluster

Inom samtliga lånetyper finns trygghetsregler som gör det möjligt att få den årliga återbetalningen nedsatt till ett lägre belopp. I vissa fall kan hela eller delar av en studieskuld skrivas av. Trygghetsreglerna kan medföra att återbetalningstiden förlängs och att hela skulden inte hinner betalas tillbaka innan låntagaren når åldern för rätt till avskrivning. En annan orsak till att hela skulden inte hinner betalas tillbaka kan vara att låntagaren missköter sin betalning.

Vid varje årsskifte beräknar vi storleken på reserveringar för låneförluster för samtliga lånetyper och återkrav. Beräkningen sker i huvudsak utifrån en individbaserad modell och utgår från bland annat skuld, betalning och inkomst för varje låntagare som varit återbetalningsskyldig i minst tre år. Den individuella beräkningsmodellen kompletteras med en generell prognos för de låntagare som befinner sig i studier eller varit återbetalningsskyldiga i kortare tid än tre år. Även dessa låntagare kan i framtiden förväntas missköta sina betalningar eller omfattas av trygghetsregler. Den generella prognosen bygger på antagandet att dessa låntagare kommer att missköta återbetalningen och omfattas av trygghetsregler i samma omfattning som låntagarna i den individbaserade beräkningsmodellen. Det görs också generella prognoser för

<sup>142</sup> Om en person saknar betalningsutrymme kan Kronofogden även besluta att hen inte behöver betala något på sina skulder under skuldsaneringen.

framtida avskrivningar på grund av studier som ger högskolebehörighet och för avskrivningar med hänsyn till synnerliga skäl.

Reserveringarna delas in i tre övergripande kategorier:

- **Betalningsbenägenhet.** För de låntagare som inte betalat alls eller betalat mycket små belopp under tre års tid beräknas att en del av skulden kommer att behöva skrivas av i framtiden. Hur stor andel av skulderna som omfattas beror på låntagarens ålder. För en yngre låntagare anses risken inte vara lika stor som för en låntagare som närmar sig åldern för rätt till avskrivning.
- **Dödsfall.** Utifrån SCB:s statistik för dödsfallssannolikheter simuleras dödsfall för ett antal personer. Deras beräknade skuld vid den simulerade dödsfallsåldern reserveras.
- **Trygghetsregler.** För dem som betalar görs simulerade betalningsplaner utifrån skuldstorlek, ränta, inkomst, årsbelopp och återstående återbetalningstid. Vid beräkningen tas hänsyn till de nedsättningsregler som finns inom respektive lånetyp. Låntagaren förutsätts få nedsättning av årsbeloppet om inkomsten medger det. Den skuld som beräknas finnas kvar när åldern för rätt till avskrivning nås, reserveras.

### 7.7.1 Andelen reserveringar för låneförluster minskar marginellt

Den totala utestående återkravs- och lånefordran är nu 274,2 miljarder kronor.<sup>143</sup> Av detta belopp har 25,6 miljarder kronor reserverats för låneförluster<sup>144</sup>, vilket är en ökning med 0,9 miljarder kronor jämfört med 2022. Ökningen förklaras av en högre lånefordran och höjd ränta. Räntan som ligger till grund för beräkningen av reservationen har höjts från 0,56 procent vid beräkningen 2022 till 0,65 procent vid beräkningen 2023, vilket innebär att reservationen ökar med 0,1 miljarder kronor. CSN:s beräkning av reserveringar för låneförluster bygger på antagandet att den genomsnittsränta som gäller idag förväntas gälla för all framtid. Genomsnittsräntan räknas fram med hjälp av de aktuella räntesatserna för studielån under de senaste sex åren, inklusive året efter bokföringsåret.<sup>145</sup>

Andelen av lånefordran som har reserverats har minskat kraftigt sedan det första annuitetslånet infördes i juli 2001. Då reserverades cirka 14 procent av lånefordran jämfört med cirka 9 procent idag. Minskningen har dock varit liten de senaste åren. Av den totala fordran för lån och återkrav har 9,3 procent reserverats för förluster, vilket är en minskning med 0,1 procentenhet jämfört med 2022. Av lånefordran exklusive återkrav har 9,1 procent reserverats, vilket är 0,1 procentenhet mindre än 2022. För låntagare bosatta utomlands reserverades 22,2 procent av lånefordran för låneförluster, jämfört med 23,1 procent året innan.

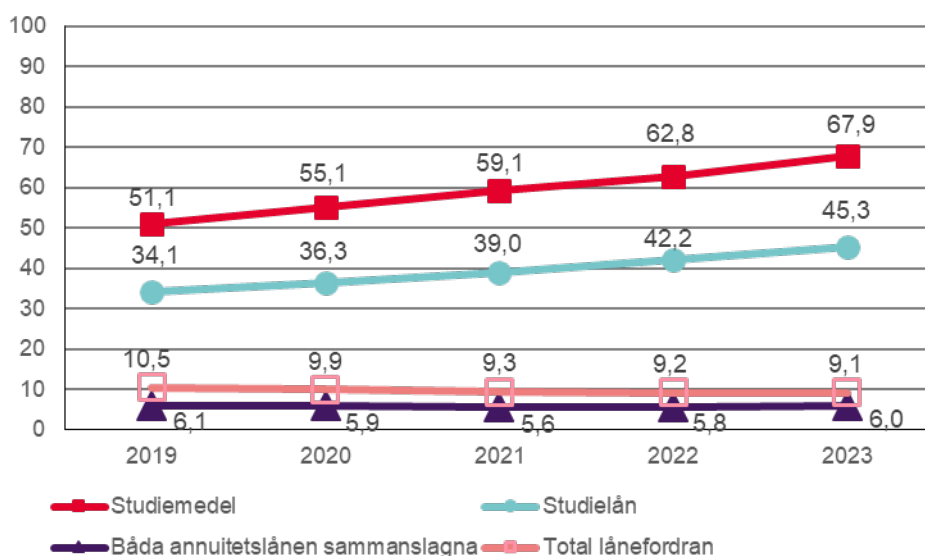
---

<sup>143</sup> Den 31 december 2023 för lånetyperna studiemedel, studielån, annuitetslån utbetalda mellan 1 juli 2001 och 31 december 2021, annuitetslån utbetalda från och med 1 januari 2022, uppsagda lån samt för återkrav. Avgiftsfordran för dessa lånetyper och återkrav uppgår till 1,9 miljarder kronor och ingår inte i beloppet.

<sup>144</sup> Därutöver finns reserveringar för avgifter som uppgår till 1,1 miljarder kronor.

<sup>145</sup> Räntesatserna för åren innan 2023 justeras upp med räntepåslaget.

**Diagram 7.9 Andel av lånefordran som reserverats för låneförluster<sup>1</sup> 2019–2023**  
Andel i procent, per lånetyp och totalt<sup>2</sup>



<sup>1</sup> Exklusive administrativa avgifter.

<sup>2</sup> Andelen av den totala lånefordran som har reserverats för låneförluster minskar, samtidigt som andelen av fordran som har reserverats inom respektive lånetyp ökar. Det beror på att fordran för annuitetslånen utgör en allt större andel av den totala fordran.

Hur stor andel av fordringarna som har reserverats varierar mycket mellan de olika lånetyperna. För studiemedel har 67,9 procent av fordran reserverats och för studielån har 45,3 procent av fordran reserverats. För dessa äldre lånetyper är det en högre andel av låntagarna som har betalningssvårigheter eller beräknas nyttja trygghetsreglerna. För annuitetslånen<sup>146</sup> har 6,0 procent av fordran reserverats. Det innebär att annuitetslånen har de klart lägsta riskerna för kreditförluster. Låntagarna med annuitetslån är dock betydligt yngre än låntagarna med studiemedel och studielån. Även dessa yngre låntagare kan få mer utbredda betalningssvårigheter i framtiden.

Den andel som har reserverats för bristande betalning av annuitetslån har minskat över tid. Andelen reserverat för obetalda belopp vid 68/72 års ålder har ökat med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Det beror delvis på en högre ränta. Av de beräknade förlusterna för annuitetslånen på sammanlagt 15,2 miljarder kronor beror 8,3 miljarder kronor på trygghetsregler.

<sup>146</sup> Inga låntagare med det nya annuitetslånet har varit återbetalningsskyldiga i minst tre år vilket innebär att reserveringar för låneförluster inte har beräknats genom den individuella beräkningsmodellen. Reserveringar för det nya annuitetslånet ingår dock i den generella prognosen för annuitetslån. Den generella prognosen utgår från antagandet låntagare som varit återbetalningsskyldiga i kortare tid än tre år kommer att missköta återbetalningen och omfattas av trygghetsregler i samma omfattning som låntagarna i den individbaserade beräkningsmodellen.

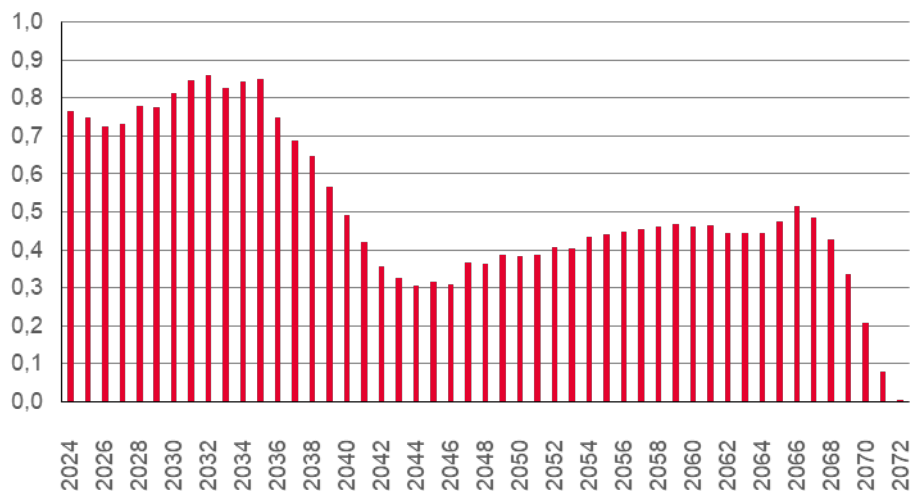
**Tabell 7.9 Andel reserveringar för låneförluster för båda annuitetslånen sammanslagna 2021–2023**  
Fördelat på orsak, andelar i procent

	2021	2022	2023
Bristande betalning	36	34	33
Avskrivning vid dödsfall	13	13	12
Avskrivning vid behörighetsgivande studier	2	2	1
Avskrivning med hänsyn till synnerliga skäl	8	8	8
Nedsättning till 0 kronor	6	6	7
Obetalda belopp vid 68/72 års ålder <sup>1</sup>	34	37	39
<b>Totalt</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

<sup>1</sup> Modellens beräkningar visar, vid bokföringstidpunkten, att lånet inte kommer hinna betalas klart innan låntagare når 68/72 års ålder. Beräkningarna utgår från bland annat från låntagarens skuld, en fast framtida ränta, aktuell inkomstuppgift samt möjlighet till nedsättning av årsbeloppet.

Vid beräkningen av de framtida avskrivningarna antar vi att låntagarna betalar så lite som de har rätt till enligt regelverket. Många låntagare som har rätt till nedsättning använder dock inte denna möjlighet. Det innebär att de faktiska avskrivningarna av annuitetslånen kan bli lägre än vad som beräknas genom simuleringen.

**Diagram 7.10 Beräknade framtida avskrivningar för utestående lånefordran<sup>1, 2</sup> 2024-2072**  
Beräknad den 31 december 2023, miljarder kronor<sup>3</sup>



<sup>1</sup> Skuldstocken per den 31 december 2023.

<sup>2</sup> Exklusive administrativa avgifter.

<sup>3</sup> Beloppen är beräknade i nuvärde för att kunna jämföras med dagens skulder.

Vi beräknar att avskrivningarna för den aktuella skuldstocken<sup>147</sup> är högre nu och fram till 2030-talets slut. Det beror främst på åldersavskrivningar av lånetyper studielån. Från mitten av 2040-talet och framåt är avskrivningarna lägre och avser enbart annuitetslånen. Återbetalningen av annuitetslånen är utformad för att lånen ska hinna betalas tillbaka.

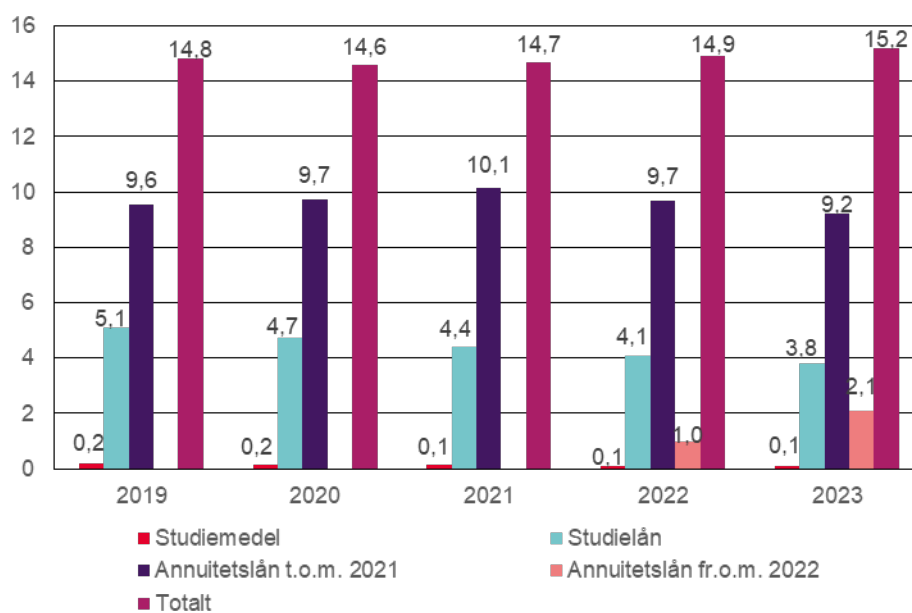
<sup>147</sup> Skuldstocken per den 31 december 2023.

## 7.8 Låntagare bosatta utomlands

Under 2023 var 69 500 låntagare bosatta utomlands. Antalet har ökat under en längre tid. Av låntagarna bosatta utomlands var 56 procent kvinnor och 44 procent män.

Vid utgången av 2023 bodde flest låntagare i Storbritannien, följt av Norge, USA, Danmark och Tyskland, vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

**Diagram 7.11 Utestående fordran för låntagare bosatta utomlands 2019–2023**  
Miljarder kronor, per den 31 december, fördelat efter lånetyp



Vid utgången av 2023 hade låntagarna som var bosatta utomlands en total skuld på 15,2 miljarder kronor, vilket är en liten ökning jämfört med 2022.

Låntagare bosatta utomlands debiterades 701 miljoner kronor i årsbelopp för 2023, efter att hänsyn tagits till nedsättning, omprövning av årsbelopp, samordnad betalning och uppsägning av lån. Under 2023 betalade låntagare bosatta utomlands in 81,4 procent av det debiterade beloppet under betalningsåret. Det är en ökning med 0,5 procentenheter jämfört med betalningsåret 2022. Återbetalningsgraden för låntagare bosatta utomlands har ökat under lång tid.

Många låntagare med okänd bosättning antas vara bosatta utomlands. Om låntagare med okänd bosättning räknas samman med låntagare som är bosatta utomlands blir andelen inbetalt av debiterat belopp 66,5 procent för denna grupp, vilket är en liten ökning jämfört med 2022.

**Tabell 7.10 Återbetalningsgrad för bosatta utomlands 2021–2023**  
Antal personer och andel i procent, fördelat på de tio länderna med flest återbetalningsskyldiga låntagare

Land	Antal återbetalningsskyldiga låntagare 2023 <sup>1, 2</sup>	Andel inbetalt 2021 (%)	Andel inbetalt 2022 (%)	Andel inbetalt 2023 (%)
Storbritannien	10 491	79,9	80,3	80,4
Norge	9 854	89,9	89,4	89,3
USA	9 640	74,7	77,1	77,1
Danmark	4 966	91,1	91,1	91,2
Tyskland	3 329	93,1	93,2	92,7
Finland	2 600	67,4	69,1	69,3
Australien	2 362	83,8	85,2	84,6
Spanien	2 250	76,7	78,4	78,5
Schweiz	1 880	94,9	94,9	95,6
Frankrike	1 784	88,9	88,7	88,9
<b>Bosatta utomlands</b>	<b>65 064</b>	<b>80,0</b>	<b>80,9</b>	<b>81,4</b>
<b>Okänd bosättning</b>	<b>20 833</b>	<b>3,6</b>	<b>3,7</b>	<b>3,7</b>
<b>Totalt bosatta utomlands och okänd bosättning<sup>3</sup></b>	<b>85 897</b>	<b>65,8</b>	<b>66,0</b>	<b>66,5</b>
<b>Sverige</b>	<b>1 380 690</b>	<b>94,4</b>	<b>94,4</b>	<b>94,1</b>

<sup>1</sup> Per den 1 januari.

<sup>2</sup> Låntagare med uppsagda lån ingår i uppgift om antal återbetalningsskyldiga låntagare. De ingår dock inte i uppgiften om andel inbetalt av debiterat belopp eftersom de inte debiteras något årsbelopp.

<sup>3</sup> I denna uppgift ingår dels de som är bosatta utomlands, dels de som CSN saknar adress till och där större andelen antas vara bosatta utomlands.

Låntagarna i Schweiz, Tyskland och Danmark betalade in mer än 90 procent av de debiterade beloppen, medan låntagarna i Finland bara betalade in drygt 69 procent av det belopp som debiterades. Skillnaderna mellan olika länder kan ha flera orsaker, bland annat låntagarnas ålder, deras inkomster och möjligheterna för CSN att driva in skulder.

Återbetalningsgraden har länge ökat i samtliga av de tio länder där CSN har flest återbetalningsskyldiga låntagare men under 2023 har ökningen avtagit och i några länder har återbetalningsgraden nu minskat svagt.

När återbetalningsgraden beräknas ingår inte uppsagda lån. Återbetalningsgraden kan därför påverkas av antalet lån som sägs upp till omedelbar betalning.

## 7.8.1 Ärenden till inkasso

När en låntagare som bor utomlands inte har betalat trots två påminnelser och ett betalningskrav skickas ärendet vidare till inkassoföretag i utlandet. Under 2023 skickade CSN 9 000 ärenden till inkasso, till ett värde av 391 miljoner kronor. Totalt betalades drygt 35 miljoner kronor in efter inkassokrav under 2023.

Antalet ärenden som skickades till inkasso minskade med 800 jämfört med 2022. Samtidigt ökade inbetalningarna efter inkassokrav med 2,6 miljoner kronor eller 8 procent. Det beror främst på att det kan ta lång tid innan inkassoarbetet ger effekt.

## 7.8.2 Uppsägning av lån till omedelbar betalning

För att effektivisera indrivningen av fordringar, främst för låntagare bosatta utomlands, infördes den 1 juli 2010 regler som gör det möjligt att säga upp studielån till omedelbar betalning. Vid utgången av 2023 fanns det 2 600 låntagare med uppsagda lån som tillsammans hade en skuld på 991 miljoner kronor.

**Tabell 7.11 Uppsagt lån och utestående fordran 2021–2023**  
Antal personer och miljoner kronor, per den 31 december, fördelat efter lånetyp och totalt

	2021		2022		2023	
	Antal personer	Utestående fordran	Antal personer	Utestående fordran	Antal personer	Utestående fordran
<b>Studiemedel</b>	45	3	56	4	45	3
<b>Studielån</b>	1 299	477	1 420	499	1 475	504
<b>Annuitetslån t.o.m. 2021</b>	1 405	440	1 535	467	1 607	484
<b>Annuitetslån fr.o.m. 2022</b>	0	0	0	0	0	0
<b>Totalt<sup>1</sup></b>	<b>2 215</b>	<b>919</b>	<b>2 445</b>	<b>970</b>	<b>2 571</b>	<b>991</b>

<sup>1</sup> Nettoräknat antal. Personer som har flera uppsagda lån räknas här bara en gång.

Både antalet personer och skuldens storlek har ökat under lång tid. Det beror på att fler lån sägs upp och på att det tar lång tid innan uppsagda lån slutregleras. CSN har under 2023 sagt upp 240 lån till omedelbar betalning för 225 personer.<sup>148</sup>

I slutet av 2023 var 54 procent av alla låntagare med uppsagda lån kvinnor och 46 procent var män. Det är en lägre andel kvinnor än män som har fått sitt lån uppsagt, jämfört med fördelningen bland alla återbetalningsskyldiga låntagare. Det är en följd av att män generellt är sämre på att betala tillbaka sina studielån än kvinnor.

Det var 740 personer som gjorde inbetalningar på sina uppsagda lån under 2023, vilket motsvarar 29 procent av låntagarna med uppsagda lån. Totalt betalade de in 35 miljoner kronor på sina uppsagda lån. Det var 80 personer som slutbetalade sitt uppsagda lån under året. Inbetalningarna från de slutbetalda lånen uppgick till 10 miljoner kronor. Av fordran för uppsagda lån var det alltså en relativt liten andel som betalades in under 2023, ett mönster som är liknande jämfört med tidigare år. Arbetet med uppsagda lån har visat att det tar tid innan uppsägning ger effekt, i synnerhet i de fall med låntagare bosatta utomlands där CSN måste vidta rättsliga åtgärder.<sup>149</sup>

<sup>148</sup> CSN. *Årsrapport Rättsliga gruppen 2023, 2024.*

<sup>149</sup> CSN. *Uppsagda lån – tio år efter införandet.* 2022.



**Tabell 7.12 Inbetalt belopp på uppsagda lån 2023**  
Antal personer och miljoner kronor, fördelat på alla uppsagda lån och slutreglerade lån

	Alla uppsagda lån		varav lån som slutbetalats	
	Antal personer	Inbetalt belopp	Antal personer	Inbetalt belopp
<b>Studiemedel</b>	10	0,2	5	0,1
<b>Studielån</b>	388	22	51	6
<b>Annuitetslån t.o.m. 2021</b>	371	14	55	4
<b>Totalt<sup>1</sup></b>	<b>739</b>	<b>35</b>	<b>82</b>	<b>10</b>

<sup>1</sup> Nettoräknat antal. Personer som har flera uppsagda lån räknas här bara en gång.

Det har visat sig att möjligheterna att driva in skulder tycks betyda ganska mycket för låntagarnas agerande när ett lån sägs upp. Det är också relativt vanligt att det görs inbetalningar på skulden under utredningen, så att lånet inte behöver sägas upp.

## 7.9 Låntagare som CSN saknar giltig adress till

För att låntagarna ska ha rätt förutsättningar att ta ansvar för sin återbetalning behöver CSN ha korrekta kontaktuppgifter. En låntagare är skyldig att meddela korrekta adressuppgifter till CSN, om dessa inte redan finns i folkbokföringen.

### 7.9.1 Antalet låntagare som saknar känd adress ökar

Vid utgången av 2023 saknade CSN giltig adress<sup>150</sup> till 23 800 låntagare. Det är 2 900 personer fler än året innan, vilket innebär en ökning med 14 procent. Ökningen är en följd av att efterforskning av kontaktuppgifter fick lägre prioritet under året, som ett led i arbetet med att förkorta handläggningstiderna för det nya omställningsstudiestödet. Andelen låntagare som CSN saknade giltig adress till är dock fortsatt 1 procent.

Det är stor skillnad mellan olika lånetyper. Ju äldre lånetyp, desto högre är andelen låntagare som CSN saknar giltig adress till. Giltig adress saknades för 0,1 procent av låntagarna med det nya annuitetslånet. Inom det äldre annuitetslånet och lånetypen studielån saknades känd adress till 1 respektive 5 procent av låntagarna. Inom den äldsta lånetypen studiemedel saknades känd adress till 27 procent av låntagarna. Denna andel har ökat under många år. Det beror på att det totala antalet låntagare med lånetypen studiemedel minskar kontinuerligt, samtidigt som antalet låntagare med denna lånetyp som saknar känd adress är relativt oförändrad.

Män är överrepresenterade bland låntagare utan känd adress. Män utgör 66 procent av dem som saknar känd adress, medan de utgör 42 procent av samtliga låntagare.

Den totala utestående fordran för låntagare som saknar känd adress var 2,6 miljarder kronor vid utgången av 2023. Deras fordran ökade med 328 miljoner kronor jämfört med året innan.

<sup>150</sup> Med giltig adress menas att CSN har en registrerad adress och att de utskick myndigheten gör inte kommer i retur.

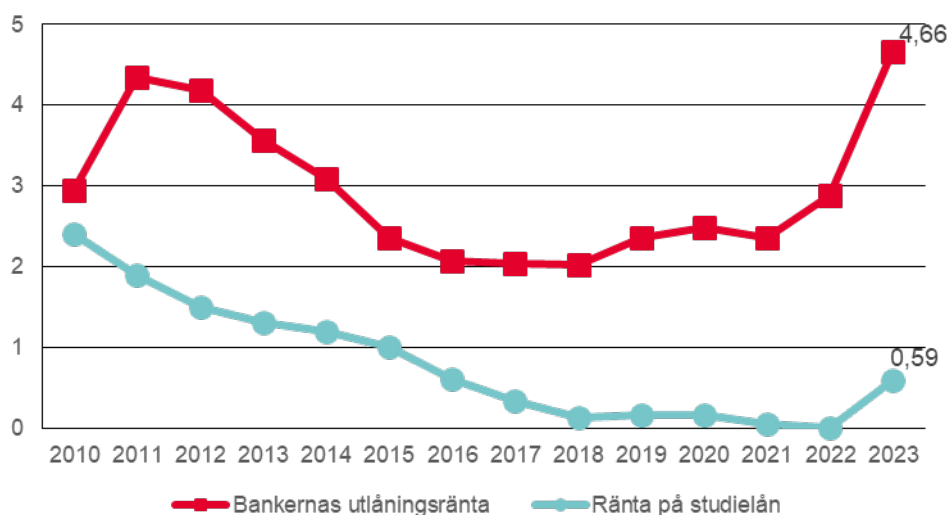
## 7.10 Ränteutveckling

Räntan på studielån och annuitetslån fastställs varje år av regeringen och beräknas på ett genomsnitt av statens upplåningskostnad de senaste tre åren. Från och med år 2023 tillkommer ett påslag på räntesatsen för att finansiera statens kreditförluster. Liksom tidigare minskas räntan med 30 procent för att anpassas till rätten till avdrag för kapitalkostnader som finns för andra lån. Räntan är därför inte avdragsgill.

Motivet för att beräkna räntan utifrån ett genomsnitt av statens upplåningskostnader de senaste tre åren, är att ränteutvecklingen inte ska vara allt för hastig. Räntan ska ändras långsammare än på ett marknadsmässigt lån, för att på så sätt vara mer förutsägbar. Räntesättningen ska bidra till att individer vågar börja studera med studielån.

Räntesatsen på studielån för 2023 fastställdes till 0,59 procent, varav 0,45 procent utgörs av påslaget för att finansiera kreditförluster.

**Diagram 7.12** Ränta på studielån<sup>1</sup> och bankernas genomsnittliga utlåningsränta<sup>2</sup>  
Procent, 2010–2023



<sup>1</sup> Avser lånetyperna studielån och annuitetslån.

<sup>2</sup> Med bankernas utlåningsränta menas här bankernas genomsnittliga utlåningsränta vid lån till svenska hushåll, utestående avtal och medelvärde för 12 månader. Källa SCB. Det ska observeras att denna ränta i motsats till räntan på annuitetslån är avdragsgill, vilket det inte har korrigerats för i diagrammet.

Räntan på studielån har varit mer trögrörlig än bankernas utlåningsränta<sup>151</sup>. De flesta år har räntan varit 1–3 procentenheter lägre än bankernas genomsnittliga utlåningsränta. Eftersom räntan på banklån är avdragsgill vid inkomsttaxering, är ränteskillnaden i praktiken inte fullt så stor som diagrammet visar. Under 2010 var räntesatsen för ett genomsnittligt banklån nästan densamma som på ett studielån. År

<sup>151</sup> Statistiska centralbyrån. Tabell: *Utlåningsräntor till hushåll och icke-finansiella företag fördelat på räntebindningstid*. <http://www.statistikdatabasen.scb.se>. (Hämtad 2024-02-09) (Finansmarknad/Finansmarknadsstatistik/In- och utlåningsräntor)

2011 återgick ränteskillnaderna till ett mer normalt läge genom att räntan på studielånen sjönk samtidigt som bankernas genomsnittliga utlåningsräntor steg.

Under 2022 och 2023 genomfördes många och kraftiga höjningar av Riksbankens styrränta, i syfte att minska inflationen. Detta har ökat skillnaden mellan bankernas och studielånets ränta eftersom effekten av styrräntans höjningar är fördröjd på studielåneräntan. Differensen mellan bankernas genomsnittliga utlåningsränta och räntan på studielån var rekordstor 2023, trots att det införts ett räntepåslag. Medelvärdet för 2023 blev 4,07 procents skillnad.

## 7.11 Återbetalning av återkrav

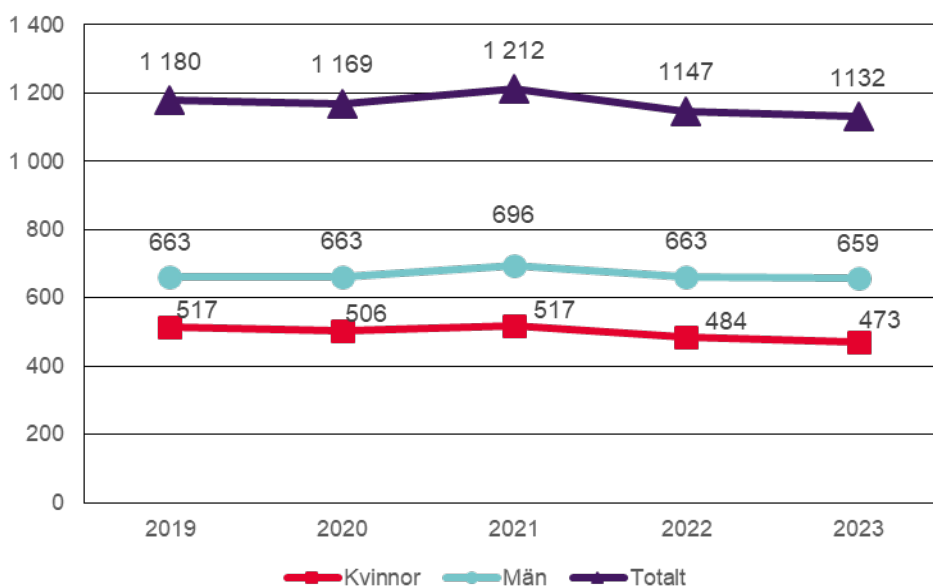
Studiestöd som betalas ut trots att den studerande inte haft rätt till det kan krävas tillbaka. CSN fattar i regel beslut om återkrav per kalenderhalvår. Den som får ett återkrav ska betala det omedelbart men CSN medger betalningsplaner om det finns skäl för detta. På återkrav av studiemedel utgår ränta från den dag pengarna betalas ut. Under 2023 var räntan på återkrav 2,24 procent.

### 7.11.1 Återkravsskulder

Den utestående fordran på återkrav var 1,1 miljarder kronor den 31 december 2023. Fordran har fortsatt minska, detta beror till stor del på att inga beslut om återkrav på grund av efterkontrollerad inkomst har fattats under 2023. Det beror i sin tur på att riksdagen och regeringen beslutade att slopa inkomstprövningen för studiemedel under covid-19-pandemin. Om inte ändringen införts skulle efterkontrollen av inkomst för 2021 skett under 2023.

Männens andel av återkravsfordran var 58 procent, vilket varit oförändrat under flera år.

**Diagram 7.13 Återkravsfordran, 2019–2023**  
Fördelat efter kön och totalt, per den 31 december, miljoner kronor



Vid utgången av 2023 fanns det 76 100 återkravsskulder med ett genomsnittligt skuldbelopp på 14 900 kronor. Genomsnittsbeloppet har ökat med drygt 200 kronor sedan 2022.

Återkravsskulderna var fördelade på 56 400 personer. Det är en minskning med 1 600 personer sedan 2022. Av dem som hade en återkravsskuld 2023 var 48 procent kvinnor och 52 procent män.

Den genomsnittliga återkravsskulden per person var 20 100 kronor vid utgången av 2023. Återkravsskulderna är avsevärt högre än beloppen för de återkrav som har beslutats under året. Detta beror på att vissa personer har flera återkravsskulder, att lägre skulder oftare betalas omgående samt att många återkravsskulder är gamla och på att ränta har tillkommit under många år. Vid utgången av 2023 var 46 procent av återkraven minst tio år gamla. Gamla återkravsskulder är i genomsnitt högre än nya återkravsskulder. Den genomsnittliga återkravsskulden är 11 900 kronor bland de återkrav som är upp till ett år gamla. För de återkrav som är 21 år eller äldre är den genomsnittliga skulden 23 000 kronor.

CSN beräknar årligen reserveringar för förluster för återkrav. De väntade kreditförlusterna för återkrav belastar anslaget för konstaterade förluster för återkrav först det år då avskrivning av återkravet sker.

Av den utestående fordran för återkrav har 638 miljoner kronor reserverats 2023, vilket är 20 miljoner kronor mer än 2022. Det belopp som har reserverats utgör 58 procent av den totala fordran för återkrav, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2022.

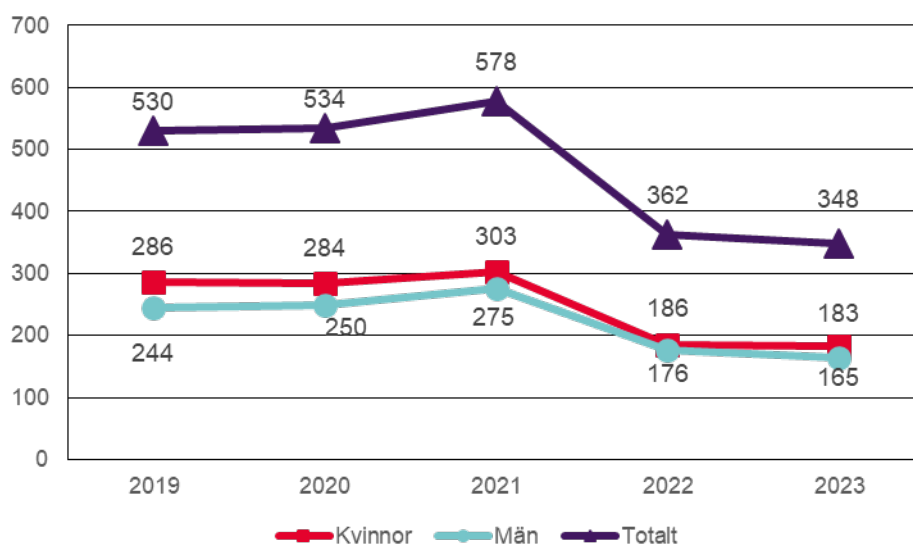
### **7.11.2 Betalning av återkrav**

Under 2023 betalade personer med återkrav in 348 miljoner kronor på sina återkrav. Inbetalningarna på återkrav minskade kraftigt under 2022 och minskningen fortsatte under 2023. Detta förklaras av att inga beslut om återkrav på grund av efterkontrollerad inkomst fattades under dessa år.<sup>152</sup> De som får återkrav på grund av inkomst över inkomstgränsen betalar ofta återkravet direkt.

---

<sup>152</sup> Inga beslut om återkrav på grund av efterkontrollerad inkomst har fattats under 2023 eftersom riksdagen och regeringen beslutade att slopa inkomstprövningen för studiemedel för 2021 på grund av covid-19-pandemin.

**Diagram 7.14 Inbetalt belopp på återkrav, 2019–2023**  
Fördelat efter kön och totalt, miljoner kronor



Män betalar in ett lägre belopp än kvinnor, trots att männens andel av den totala återkravsfordran är högre än kvinnornas. Under 2023 stod män för 48 procent av inbetalningarna, medan deras andel av återkravsfordran vid årets slut var 58 procent.

Fördelningen av antalet återkrav per återkravsorsak skiljer sig åt mellan de obetalda återkravsskulderna och de beslut som fattats under året.

Personer som fått återkrav på grund av studieavbrott är överrepresenterade sett till andel av den totala återkravsfordran. Det finns därmed en särskilt stor risk att de som avbryter sina studier med återkrav som följd, inte betalar sitt återkrav omedelbart.

Under 2023 slutreglerades 57 100 återkravsskulder, fördelade på 50 900 personer. Antalet återkrav som slutreglerades ökade något jämfört med 2022. Av dem som slutreglerade sina återkrav var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Av återkravsskulderna den 31 december 2023 fanns 24 procent hos Kronofogden eller hos ett inkassoföretag.

## 8 Studiestödets måluppfyllelse

**I rapportens sista kapitel bedömer vi studiestödssystemets måluppfyllelse, utifrån de indikatorer som är fastställda av regering och riksdag. Studiestödets rekryterande effekt är fortsatt hög. Flera indikatorer visar att studiestödets utjämnande effekt har minskat de senaste åren, medan stödets påverkan på samhällsekonomin är fortsatt positiv.**

Studiestödets måluppfyllelse bedöms genom tre mål som ska följas genom femton indikatorer. De tre målen är att studiestödet ska ha en rekryterande effekt, en utjämnande effekt och att studiestödet som helhet ska ha en god effekt på samhällsekonomin.

De rekryterande och utjämnande målen hänger samman på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier, gör det. Det rekryterande målet är av mer generell karaktär, det vill säga att studiestödet bör vara utformat på ett sådant sätt att det rekryterar bredare grupper till studier. Det utjämnande målet har definierats som att studiestödet ska vara selektivt rekryterande, vilket innebär att det bör vara utformat på ett sådant sätt att vissa inslag i studiestödet specifikt ska rekrytera särskilda grupper till studier.<sup>153</sup> Målet att studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid är inriktat på att den del av studiestödet som utgörs av lån, ska återbetalas fullt ut.

Målen för studiestödet ska följas upp genom indikatorer. I detta avsnitt inleder vi med att först följa respektive indikator.<sup>154</sup> Vi lämnar även en bedömning om utvecklingen av respektive indikator.

Indikatorerna ger oss en viktig del av sanningen. Men för att bedömningen av utvecklingen i förhållande till målen ska bli ännu mer rättvisande, behöver utvecklingen ibland sättas in i ett större sammanhang, med en längre tidshorisont. Därför redovisar vi även en lite bredare diskussion, där vi även behandlar alternativa orsaker till utvecklingen och sätter in utvecklingen i ett längre tidsperspektiv. Samtidigt ger vi även ett sammanfattande omdöme om studiestödets utveckling i förhållande till målen.

---

<sup>153</sup> Från och med 2024 har det utjämnande målet avskaffats. Det gällde dock under hela 2023 och ingår därför i denna redovisning. Se vidare om mål och indikatorer i prop. 2023/24:1 *Budgetpropositionen för 2024*, Utgiftsområde 15 Studiestöd.

<sup>154</sup> Indikatorerna redovisas i avsnitt 2.2. Vi håller oss här till indikatorns huvudsakliga innehåll – för att ta del av varje del av indikatorn hänvisar vi till respektive avsnitt i rapporten.

## 8.1 Rekryterande effekt

Ett mål för studiestödet är att det ska bidra till att rekrytera personer till studier. Sex indikatorer mäter studiestödets rekryterande effekt.

### 8.1.1 Indikatorer som ska mäta den rekryterande effekten

#### Andelen studerande utomlands med studiemedel

Av samtliga som studerade med studiemedel på gymnasienivå under 2023 var det 2 procent som studerade utomlands. Det var en ökning med mindre än en procentenhet jämfört med föregående år. Både andelen kvinnor och män ökade marginellt.

Av dem som studerade med studiemedel på eftergymnasial nivå var det 6 procent som studerade utomlands, vilket är oförändrat jämfört med 2022.<sup>155</sup> Andelen studerande utomlands på eftergymnasial nivå var densamma för både kvinnor och män.

Vår bedömning är att studiemedlen för studier utomlands bidrar till att studiestödets rekryterande effekt även fortsatt är hög.

#### Lånebenägenhet

På grundskolenivå var lånebenägenheten 38 procent under 2023, vilket är oförändrat sedan föregående år. Bland kvinnorna var lånebenägenheten oförändrad medan den ökade bland männen.

Bland studerande på gymnasienivå var lånebenägenheten 55 procent. Det motsvarar en minskning med 1 procentenhet. Även på gymnasienivån var andelen oförändrad bland kvinnorna, medan den minskade bland männen.

På eftergymnasial nivå var det 82 procent av de studerande som valde att ta lån under 2023, vilket innebär en ökning med 1 procentenhet. Lånebenägenheten ökade bland både kvinnor och män.

Sammantaget ökade lånebenägenheten med en dryg procentenhet till 75,4 procent för samtliga studiemedelstagare.

Vår bedömning är att den totalt sett ökade benägenheten att ta studielån tyder på att den rekryterande effekten har förstärkts.

#### Andel studerande med tillägglån

Av samtliga studiemedelstagare hade 14 procent tillägglån under 2023, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Den ökning av andelen som tar tillägglån som sågs under 2022 har därmed avstannat. Andelen var högst bland dem som studerade på eftergymnasial nivå och lägst bland dem som studerade på grundskolenivå.

---

<sup>155</sup> I [Studiestödet 2022: En uppföljning av studiestödets utveckling och effekter](#) uppgavs felaktigt en andel på 5 procent för 2022.

Eftersom andelen som tar tillägglån är oförändrad, är vår bedömning att den rekryterande effekten för dem med tidigare förvärvsinkomster också är oförändrad.

## Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex

Ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person börjar studera. Studiemedelssystemets rekryterande effekt beror således bland annat på stödbeloppet och på att stödbeloppet är tillräckligt för att möjliggöra studier.

Studiemedlens köpkraft i förhållande till konsumentprisindex (KPI) ökade marginellt under 2023. Sedan 2021 har dock köpkraften minskat, vilket medför att även studiemedlens rekryterande effekt har minskat under samma tidsperiod. I princip återställs dock köpkraften vid varje årsskifte, men vid hög inflation faller den sedan tillbaka under årets resterande månader. Studiemedlens köpkraft ligger trots detta kvar på en historiskt sett hög nivå.

Vår bedömning är att studiemedlens rekryterande effekt har minskat sedan 2021, men att den har ökat något det senaste året.

## Andel vuxna studerande med studiemedel

Vi har ännu inte tillgång till de uppgifter som behövs för att kunna bedöma utvecklingen av andelen vuxna studerande med studiemedel 2023. Uppgifter över studiestödsnyttjandet 2023 redovisas senast den 20 augusti 2024.<sup>156</sup>

### 8.1.2 Sammantagen bedömning av måluppfyllelsen för det rekryterande målet

Studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning.

Ett sätt att följa det rekryterande målet är att titta på andelen som använder studiemedel av samtliga studerande. Efter många års minskning av andelarna inom de flesta skolformer, ökade de igen under pandemin. Det tillfälliga avskaffandet av fribeloppet spelade en viktig roll och bidrog till att andelen som studerade med studiemedel ökade eftersom fler gavs rätt till studiemedel. Inom flera skolformer var nivåerna då tillbaka till den situation som rådde före nedgången. Under 2022 minskade dock andelen igen, inom samtliga skolformer såväl som totalt. Detta berodde dels på att pandemin var över, dels på att fribeloppet återinfördes från och med andra halvåret 2022. Andelen som tar studiemedel kan även bero på olika bakgrundsfaktorer, till exempel på de studerandes ålder, andelen som studerar på deltid eller distans, samt på arbetsmarknadsläget. Även den utbildningsnivå de studerande läser på påverkar andelen. Några uppgifter om studiestödsnyttjandet för 2023 finns ännu inte tillgängliga, men kommer att redovisas i augusti 2024.

---

<sup>156</sup> Kommande publikation *Studiestödsnyttjandet 2023*. Publiceras i augusti 2024 på [csn.se](https://www.csn.se).



Sverige har ett förhållandevis generöst system för studiemedel till studerande utomlands. Även om köpkraften i studiestödet har urholkats något genom en svag valutakurs och stigande priser, står sig utlandsstudiestödet relativt starkt.

Både antalet och andelen av samtliga studiemedelstagare som studerar utomlands minskade under en rad år fram till pandemin. Under pandemin minskade sedan antalet utlandsstuderande kraftigt och därmed även andelen som studerade utomlands. Detta hade dock mer med reserestriktioner och andra pandemirelaterade åtgärder att göra, än med studiemedlens rekryterande förmåga. När pandemin var över och de flesta reserestriktioner avskaffades, ökade andelen utlandsstuderande under 2022. Under 2023 fortsatte ökningen på gymnasial nivå. Andelen som studerade utomlands på eftergymnasial nivå var dock oförändrad, med en mindre antalsmässig ökning bland utbytesstuderande och en liten minskning bland så kallade freemovers.<sup>157</sup> Det är svårt att bedöma om antalet studerande med studiemedel för studier utomlands framöver kommer att följa den långsiktigt nedåtgående trenden, om antalet kan stabiliseras eller till och med öka.

Andelen av studiemedelstagarna som tar studielån, den så kallade lånebenägenheten, har totalt sett ökat sedan 2011. Även lånebenägenheten för tilläggsloan, det vill säga det extra lån som kan ges till dem äldre än 24 år som tidigare var förvärvsarbetande, har ökat under en längre tid. Båda dessa indikatorer tyder på att stora studerandegrupper kan tänka sig att ta lån när de studerar och därmed på att studielånen är betydelsefulla. Det innebär i sin tur att studiemedlens rekryterande effekt har ökat.

Behovet av att ta lån påverkar givetvis lånebenägenheten. När prisnivån i samhället ökar, innebär det att fler får behov att låna. Samtidigt kan anhörigas köpkraft minska, vilket i sin tur minskar möjligheterna att få ekonomiskt stöd, vilket också ökar behovet av att finansiera studieomkostnaderna med lån. Sedan vet vi att en rad bakgrundsfaktorer också spelar roll, såsom vilken nivå man studerar på, föräldrarnas utbildningsnivå och studiernas omfattning.<sup>158</sup> För studerande med tilläggsloan är det också betydelsefullt om de påbörjade sina studier före 25 års ålder eller inte och därmed om de kunde ta tilläggsloan från början av sina studier. De som inte kunde ta tilläggsloan direkt när de började studera, tar i lägre utsträckning tilläggsloan när de väl kan få lånet.<sup>159</sup>

Den studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person rekryteras till studier. Ett studiemedelssystem där beloppen uppfattas som tillräckliga och systemet som rättvist, kan ha en rekryterande effekt för individerna. Effekten beror dels på behovet av stöd, dels på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier.

Studiemedlens köpkraft i förhållande till konsumentprisindex (KPI) är ett någorlunda objektiva mått på hur studiemedlens värde står sig i förhållande till kostnadsutvecklingen i samhället. Köpkraften kan sägas spegla studiemedlens attraktivitet bland dem som funderar på att börja studera. En brist med att mäta köpkraft i förhållande till KPI är att studerande, precis som många andra låginkomstgrupper, kan ha en annan kostnadsbild än den som speglas genom KPI. Exempelvis utgör boende-

---

<sup>157</sup> Studerande som ordnar sina studier på egen hand.

<sup>158</sup> CSN. [Lånebenägenhet bland studerande med studiemedel](#). CSN, rapport 2017:4.

<sup>159</sup> CSN. [Användning och återbetalning av tilläggsloan](#). CSN, rapport 2023:1.

kostnaden ofta en större del av de studerandes kostnader, jämfört med befolkningen i stort. Jämförelsen beaktar inte heller regionala skillnader i landet. Därför kan studerande uppleva att studiemedlens köpkraft har förändrats på ett sätt som inte framgår av köpkraftsmåttet.

En långvarig uppgång i studiemedlens köpkraft bröts under 2022 i och med den stigande inflationen. Köpkraften återgick till de värden som gällde under 2014, före höjningarna av studiemedelsbeloppen 2015 respektive 2018. Trots att studiemedlen är kostnadssäkrade genom en koppling till prisbasbeloppet, sker en uppräkningsenbart en gång per år. Vid detta tillfälle återställs studiemedlens värde. Hög inflation innebär då att studerandes köpkraft minskar under året. Under 2023 ökade dock köpkraften en aning jämfört med 2022. Det måste också noteras att studiemedlens köpkraft befinner sig på en historiskt sett hög nivå.

Vår sammantagna bedömning är att studiestödets rekryterande effekt är fortsatt hög. En hög andel använder studiemedlen, köpkraften ligger på en historiskt sett hög nivå och intresset för att ta lån ökar. Det finns dock skäl att följa den nedåtgående trenden för andelen som tar studiestöd, vilken skulle kunna signalera att den rekryterande effekten kan vara i avtagande. Även andelen som tar studiestöd för studier utomlands bör följas för att se om den sedan tidigare nedåtgående trenden kommer att brytas.

Samtidigt förtjänar det att nämnas att det sedan 2023 finns ett nytt omställningsstudiestöd. Detta är ett mycket förmånligt studiestöd som sannolikt kommer att öka studiestödets rekryterande effekt, åtminstone bland de förvärvsarbetande som ingår i målgruppen. Omställningsstudiestödet har ännu ingen indikator knuten till sig.

## 8.2 Utjämnande effekt

Studiestödet ska fungera utjämnande genom att vara selektivt rekryterande, vilket innebär att det ska rekrytera specifika grupper till studier. Fyra indikatorer mäter studiestödets utjämnande effekt. Indikatorerna bidrar till att spegla målet.

### 8.2.1 Indikatorer som ska mäta den utjämnande effekten

#### Andel som har inackorderingstillägg och extra tillägg

Av samtliga studerande som fick studiehjälp för studier i Sverige eller utomlands under 2023 hade 1,6 procent inackorderingstillägg. Andelen har varit i stort sett oförändrad de senaste sex åren.

Under 2023 var andelen som hade extra tillägg 1,7 procent av samtliga som fick studiehjälp. Andelen har minskat kraftigt de senaste åren. Från och med 2017 till och med 2019 låg den på över 7 procent.

Vår bedömning är att den utjämnande effekten av inackorderingstillägget är oförändrad. Det extra tilläggets betydelse för studiestödets utjämnande effekt har minskat kraftigt, både på kort och på lång sikt.

## Antal studerande med studiestartsstöd

Under 2023 studerade 4 700 personer med studiestartsstöd, varav 75 procent var kvinnor och 25 procent var män. Antalet studerande minskade med 1 400 personer, eller med 23 procent, jämfört med föregående år. Antalet studerande minskade både på grundskole- och gymnasienivå jämfört med 2022. Efter en toppnotering på knappt 8 000 studerande under 2021 är nu antalet studerande nere på de nivåer som gällde under 2018, det första året med studiestartsstödet.

Vår bedömning är att det minskande antalet studerande med studiestartsstöd tyder på att studiestödets utjämnande effekt har minskat.

## Andel som får studiemedlens högre bidrag

På grundskolenivå fick 61 procent av de studerande med studiemedel den högre bidragsnivån under 2023, vilket var oförändrat jämfört med 2022. På gymnasienivå fick 31 procent av studiemedelstagarna det högre bidraget, vilket var en minskning med 1 procentenhet. Andelen var sjunkande bland både män och kvinnor. Minskningen var dock så liten att det inte går att dra några slutsatser kring orsakerna.

Vår bedömning är att det högre bidragets utjämnande effekt i princip är oförändrad.

## Andelen som får tilläggsbidrag

Under 2023 fick 19 procent av samtliga studiemedelstagare tilläggsbidrag, vilket är en minskning med 2 procentenheter sedan 2022. Andelen studerande med tilläggsbidrag på grundskolenivå var oförändrat 53 procent. Även andelen på gymnasienivå, som var 30 procent, var oförändrad. På eftergymnasial nivå minskade andelen med tilläggsbidrag med ungefär 2 procentenheter till 15 procent.

Vår bedömning är att den utjämnande effekten av tilläggsbidraget har minskat något.

## 8.2.2 Sammantagen bedömning av måluppfyllelsen för det utjämnande målet

Studiestödet ska utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska vara selektivt rekryterande. Det kan röra sig om att individer av olika kön ska ha samma möjligheter att studera eller om att utjämna geografiska eller sociala skillnader. Det finns olika sätt att genom särskilda inslag i studiestödet rekrytera särskilda grupper som annars skulle ha svårt att studera.

Ett sätt att uppnå selektiv rekrytering är att erbjuda inackorderingstillägg och extra tillägg till gymnasieungdomar. Andelen av dem med studiehjälp som får inackorderingstillägg har varit oförändrad under en lång rad av år. Kvinnor har visat sig mer intresserade av att flytta för gymnasieutbildning än män och det är mestadels kvinnor som får inackorderingstillägg. På så sätt bidrar inackorderingstillägget bättre till att utjämna geografiska skillnader för kvinnor än för män, men den totala effekten av inackorderingstillägget på det utjämnande målet bedöms vara oförändrad.

Det extra tillägget ges till studerande som lever i hushåll med mycket låga inkomster och ska fungera ekonomiskt utjämnande. Stödet hade en toppnotering under 2018 då 31 700 studerande fick bidraget. Detta antal minskade till 7 700 under förra året. En viktig anledning till den stora minskningen är att många som kom till Sverige som ensamkommande barn och ungdomar under 2015 och 2016 inte längre kan få studiehjälp. Eftersom fler och fler studerande dessutom får studiehjälp, innebär det att andelen som får extra tillägg i förhållande till det totala antalet som får studiehjälp, har minskat. De inkomstgränser som styr rätten till extra tillägg har inte heller justerats sedan 1994, vilket också påverkar antalet studerande som kan få stödet. Varken det extra tillägget eller inackorderingstillägget har räknats upp på många år, vilket successivt har urholkat stödets värde.

Antalet som studerade med studiestartsstöd minskade under 2023, för andra året i rad. Minskningen under 2022 skedde dock från det högsta studerandeantalet hittills. Nu är dock antalet studerande tillbaka på den förhållandevis låga nivå stödet hade under de inledande åren. Att rekrytera arbetslösa, lågutbildade med stora utbildningsbehov innebär ett långvarigt påverkansarbete. Därför kan en anledning till minskningen vara att kommunerna har svårare att rekrytera individer i målgruppen. En annan anledning kan vara att Arbetsförmedlingen är mindre involverad i arbetet än tidigare.<sup>160</sup> Mot bakgrund av att det finns ett förhållandevis stort antal arbetslösa med kort utbildning i landet, som dessutom har stora behov av utbildning, är det svårt att veta exakt vad nedgången i övrigt beror på.<sup>161</sup>

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar framför allt till att rekrytera studerande som har en kort utbildningsbakgrund till studier. Andelen av studiemedeltagarna som fick högre bidrag under 2023 var oförändrad (grundskolenivå) eller marginellt minskande (gymnasienivå). Utvecklingen var likartad för både kvinnor och män. Eftersom andelen som fick högre bidrag i princip var oförändrad måste studiemedlens utjämnande effekt mot denna bakgrund bedömas som i stort sett intakt.

Tilläggsbidraget förväntas ha en utjämnande effekt på så sätt att det ska underlätta för föräldrar att studera och även hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Om en högre andel tar emot tilläggsbidrag ökar således studiemedlens utjämnande effekt. Men givetvis påverkar även andra faktorer hur många föräldrar som studerar. Ett exempel är att fribeloppet var avskaffat under första halvan av 2022. Att en lägre andel av de studerande fick tilläggsbidrag under 2023, beror bland annat på att fribeloppet återinfördes den 1 juli 2022. Det innebär att många under det första halvåret 2022 kunde få studiemedel utan inkomstprövning och att många som arbetade därmed fick stödet. En hög andel av dessa hade sannolikt barn och fick därmed tilläggsbidrag.<sup>162</sup> Genom att fribeloppet var avskaffat under pandemin kan därmed studiestödets utjämnande effekt anses ha förstärkts under denna tid. Det är dock långt ifrån säkert att de som kom in och fick både studiemedel och tilläggsbidrag under pandemin hade ett stort ekonomiskt behov av tilläggsbidraget. Många av dessa arbetade och kan ha haft höga inkomster. Den tidigare högre andelen som fick tilläggsbidrag behöver därmed inte ha

---

<sup>160</sup> CSN. *Studiestartsstöd 2019*. CSN, rapport 2020:6.

<sup>161</sup> CSN har ett uppdrag att utvärdera effekterna av studiestartsstödet. Uppdraget ska redovisas i november 2025.

<sup>162</sup> Se bl.a. tabell X4 i bilaga 3 i CSN. *Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin. Återrapportering av ett regeringsuppdrag*. CSN, rapport 2023:3.

betytt att studiestödet verkligen var mer utjämnande. Men en stor del av dem som fick tilläggsbidrag bör ändå ha haft ett behov av bidraget. Tilläggsbidraget leder även till att barnen till dem som får tilläggsbidrag får en förbättrad ekonomisk situation. Att kvinnliga föräldrar studerar i mycket högre utsträckning än manliga tyder vidare på att tilläggsbidraget främst undanröjer studiehinder för kvinnliga föräldrar. Att andelen med tilläggsbidrag minskar kan därmed, sammantaget, betyda att studiestödets utjämnande effekt avtog något.

Vår sammantagna bedömning är att studiestödet inte fungerade lika utjämnande under 2023 som åren dessförinnan. Andelen som studerar med extra tillägg har gått ned under en följd av år. Även antalet studerande med studiestartsstöd har minskat två år i följd. Andelen av dem med studiemedel som får tilläggsbidrag har minskat, vilket kan ha skiftande effekter för studiestödets utjämnande förmåga, men det måste ändå anses vara övervägande negativt. Övriga indikatorer som påverkar det utjämnande målet var i princip oförändrade.

## 8.3 God effekt på samhällsekonomin

Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid. Tonvikten i uppföljningen av målet har lagts på att den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut.

### 8.3.1 Indikatorer som ska mäta den goda effekten på samhällsekonomin

#### Förväntade förluster

Andelen av den totala återkravs- och lånefordran som har reserverats är 9,3 procent, vilket är en minskning med 0,1 procentenheter. Av lånefordran exklusive återkrav har 9,1 procent reserverats, vilket också är en minskning med 0,1 procentenheter.

Vår bedömning är att studiemedelssystemets effekt på samhällsekonomin i detta avseende har förbättrats marginellt.

#### Andel inbetalt av debiterat belopp

Den totala återbetalningsgraden minskade med 0,2 procentenheter under 2023, till 92,4 procent, efter att ha legat på rekordhög nivå i två år. Återbetalningsgraden är därmed fortfarande hög i ett historiskt perspektiv. Däremot fortsatte den långsiktiga och positiva trenden med en ökad återbetalningsgrad för låntagare bosatta utomlands.

Att andelen inbetalt av debiterat belopp minskade är negativt för samhällsekonomin. Det är dock positivt att utomlands bosatta låntagare betalade in en högre andel av de belopp som debiterades.

## Andel med nedsättning och nedsatt belopp

Andelen låntagare som hade nedsättning av årsbeloppet minskade förhållandevis mycket under 2023, från 12,5 till 11,0 procent. Det är den lägsta andelen på många år. Även det nedsatta beloppet minskade marginellt.

Vår bedömning är att minskningen av nedsättningarna under 2023 har en positiv effekt på samhällsekonomin. Det minskar risken för framtida avskrivningar av lån och minskar dessutom kostnaderna för enskilda låntagare.

## Antal avskrivningar och avskrivna belopp

Antalet beviljade avskrivningsärenden ökade under 2023. Ökningen består främst av avskrivningar på grund av små belopp, vilket inte har någon effekt på samhällsekonomin.

Istället minskade det totala avskrivna beloppet med 31 miljoner kronor. Minskningen beror dock främst på att CSN flyttade fram prövningen av avskrivning med hänsyn till behörighetsgivande studier under 2021 och på att dessa avskrivningar istället skedde under 2022.<sup>163</sup> Det medförde att de avskrivna beloppen var ovanligt höga under 2022. Minskningen under 2023 är därför väntad. Vår bedömning är därför att effekten på samhällsekonomin är oförändrad.

## Total fordran på återbetalare bosatta utomlands och andel reserveringar för låneförluster

Den utestående fordran på låntagare bosatta utomlands har ökat med 0,3 miljarder kronor. Den del av fordran som reserverats för framtida förluster har däremot minskat med 0,1 miljarder kronor. Det reserverade beloppet svarar mot 22 procent av fordran, jämfört med 23 procent året innan.

Som komplement till ovanstående uppgifter redovisar vi även andelen som har reserverats för både låntagare som bor utomlands och låntagare med okänd bosättning. När CSN tappar adresser till låntagare som är bosatta utomlands så kan det innebära att den del av fordran som reserveras för utlandsbosatta låntagare minskar. Många av de CSN saknar adress till antas vara bosatta i utlandet. Den 31 december 2023 hade fordran på denna grupp ökat med 0,6 miljarder kronor jämfört med 2022, medan den andel av fordran som reserveras för framtida förluster hade minskat med 1 procentenhet.

Vår bedömning är att systemet blivit något mer hållbart och att påverkan på samhällsekonomin är positiv.

---

<sup>163</sup> Under 2021 prioriterade CSN utbetalning av studiemedel med anledning av den väsentligt ökade efterfrågan under covid-19-pandemin, vilket innebar att bland annat avskrivning på grund av behörighetsgivande studier sköts fram.

### 8.3.2 Sammantagen bedömning av måluppfyllelsen för målet om en god effekt på samhällsekonomin

Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid, vilket innebär att systemet ska vara hållbart både ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och ur den enskildes perspektiv. Trygghetsreglerna i lånesystemet ska bidra till att alla vågar påbörja studier med studielån. Samtidigt är det också av stor vikt, ur både samhällets och den enskildes perspektiv, att studielån betalas tillbaka i sin helhet. Om så inte sker kan studielåneräntan på sikt behöva höjas. I detta sammanhang kan det också påpekas att räntan betalas solidariskt av alla låntagare, trots att olika låntagargrupper bidrar på olika sätt till räntepåslaget.

Två indikatorer handlar om de belopp som har reserverats för kreditförluster. Trots att det totalt reserverade beloppet har ökat till 25,6 miljarder kronor, har andelen som reserveras minskat.<sup>164</sup> Den utestående fordran på låntagare bosatta utomlands har ökat med 0,3 miljarder kronor, men trots det har den del av fordran som reserverats för framtida förluster minskat med 0,1 miljarder kronor. Andelen av lånefordran som har reserverats har också minskat kraftigt sedan det första annuitetslånet infördes 2001. Då reserverades cirka 14 procent av lånefordran jämfört med cirka 9 procent idag. Detta är en positiv utveckling och var ett av motiven med studiestödsreformen 2001.<sup>165</sup>

När adresser till låntagare som är bosatta utomlands blir ogiltiga, och låntagarna inte meddelar CSN sin ny adress, kan det innebära att den del av fordran som reserveras för utlandsbosatta låntagare minskar. Därför redovisar vi även fordran summerat för låntagare som bor utomlands och låntagare CSN saknar adress till, vilket kan ses som ett komplement till den befintliga indikatorn. Många av de CSN saknar adress till antas vara bosatta i utlandet. Den 31 december 2023 var total fordran för låntagare bosatta utomlands eller som saknar känd adress 17,9 miljarder kronor, varav 5,5 miljarder kronor reserverades. Fordran för denna grupp har ökat med 0,6 miljarder kronor sedan 2022, medan den andel av fordran som reserverats för framtida förluster har minskat med 1 procentenhet. Det är positivt att den del av fordran som reserveras för framtida förluster minskar.

Det kan dock konstateras att kreditförlusterna inte längre har en lika direkt påverkan på samhällsekonomin. Sedan 2014 har förväntade förluster i nyutlåning samt konstaterade förluster för utlåning före 2014, finansierats via anslag i statsbudgeten. Från och med 2023 finansieras kreditförluster för lån beviljade från och med 1989 istället via ett räntepåslag på studielåneräntan.<sup>166</sup> Studielån som utbetalats från och med 1989 har fått en 0,45 procent högre ränta till följd av räntepåslaget. Dessa studieskulder utgörs av lånetyperna studielån och annuitetslån.<sup>167</sup>

---

<sup>164</sup> Detta gäller oavsett om återkrav räknas in eller inte.

<sup>165</sup> Prop. 1999/2000:10, *Sammanhållet studiestöd*, s. 74–75.

<sup>166</sup> Räntepåslaget finansierar konstaterade och framtida kreditförluster för lånetyperna annuitetslån, studielån, uppsagda annuitetslån och uppsagda studielån samt kreditförluster för kapitaldelen av återkrav av lånetyperna studielån och annuitetslån. Studielån beviljade före 1989 finansierades med anslagsmedel i statsbudgeten vid utlåningstillfället. Därmed gäller räntepåslaget inte studielån beviljade före 1989. Dessa utgörs av lånetypen studiemedel och äldre lån.

<sup>167</sup> Med annuitetslån avses både annuitetslån t.o.m. 2021 och annuitetslån fr.o.m. 2022.

En annan indikator handlar om andelen inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning. Måttet kallas återbetalningsgrad. Återbetalningsgraden minskade med 0,2 procentenheter under 2023. Det tyder på att studiestödet inte är fullt lika positivt för samhällsekonomin som tidigare, även om andelen ligger på en historiskt sett hög nivå. Utvecklingen för de låntagare som är bosatta i Sverige bör följas framöver.

För låntagare som bor utomlands ökade istället andelen som betalades in. Detta bedöms bland annat bero på CSN:s insatser i förhållande till dessa låntagare. Att återbetalningsgraden ökade för utomlands bosatta, vilket den gjort under flera år, bedöms vara positivt för lånets långsiktiga hållbarhet. När utredningar om uppsägning av lån leder till att lånen sägs upp för låntagare som inte betalar sina debiterade årsbelopp, redovisas de emellertid inte i beräkningen av återbetalningsgraden. Det innebär att återbetalningsgraden, framför allt för de låntagare som bor utomlands, kan påverkas i positiv riktning. Andelen som återbetalas av dem som bor utomlands är dessutom alltfjämt lägre än motsvarande andel bland dem som bor i Sverige.

Andelen låntagare som hade nedsättning av årsbeloppet är ytterligare en indikator. Andelen minskade med 1,5 procentenheter under förra året, en förhållandevis stor minskning. Andelen är nu den lägsta på många år. Minskningen beror nästan uteslutande på att det var färre återbetalningsskyldiga låntagare som fortsatte studera och som fick nedsättning med hänsyn till studier. Det nedsatta beloppet minskade marginellt.

De som får nedsättning med hänsyn till sin inkomst är en undergrupp till samtliga med nedsättning. Andelen av låntagarna som har nedsättning med hänsyn till inkomst ökade under förra året. Det indikerar att fler låntagare har svårt att betala sina lån. Antalet ansökningar om nedsättning ökade ännu mer än antalet personer som fick nedsättning, vilket också kan indikera att låntagarna har svårigheter att betala sina årsbelopp. Betydelsen av detta för dessa låntagares betalningsförmåga bör uppmärksammas de kommande åren. Även om det på ett samhällsekonomiskt plan är negativt att nedsättningarna med hänsyn till inkomst ökar, är det positivt att låntagare som har betalningsproblem ansöker om nedsättning.

Vår bedömning är ändå att minskningen av nedsättningarna under 2023 har en positiv effekt på samhällsekonomin. När nedsättningarna minskar så minskar också risken för framtida avskrivningar av lån. Dessutom minskar kostnaderna för de enskilda låntagarna, sett till vad de totalt kommer att betala på sina lån.

Antalet beviljade avskrivningsärenden ökade under 2023, samtidigt som det totalt avskrivna beloppet minskade. Ökningen av antalet ärenden består främst av avskrivningar på grund av små belopp, vilka inte har någon effekt på samhällsekonomin. Minskningen av beloppet beror på att CSN flyttade fram prövningen av avskrivning med hänsyn till behörighetsgivande studier under 2021 och att dessa avskrivningar istället skedde under 2022.<sup>168</sup> Det medförde att de avskrivna beloppen

---

<sup>168</sup> Under 2021 prioriterade CSN utbetalning av studiemedel med anledning av den väsentligt ökade efterfrågan under covid-19-pandemin, vilket innebar att bland annat avskrivning på grund av behörighetsgivande studier sköts fram.



var ovanligt höga under 2022. Minskningen under 2023 är därför väntad, och den totala effekten på samhällsekonomin bedöms vara liten.

Vår sammantagna bedömning är att studiestödets påverkan på samhällsekonomin även fortsatt är positiv. Andelen beräknade kreditförluster minskar, både totalt och för låntagare bosatta utomlands, återbetalningsgraden för dem som bor utomlands fortsätter att öka och antalet låntagare som fick nedsättning minskade. En faktor som förtjänar uppmärksamhet framöver är återbetalningsgraden bland låntagare i Sverige, som sjönk under förra året.<sup>169</sup> Men den andel som betalas in av låntagarna ligger fortfarande på en historiskt sett hög nivå.

---

<sup>169</sup> Utöver de indikatorer som följs bör uppmärksamhet även riktas mot nya återbetalares ökade skuldsättning (behandlas i avsnitt 4.4.2).

# Referenser

CSN. *Användning och återbetalning av tilläggsån.* 2023. Rapport 2023:01. Dnr ADM/2023:49.

CSN. *Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020.* 2021. Rapport 2021:1 Dnr. ADM/2020:630.

CSN. *Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020.* 2021. Rapport 2021:3. Dnr ADM/2021:274.

CSN. *Höjd påminnelseavgift – påverkan på låntagarna.* 2017. Rapport 2017:8. Dnr 2017-219-8449.

CSN. *Komvux- och folkhögskolestuderandes inkomster och utgifter våren 2022.* 2021. Rapport 2022:6. Dnr ADM/2022:381.

CSN. *Lånebenägenhet bland studerande med studiemedel.* 2017. Rapport 2017:4. Dnr 2017-219-5265.

CSN. *Resterande slutliga årsbelopp – en genomlysning.* 2018. Rapport 2018:5. Dnr 2018-213-4582.

CSN. *Studerande med extra tillägg – en grupp i förändring.* 2012. Dnr 2012-522-4905.

CSN. *Studerande i högre åldrar.* 2023. Artikel 2023:3. Dnr 2023:653.

CSN. *Studiestartsstöd – slutrapport.* 2019. 2019. Rapport 2019:1. Dnr 2018-100-9150.

CSN. *Uppsagda lån – tio år efter införandet.* 2022. Artikel 2022:1. Dnr ADM/2022:559.

CSN. *Vilka återgår till studier.* 2021. Dnr ADM/2021:265.

CSN. *Årsrapport Rättsliga gruppen 2023.* 2024. Intern rapport.

CSN. *Årsredovisning 2023.* 2024. Dnr ADM/2023:670.

CSN. *Åtgärder inom studiestödet med anledning av covid-19-pandemin.* 2023. Rapport 2023:3. Dnr ADM/2023:380.

Jämställdhetsmyndigheten. *Fokus på inkomstgap – inte bara löneskillnader.* 2020. Rapport 2020:2. Dnr ALLM 2020/49-4.

Migrationsverket. *Statistik om asylsökningar. Tabell: Asylsökande till Sverige under 2000–2021.* *Migrationsverket.* 2024.  
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html> (Hämtad 2024-02-21)

Migrationsverket: Statistik om asylansökningar. Tabell: Inkomna ansökningar om asyl 2022. *Migrationsverket*. 2024.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html> (Hämtad 2024-02-21)

Ds 2021:18. *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*.

Proposition 1999/2000:10. *Sammanhållet studiestöd*.

Proposition 2021/22:176. *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*.

Statistiska centralbyrån. Statistikdatabasen – Folkmängden efter ålder och kön. År 1860–2023. *SCB*. 2024.

[https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START\\_BE\\_BE0101\\_BE0101A/BefolkningR1860N/](https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningR1860N/) (Hämtad 2024-02-23)

Statistiska centralbyrån. Statistikdatabasen – Utlåningsräntor till hushåll och icke-finansiella företag fördelat på räntebindningstid. *SCB*. 2024.

[https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START\\_FM\\_FM5001\\_FM5001C/RantaT01N/](https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_FM_FM5001_FM5001C/RantaT01N/) (Hämtad 2024-01-26)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Prisomräknaren*. 2024. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/prisomraknaren/> (Hämtad 2024-02-12).

Universitetskanslersämbetet (UKÄ). *Kvarvaron i högskolan ökar i kristider*. 2023. Rapport 2023:17. Dnr 51-00205-23.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ). *Universitet och högskolor årsrapport 2023*. Dnr 51-00315-23.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). *Statistisk årsrapport*. Dnr MYH 2023/208.

**Vi gör studier möjligt.**